

ANU FER NU LESPRI TRAVAY: LALIT DEKLAS VER REVOLISYON SOSYALIST

ENN APERSI
FILOZOFI
LALIT

Enn publikasyon **LALIT**

ANU FER NU LESPRI TRAVAY: LALIT DEKLAS VER REVOLISYON SOSYALIST

ENN APERSI

FILOZOFI LALIT

Enn publikasyon **LALIT**

Oktob 2023

Anu fer nu Lespri Travay: Lalit Deklas Ver Revolisyon Sosyalist!

Enn Apersi FILOZOFI LALIT

Enn piblikasyon LALIT
153 Main Road, GRNW, Port Louis,
Republic of Mauritius
www.lalitmauritius.org

Pibliye Oktob 2023

Ekrir par 21 manb: AA, CB, CC, LC, AH, RF, GH, GCH, DL, AMJ, SJ, RK, BK, RL, TL, SN, RR, SR, RS, ST, LY avek kontribisyon lezot manb ki ti prezan dan preparasyon an grup avan Kongre pu sak prezantasyon pu Kongre 6-Zur, dan Kongre li-mem, ubyin dan deba post-Kongre dan trwa reynion program ek dan reynion brans LALIT.

Inprime par LALIT, 153 Main Rd, GRNW, Port Louis.
lalitmail@intnet.mu

www.lalitmauritius.org

"On ne combat pas pour être libre, mais parcequ'on l'est déjà"
"Nu deza lib, sa-mem nu amenn lalit"

-- Jean Cavaillès, filozof Franse fizye par Gestapo Alman 1944.

TAB KONTENI

Prelims

Avan Propo lor enn Program Tranzisyonel	7
Lor LALIT	8
Prefas	9
Kontex Politik	13

Sapit

Sapit 1: Klas – Kimanyer nu get Klas Sosyal?	17
Sapit 2: Leta – Ki ete Leta Kapitalist?	31
Sapit 3: Program Tranzisyonel, ki li ete?	35
Sapit 4: Dekolonizasyon – Internasyonalism	37
Sapit 5: “Morisyanism” – Fayit kuma Mwayin amenn lalit	45
Sapit 6: Patriarsi – Artikilasyon Lalit fam ar Lalit deklas	55
Sapit 7: Polisyon Lanvironnman – Kriz provoke par Kapitalism	61
Sapit 8: Lalit pu Sosyalism, sinon Barbari	65
Sapit 9: Revolisyon, ki li ule dir?	67
Sapit 10: Idealism vs Materyalism	77
Sapit 11: Kad Parti – Ki rol kad dan enn parti revolisyoner?	81

Appendix:

Lektir Itil	87
Kongre 6-zur limem	89

Avan-Propo lor enn Program Tranzisyonel

LALIT finn aprann depi Leon Trotsky ki ti dir, an 1938, ki li devwar politik enn parti revolisyoner, fas-a enn sistem kapitalist ki dan enn kriz permanan, pu propoz klas travayer enn “program tranzisyonel” ki apropiye pu enn lepok presi, me ki so finalite li pa zis sertenn aki ek gin pu klas travayer; so finalite se ranversman sistem ekonomik kapitalist ek so leta burzwa.

Alor, LALIT pe prezant enn premye seri text isi ki reprezentant filozofi politik nu parti, ansam avek enn stratezi ki koresponn a sa filozofi politik la, anba 12 su-tit lor fey volan. Nu program pena enn kumansman ek enn lafin kuma enn program politik tradisyonel. Li enn proses. Sa-mem kifer ena sa bann “fey volan la”. Zot devwal nu stratezi anterm naratif, analitik ek osi bann referans ki avoy lekter ver enn trwazyem laspe nu program: enn seri “lantre” anba 12 tit diferan pu al vizit tut-enn travay programatik ase imans dan nu bann piblikasyon ek lor nu websayt.

Enn dimunn kapav apros nu program dan buku fason aköz sa striktir a trwa nivo la: sa text filozofi la, sa bann fey volan otur 12 pwin nu stratezi, ek osi sa bann linik a nu program detaye.

Kumsa enn program tranzisyonel li koresponn a sa revolisyon permanan ki nesaser pu ranversman sistem explwatasyon ki dominan zordi, me ki tultan pe travers kriz lor kriz.

Program tranzisyonel viz pu amenn enn revolisyon sosyalist, alor li forseman inplik partisipasyon aktif anpermanans enn klas travayer *konsyan*.

Lor LALIT

LALIT finn pran nesans pandan pli gran sulevman dan listwar Repiblik Moris. Nu parti ne dan sirtu sa imans muvman lagrev zeneral Ut 1979. E li ranforsi pandan sulevman lamas klas travayer an Septam 1980. Enn parti ki pran nesans kumsa dan enn muvman deklas vast ena buku sans tini lor letan. Sa explike ki nu tuzur la, antan ki parti politik, mem apre 41 an. Sa explike ki nu deza ena enn long bilan lalit pu lavansman klas travayer, pu kal inperyalism, e pu kumans dornt patriarsi. Sa explik nu lyin osi pros ar lavangard klas travayer – ki tuzur an-retre pandan enn dawntern dan lalit deklas kuma nu pe traverse zordi – e osi avek lamas dimunn an zeneral dan pei, seki pena lakaz, seki peser, mem peser san kart, seki travay san kondisyon.

Nu parti finn osi pwiz so lafors dan lefet ki plizir so premye kad – par duzenn – ti partisip dan gran sulevman etidyan an Me 1975. Ena ti profesor, me laplipar ti etidyan – depi Form I a Form VI dan kolez segonder, setadir Grad 7 a 13. Sa bann premye kad la, li inpreyne ar sa aktivism sosyalist la.

LALIT finn pwiz so lafors dan lefet ki li konstrir otur enn piblikasyon politik regilye: REVI LALIT. Revi LALIT existe depi 6 an avan nu vinn Parti LALIT. Sa vedir regilyerman ena enn Revi politik – nu program dan so form organik, ki devlope, adapte, sanze avek evolisyon sityasyon obzektiv – ki gard nu militan ankre dan klas travayer atraver nu rezo distribisyon, e atraver lir, ekrir, diskrit lartik politik. Kumsa nu laliyn, nu program, li vivan.

E, LALIT finn pwiz so lafors dan lefet ki li finn tuzur travay pros, e li tuzur travay pros, ar lorganizasyon sindikal ek lasosyasyon demas kuma *Muvman Liberasyon Fam* ek *Ledikasyon pu Travayer*, e a-lepok *JUSTICE: Asosyasyon Kont Britalite Ofisye Leta*, *Bambous Health Project*, *Lekol Koperativ*, *Labaz Intersindikal*, *Solidarite Fam*, *Koperativ Laferm*, plizir labutik koperativ, Komite Kartye demokratik dan diferan landrwa, lekip ki poz kandida pu konsey vilaz. Kan ofansiv klas kapitalist ti akil travayer dan bann lane 1990, manb LALIT finn donn kudme met dibut e organiz totalite muvman sindikal dan enn sel muvman defansiv: *All Workers' Conference*, ki finn organize depi ladireksyon tu sindika dan pei ziska onivo zot delege lor sayt. Apre 4-5 an travay kot defann welfer steyt avek buku sikse, e kan lamas manb sindika alabaz kumans interese pu mobilize, sa moman la, ladireksyon sindika finn ferm *All Workers Conference*.

Anmemtan, LALIT ti pe re-al plito lor kont-ofansiv, e re-kumans so travay pli programatik, so travay ver enn revolisyon sosyalist. Nu tuzur dan sa lepok la.

Finalman, LALIT finn tultan pran rol defann sa tigit demokrasi ki sistem kapitalis finn oblize sede a klas travayer. Nu ena pu defann demokrasi burzwa kont lafors fasizant, represif, ek restan feodal, kuma integrism detubor. Nu suvan oblize ala-reskus demokrasi burzwa aköz klas kapitalist ek so bann ideolog pa futi defann zot prop demokrasi.

Prefas

LALIT pe pibliye sa liv la parski nu truv gran linportans pu re-santre lalit lor lesansyel: nesesite enn sanzman radikal nu sosyete. Nu pa pe viz zis sanz Guvernman. Nu pe viz sanz sosyete deklas. Zordi buku dimunn pe santi sa nesesite sanzman sosyete la.

Klas travayer pa kapav res lor defansiv. Bizin re-vinn lor lofansiv, met revolisyon sosyalist lor azanda. Nu viz pu liye sa revolisyon ki neseser la avek lalit deklas, enn lalit ki derule tulezur, kontan pa kontan. E sa program pu enn revolisyon li liye ansam avek enn program tranzisyonel, ki azir kuma enn pon ant kot nu ete zordi e kot nu kapav ete dan lavenir.

Alor, sa liv la kontribiye ladan. Li reprezant enn apersi nu filozofi. Sa vedir, li reprezant seki profon dan nu program politik.

Sa liv la, li mars ansam ar nu “Program pu Larevolisyon an 12 Pwin” e sak fey volan. Asontur, Program an 12 Pwin, li fer nu stratezi kler atraver nu aksyon lepase e li osi inkliir 2 kalite linnk – linnk ar sa liv filozofik la, ek linnk ar tu nu demand, revandikasyon, platform politik detaye.

Alor, nu “program an-antye” li ena trwa palye: sa liv la ki enn palye filozofik, program 12 pwin ki sitye LALIT so pozisyonman lor gran tem politik, plis enn trwazyem palye ki reprezante par enn seri linnk ar diferan laspe nu program ter-a-ter lor imans size kuma “sekirite alimanter” ek “lozman pu tu” ziska revandikasyon detaye dan “Sart Peser”, ubyin “Kanpayn Ranplas Lakaz Lamyant”, ubyin “Program lor Ladrog”, “Program lasante piblik”, “Analiz lor fayit *extended stream*”, insi-deswit).

Ena enn listwar deryer sa “program-an-form-liv” la, sa gran palye la.

Otur sa mem tem la, “*Lalit deklas Ver Revolisyon Sosyalist!*”, LALIT ti fer enn “Kongre Sis Zur”. Pa demi-zurne, pa *enn* zurne, me sis zurne antye. Li ti enn kongre pu manb dan tu brans dan parti. Sa ti an Ut-Septam 2022. Sa liv la li baze pa zis lor sa Kongre la li-mem, me lor travay an-grup ki ti fer pandan 3-4 mwa *avan* Kongre la, an preparasyon pu kongre lor sak su-tem kongre, e osi lor deba dan trwa reynion dan bann Merkrede swar *apre* kongre la. (Pu *Program Kongre* get Appendix lafin liv la.)

Lepok Kongre la, nu ti pe zis kumans sorti dan pandemi Kovid e so bann lefe sosyo-ekonomik e mem politik. E nu ti tuzur, e nu ankor tuzur, dan plin sa lepok neo-liberal, kot burzwazi inperyalist ek burzwazi Moris pe amenn lalit deklas red kont klas travayer. Klas posedan ek dirizan finn gard lofansiv pu pre 40 an. Zordizur, selman ena gran mitasyon finn arive. Dabor, sirtu apartir reyn Trump dan USA, finn ena retur proteksyonism ek nasyonalism. E, zordizur, li pa zis kapital finansye ki opuvwar, me enn nuvo kreatir: kapital dizital. Kot milyarder kuma Elon Musk, Mark Zuckerberg, ek 2-3 lezot, zot azir kuma rantye. Li pa kapitalism kuma avan.

Ase sa sistem kapitalist la!

Kuma nu finn dir, tem sa Kongre la ti “Lalit deklas ver revolisyon sosyalist! Anu fer nu Lespri Travay”. Nu finn decide pu gard tem la parey pu sa liv la. Nu truv li itil kuma enn introdiksyon a filozofi deryer program LALIT. Li form parti program la.

Tu aksyon ena lefe. Mem kan nu dan LALIT anons nu Kongre, li paret finn ena lefe. Apre ki nu ti anons nu Kongre, an Ziyet pu Ut-Septam, nu ti remarke plizyer parti politik meynstrim, zot usi, mem avan nu, ti’nn kumans organiz seki zot apel “kongre” vit-vit, brit-brit: MSM ti organiz enn seri kongre, set dan lakanpayn, kat dan lavil; MMM ti organiz enn kongre zenn;

Platform L'Espoir, ki nepli existe, ti organiz enn kongre dan Vacoas; Parti Travayist ti fer so kongre anyel pu elir so lexeitif. Finn osi ena rasanbleman Bhadain dan Mahebourg.

Me, sa kalite "kongre" ki parti meynstrim fer pa ditu kuma nu Kongre. Kongre MSM finn plito bann miting noktirn. Kongre Lopozisyon, mem si zot pa seki enn veritab kongre ti sipoze ete, nu finn remark enn sanzman depi zot kanpayn inikman baze lor "BLD" (B... li deor!), enn kanpayn vid e san konteni politik ki viz zis pu met Pravind Jugnauth deor. E zot inn kumans koz anterm "program" ek "*projet de société*" mem si zot koze pankor ena buku konteni ziska ler. Ni MSM ni Lopozisyon pa donn plis klarte lor zot program pu reponn a bann defi inportan aktyel, par exanp, kimanyer zot pu formil demand minimem, kuma fors tablisman ek lezot gro proprieter later diversifye depi kann-disik e met a-mars enn veritab plan prodiksyon manze lor enn lesel indistriyel pu asir sekirite alimanter pei e anmemtan pu asir kreasyon anplwa masif pu diminye somaz. Zame zot koz later tablisman, ni batiman ek infrastruktir tablisman.

Par kontras, LALIT nu finn an-permanans lye nu kongre 6-zur avek realite lalit deklas ki pe derule zordi dan Moris e dan lemond. Kongre finn enn reynon kot tu manb inn diskrit nu program an-profonder pu asire ki nu tu fit nu konpreansyon lor manyer listwar pe derule dan Moris e dan lemond, pu nu kapav sanz sosyete, ranvers sistem kapitalist, e batir sosyalism. E li inklir konsepsyon "program tranzisyonel" ki explik kimanyer sa sanzman la deklanse. Sa liv la pe partaz mem analiz ar tu lekter.

Anfet, pli gran diferans ant LALIT ek lezot parti (parlmanter ek extra parlmanter) li lor manyer nu parti truv lalit deklas santral dan loptik sanzman sosyete, e manyer sa bann parti la zot innyor lalit deklas, niye lalit deklas, swa suzestim li, e atraver sa, zot anfet pran par dan lalit deklas: avredir, zot pe promuvwar kontinyasyon mem explwatasyon par klas kapitalist, mem dominasyon inperyalist, kont klas travayer.

Pu nu dan LALIT, lalit deklas li pa zis kuma moter dan listwar, samem ki anfind-kont amenn sanzman profon sosyete, me li osi konsern sanzman dan balans defors ant bann klas, e mem alinteryer diferan klas prinsipal, e sa sanze tulezur. Kontan pa kontan, ena konfli ant bann klas. Sa konfli la, li egzis.

Nu, dan LALIT, nu integre nu ladan atraver realize *ki* klas pu anfet vinn nu alye deryer enn program pu sosyalism, *ki* klas pu adverser ubyin mem lennmi enn tel program. Sa li gran kontribisyon dan politik ki Marxism inn amene. Li pa zis "lide" dan enn program, ni zis volonte imin pu enn meyer sosyete, me li anmemtan inklir enn konpreansyon listwar ki pe derule, e kimanyer sa program la kapav vinn enn realite dan kad sa listwar la.

Ti ena 10 diferan sesyon nu Kongre. Sakenn ti diskite par enn grup diferan depi 3 mwa alavans, ansam avek enn seleksyon literatir politik ki nu tu ti partaze ansam, sakenn lir. Sa finn permet sak manb brans ek rezyonal parti LALIT fer 2 kalite preparasyon, tulde atraver "fer nu lespri travay" depi avan Kongre. Kumsa nu ti kapav kontribye dan deba ek refleksyon pandan sis zur kongre 9:00 am a 4:00 pm sak zur.

Bann su-tem Kongre – sakenn so sesyon – finn vinn baz sa 12 sapit sa liv Filozofi LALIT la. Li enn apersi nu filozofi prepare par enn 30-enn nu manb regilye dan Brans LALIT. Ala enn apersi su-tem nu kongre:

Lalit deklas ki pe derule – lalit ant diferan klas; rol proletarya, kuma pli gran klas dan sosyete kapitalist, dan lalit pu sosyalism; rol bann klas intermedyer ant proletarya ek burzwazi; rol lavangard klas travayer; rol enn parti sosyalist revolisyoner, kuma LALIT, pu chalennj reyn burzwazi, chalennj li atraver enn program.

Leta kapitalist – totalite enn mekanism imans (guvernman, servis sivil, lafors polisyer, tu kalite lorganizasyon patronal, sistem ledikasyon, lapres burzwa, relizyon organize, lafami) ki permet enn klas byin tipti (klas kapitalist) reyne lor enn gran, gran lamas dimunn, laplipar dan proletarya ubyin klas travayer.

Program Tranzisyonel – Spesifisite enn “program tranzisyonel” li manyer ki li gid nu pu sorti depi kot nu ete zordi pu nu rant dan enn proses ver sanzman revolisyoner; *kondisyon obzektiv* vini dan listwar, vini par zot-mem, e sertin ladan nu bizin konpran zot dinamik, ki kapav al dan direksyon enn sanzman revolisyoner. Ki bann kondisyon *sibzektiv*, setadir depandan lor volonte imin, nu kapav azute pu vinn ansam ar kondisyon obzektiv pu ariv kot enn revolisyon sosyalis. Sa depann lor lorganizasyon kuma enn parti politik revolisyoner.

Anti-Inperyalism, anti-militarism ek Internasyonalism - enn sanzman revolisyoner zordi, pu li stab e pu li vinn enn realite lor letan, li obligatwarman deklans ubyin form parti enn gran muvman internasyonal; li bizin internasyonal parski sa sistem kapitalist, depi byin lontan, inn fini vinn internasyonal. Sinon, enn revolisyon pu ranverse ase vit. Mem dan enn gran leta kuma USSR, pa ti kapav tini enn revolisyon aköz li pa ti fane dan Lalmayn, Langleter, Belzik, Laswis, e lerla partu. Larme tu pei kapitalist finn deklar lager kont li.

Morisyanism? Analiz kritik lor lamod “nasyonalis”, “morisyanism” ek “patriotism” – nu demoli sa tez la e sa stratezi baze zis lor “sitwayin” ek “sosyete sivil”, e ki inifye tu bann klas ansam, olye devlop enn lalit ant bann klas ki deza konfliktyel; danze pa zis ki sa tez ek stratezi enn antors a internasyonalism, me li osi propaz zenofobi danzere.

Kont patriarsi: enn lalyans stratezik – ena enn artikilasyon nesaser ant lalit kont patriarsi ek lalit deklas ki klas travayer amene kont klas kapitalist. Li pa ase pu fam rod monte dan yerarsi patriarkal, vinn dan pozisyon puvwar. Okontrer, sa ranforsi dominasyon kapitalist ek patriarkal.

Polisyon indistriyel: enn lalyans stratezik avek lalit ekolozik – ena enn nesese integre lalit kont destriksyon lanvironnman ki riske antrenn extinksyon tu seki vivan lor later dan sa lalit deklas ki onngoing la; linportans alye lalit ekolozik avek lalit deklas li parski kanpayn pu lanvironnman li finn kareman ayjak par klas kapitalist dan enn fason danzere.

Lalit pu sosyalism! Sinon barbari? -- sistem kapitalist, kitfwa depi dernye 100-an, pe diriz limem ver enn seri katastrof, e pe balot ver tu kalite form lavi barbarik – swa rezimante par sirveyans ek represyon diktater (kuma dan Singapur), swa tu vinn an-dezord kot bann band zom arme fer konfrontasyon antan ki espes “war-lords” (kuma dan Haiti zordi); swa lager inperyalist (kuma Lirak, Afganistan, e Ikrenn), swa lager piyaz dan pei Lafrik. Tusala riske arive dan diferan konbinezon si nu pa resi amenn enn sanzman sosyalis atan. Li irzan.

Revolisyon – ki li ete? – nu ti get tu kalite revolisyon: “revolisyon” kan klas burzwa ti pran puvwar, ti devir monarsi e reyn nob; revolisyon dan Larisi an 1917, so derulman ver priz puvwar; kimanyer revolisyon proletaryenn dan lavenir pu ete; bann posib senaryo so derulman, diferan faz insireksyon, dub puvwar, priz puvwar. Nu ti osi get kumansman konstriksyon sosyalism revolisyoner, dan enn “leta proletaryenn” fitir, lerla kan klas travayer atraver sa leta la prosed avek depesasyon bann ki finn deposed lamas dimunn dan zenerasyon avan; ver enn sosyete egaliter, diferan faz dan konstriksyon ver sa sosyete egaliter, sa sosyete san klas; lerla gayn deperisman leta.

Idealism v. Materyalism

Enn laspe filozofi LALIT, se nu baz nu lor *realite*. Nu truv listwar limanite – ek listwar kosmos – kuma enn listwar reyel, “*materyel*” (*materialist*). Alor, nu truv sanzman sosyete kuma kiksoz ki ena enn flo dan listwar. Ena tultan sanzman konstan. E nu program, li bizin inser li dan sa realite obzektiv la.

Sa pa ule dir nu aksepte tu seki listwar dikte, non. Li ule dir nu program politik, li sa laspe sibzektiv, setadir baze lor nu volonte kolektiv, pu azut zefor imin kolektif dan sa flo listwar la.

Nu dan kuran ki ti kumanse dan lepok Grek ar Epikir, e ki deza inpreyne dan bann laspe filozofi Oryantal, e ki finn rafine par Karl Marx, e par tu dan tradisyon Marxist apre sa. Pu

konpran sa, e tu laspe teorik, nu osi ena enn lalist lektir debaz ki nu tu ti servi dan preparasyon nu Kongre 6 Zur 2022 (Get lafin liv pu lalist).

Kad parti: Rol sak militan – sak kad parti, dapre so lexpéryans ek so prop kapasite, li fer so kontribisyon (enn kontribisyon ki anfet *individyel*) pu ki kolektivman nu konstrir sa muvmman pu devir sistem kapitalist. Kimanyer nu konstrir sa parti ki ena enn tel program, e aprann travay politikman parmi lamas dimunn, e osi travay dan striktir parti, dan fron, lor nu prop sayt travay, dan nu prop sindika, dan nu kartye. “Kad parti” pa selman ule dir kad individyel dan parti, me osi “lansanb militan parti ki kapav defann program la”.

Nu liv li pu inkliir tu sa tem la.

Kontex Politik

Republik Moris dan enn lepok zis apre ki nu finn – kolektivman – dornt Kovid-19. Onivo internasyonal, osi, nu pe tuzur viv enn lepok post-pandemi, kot kanpayn vaksin internasyonal finn vink kriz la. Nu pe viv enn lepok post-lokdawn. Sa, li vre mem nu ena tandans bliye li.

Sa pandemi la ti provok enn kriz ekonomik dan enn lepok kan ti deza ena enn kriz ekonomik ek ekolojik avan sa. Tulde kriz provoke par sistem kapitalist. Larwinn lager pe kontiye, e pe aksantye pandan lager dan Ikrenn, kot LOTAN, sirtu USA, pe arm Ikrenyin pu defann zot-mem, kan Larisi finn invayir kan li ti santi atake par anserkleman perpetyel LOTAN. Anmemtan ena kuran politik lextrem drwat ki finn e pe kontiye pran lanpler dan buku pei, mem vinn opuvwar dan plizir pei – dan USA ek Brezil ti ena guvernman dextrem drwat, e tuzur ena dan Lind, Laongri ek Litali. Ena kudeta militer dan 5-6 pei Lafrik Delwes. Lasinn pe monte kuma enn pwisans ekonomik mondyal. Sistem inperyalist Oksidental, kuma nu finn truve, pa toler okenn konpetisyon. Alor, Leta Zini pe deza fer propagann pu lager kont Lasinn. Alor, ena nuvo lager pe pwint lor lorizon.

Tusala rann li irzan pu ranvers sa sistem kapitalist, ki rasinn tu sa danze la – depi danze pandemi, danze polisyon agro-indistriyel pu lanvironnman, danze lager, danze nikleer.

Anu get kontex pli an detay.

Kot nu ete onivo internasyonal?

1. **Pandemi** -- Nu fek travers enn pandemi, enn warning pu limanite, enn warning ki ena bann problem onivo danze kolaps dan spishiyz an-antye, enn lepok ki problematik pu sirvi limanite, e kot bann viris, amizir zot nepli ena lezot spishiyz pu infekte, buz ver imin. Koronaviris finn preske vinn “teste” nu, e finn osi “teste” degre koezyon dan sosyete dan diferan pei dan lemond. Ena pei, kuma USA, kot Kovid finn literalman “fer masak”. So sistem pa finn reysi protez so popilasyon. Ena pei kuma Lasinn ek Nuvel Zeland kot byin tigit dimunn finn mor.

2. **Kuran anti-parti politik ek anti-lorganizasyon-politik** -- Kan sistem kapitalist inn kumans pran puvwar otur 200 banane desela, li finn res opuvwar atraver ofer enn sertenn degre demokrasi a lamas dimunn, ki sosyete feodal, avan li, pa ti ofer. Me, nu pena veritab kontrol dan sistem kapitalist lor kimanyer nu sirviv. Ki nu prodir, kimanyer nu fer komers, kimanyer nu kominike, tusala andeor kontrol lamas dimunn. Me, inn gard nu trankil par enn sertenn degre demokrasi. E sa demokrasi la inn permet pandan pre 100-an bann chalennj atraver bann institisyon politik, spesifikman atraver *parti politik*.

Me, dan dernye 30-an kumsa, drolman finn ena enn seri kuran ideolojik ki finn kareman atak konsep-mem enn parti politik. Nu ti apel sa kuran “anti-parti” kan nu truv li pu premye fwa, kumans emerze ver lafin bann lane 1970. E, pandan sa “down-turn” ki nu finn viv dan dernye 40 an, kuran anti-parti finn agrave. Savedir, pa enn lorganizasyon me enn “lamas dimunn” san lorganizasyon, ki pu sanse regle bann problem.

Lerla nu gayn bann “ONG” osi ki emerze e ki kontrole totalman par institisyon ki finans zot, e ki rod ranplas seki bann lasosyasyon demokratik ti pe fer avan, e mem seki parti politik ti pe fer. Lasosyasyon ek parti politik, zot ti kapav ase indepandan depi Leta, ase indepandan depi klas kapitalist, ase indepandan depi dimunn ki ena larzan, indepandan depi inperyalist, indepandan depi relizyon organize. ONG lekotr. Li depandan lor tusala. Li pa tro, tro itil dan lalit pu sosyalism.

Alor, nu finn gayn emerzans tu kalite muvmann vag “sosyete sivil”, enn kote, ek otur ONG, lot kote.

E zordi, nu truv sa dan enn fason inpe bizar, nu gayn enn dimunn kuma Bruneau Laurette, ki li “enn sitwayin” ki ralye dimunn kumadir li enn mesi. Tit burzwazi swiv. E tusala rod ranplas travay enn parti politik, e militan politik. Lerla kan sa pa marse, Laurette fer enn parti politik, Linyon Sitwayin. Lerla so parti rant dan enn fron politik Linion Pep Morisien. Kan sa usi pa marse, lerla li fer walk-out, revinn enn sitwayin dan sosyete sivil! Asterla, li lor kosyon lor sarz ladrog. Li dir li finn instale. E asterla, li finn rant kuma ko-fondater dan enn nuvo parti politik apel “One Moris”, ansam ar Sherry

Singh, enn lot ansyin-MSM parey kuma limem. Dan enn lot lepok tusala ti pu absird. Li ti pu marzinal. Me zordi, lapres e tu bann lezot lafors ti-burzwa pran li oserye. Mem ziska ler.

Nu finn truv limit sa “sosyete sivil” dan so rol ranplas travay *politik*.

Nu finn deza gayn warning li pa pu marse. Kan nu get Printan Arab, tu dimunn desann dan Tahir Square dan Lezip, kuma nu finn truve inpe parey dan lezot pei, pena okenn lorganizasyon politik ki anmezir pran ladireksyon sa bann sulevman la. E, sa bann sulevman la, an zeneral, malgre tu lespwar zot finn sisite, inn amenn enn kalite reyn pli pir. Al-Sisi pa kit Mubarak lwin. Sa rezilta, li pa par expre, me an-parti li rezilta sa kuran anti-politik, ki finn anpes devlopman enn form politik pu exprim seki sa lamas dimunn ule, alor tu sa bann chalennj la inn disipe. Ni dan Lezip, ni dan Lasiri, ni dan Lalibi, ni mem dan Tinizi, ni dan Sudan, pa finn ena sanzman profon. Ena enn sityasyon osi dominier, sinon pli dominier, ki avan. Nu kapav pran sa bann chalennj ki pa finn abuti la kuma bann aprantisaz.

Ena pli pir avek tandans ver kudeta, setadir enn form extrem BLD.

3. Reyn kapital finansye – Dan sa moman nu pe viv la, nu finn gayn, kote lekonomi ki alabaz tu sa problem la, tu sa gran deriv lepok aktyel ver reyn par kapital *finansye*, savedir labank, lasirans, e bann gran konpayni ki ansarz kominikasyon ek data, osi byin ki lizinn zarm. Li nepli reyn par gran konpayni dan prodiksyon agrikol, indistriyel, mem minnyer. Me, seksyon kapitalist ki pe diriz lezot seksyon, li enn seksyon ki fer larzan ar larzan, li enn seksyon partikilyerman iresponsab. *Bann la* ki reyne. E zot form reyn, li pli ena mepri pu lamas dimunn. Sa, li pu enn rezon obzektiv: dan enn sertenn sans, li pa bizin lamas dimunn pu travay, li. Li konn zis kapital ki fer plis kapital. Me, ena enn lot seksyon kapital ki pe monte fles.

Anmemtan, ena sa revolisyon teknolojik ki nu pe viv asterla kot bann zafer otomatik, elektronik, dirize par intelizans artifisyel (AI), li osi, li kontribiye pu rann enn gran lamas dimunn dan klas travayer potansyelman “anplis”, omwin relativ a patron, ki apre tu, klas dirizan. Dan enn sans, ena enn klas travayer imans ki travay gratis pu proprieter rezo sosyal kuma Facebook, ek Twitter (X), e zot kapitalis li plito kuma enn rantye lepok feodal. Tandi ki enn patron dan lepok indistriyel li ti bizin pran kont seki pe ariv “so” bann travayer parski li bizin zot, kapital finansye ubyin patron dan data ubyin dan masinnri lager, non. La, nu ena enn klas ki kwar li kapav san-pas lamas dimunn. Si zot sufer, sipa si zot dan larwinn, si zot mor, li pa tro grav pu sa klas dirizan la, so profi pu marse – omwin akurterm. Nu pe truv labank inn re-kumans kolaps ankor enn ku an 2023 dan Leta Zini, apre premye kolaps resan an 2008: An 2023 nu finn gayn kolaps Silicon Valley Bank, Signature Bank, Crypto Bank Silvergate, Credit Suisse. Lerla, kuma tuzur, leta kapitalist kareman sap sa bann kapitalist la.

Dan sa lepok ekonomik ki nu pe viv dan sa dernye 30-40 an, nu finn truv bann dimunn ris dan klas kapitalist, sirtu klas kapitalist finansye e dan data ek ininternet, vinn pli ris; pei ris vinn pli ris, pei pov pli pov. Dimunn ris dan sak pei vinn pli ris, dimunn pov dan sak pei vinn pli pov. Tu sa bann lide ki sistem kapitalist finn nuri kumkwa li asire ki dusma-dusma tu dimunn kapav pu gayn inpe plis, tu dimunn pu viv pli byin, sa ilizyon la finn disparet. Sel zafer klas travayer mondyal finn gayne anplis sa lepok la se enn mizerab portab, tu leres li finn perdi.

4. Degradasyon Danzere Lanvironnman -- Lepok la drol parski nu truv, divan nu lizye, enn degradasyon danzere lanvironnman, e nu kone anmemtan ki, kare-kare, sistem kapitalist ki responsab. E sistem kapitalist li pa ofer sifizaman demokrasi pu rezud sa atak konstan klas kapitalist lor ekoloji.

Ena de fason kot degradasyon lanatir otur nu li vizib deswit. Premye gro siyn, sanzman katastrofik kote klima, kot nu deza kone li lor rebor, me kot nu pena kontrol demokratik lor bann kapitalist ki pe amenn sa larwinn la. Sa nu gran problem kote lanvironnman, samem nu bizin revolisyon sosyalist zis pu sap planet.

Dezyem pli gro problem, e li liye, se kolaps bann spishiyz antye, dan lanatir, setadir extinksyon masiv pe menase. Nu imin nu enn spishiyz, kuma lezot, e nu inter-depandan a enn degre ki kapav nu pa mazine. Nu pa mazine ki bann spishiyz kuma abey ek lezot ti-mus, san zot, nu pa pu ena manze. Parski zot fer polinasyon ki permet preske tu seki nu manze ubyin zanimu ki nu manze manze, exzis.

Deplizanpli, li finn vinn kler ki sistem kapitalism li pa konpatib avek ekoloji.

5. Lager e mem Menas Lager Nikleer -- Nu pe viv dan enn lepok kan, pu premye fwa depi bann lane 1960, nu pe re-viv dan enn menas byin grav enn kolaps sivilizasyon anterm lefe enn lager nikleer. Si pa gayn lager nikleer direk, ena osi danze enn aksidan nikleer pandan enn lager. Zordi dan sa konfli Larisi-Ikrenn, anfet enn konfli Larisi-LOTAN (kot USA mener), nu ena *enn vizavi lot*, de pli gran pwisans nikleer. Li enn danze. Asterla, USA pe ramas alye militer pu li anserkle Lasinn, “kontenir” Lasinn, kuma Amerikin dir li. USA dir ki sa so bi stratezik. USA, li ki ena 800 baz militer andeor so pei – alor ti bizin kontenir li-mem plito – li pu kontenir Larisi e lerla Lasinn, li.

Sa fim *Oppenheimer* ki fek sorti, li re-met lor azanda danze bom nikleer ek danze lager nikleer.

Pa pu nanye nu dir nu pe viv dan enn lepok difisil, kan nu konstat, onivo mondyal, dan ki kalite difikilte nu ete. Fas-a sa konsta la, lalit deklas dan sak pei neserman pu bizin inifye dan lalit proletarya mondyal pu chalennj klas kapitalist mondyal. Samem nu dir lalit internasyonalist li stratezikman inportan, li pa kumadir enn lazut an-pasan, li pa enn “*add on*”. Internasyonalism li form parti dan lalit deklas.

Kot nu ete, dan Repiblik Moris, onivo nasyonal

Moris so sityasyon ekonomik frazil. Nu tuzur depandan lor sekter frazil: turism ek prodiksyon disik, sekter finansye ek data prosesing. Tu sa sekter konpletman ala-mersi bann tipti sanzman osi byin ki gran sanzman. Kan finn ena lepidemi ki pa tro, tro grav kuma Kovid, frontyer ferme, turism nil. *Nil*. Dimunn pa ti realiz sa avan, apar dan LALIT kot nu finn averti lor frazilite sa sekter la. Laplipar dimunn pa ti kapav mazine ki robine turist kapav ferme enn sel kut. Li ti inimazinab. Lepidemi inn fer buku plis dimunn konpran frazilite sa sekter la. Enn sinp rimer kapav ferm sekter net. Enn sinp lanons lor enn biltin USA pu averti turis lor enn fos alert, par “*aksidan*”, enn lindistri ekrule!

Dan Moris, nu dan enn sityasyon kot bann parti politik opuvwar e dan Lopozisyon meynstrim, e mem laplipar sa bann parti “*emerzan*” la, dan enn bankrut total anterm analiz tu sa realite la, anterm program, anterm mazinn sosyete lavenir. Li ase inkrwayab.

Nu ena enn guvernan ki li, li pe gard li opuvwar par enn melanz ant pler gran kapitalist par mezir kuma akord propriyeter later permi pu bayant later ar milyarder depi deor, mem an-esanz drwa rezidans e sitwayennte Repiblik Moris e, anmemtan, aplik mezir kuma ogmant pansyon vyeyes iniversel, inplemant saler minimem, donn Award diferan sekter travay, sibvansyonnn papye dilo pu dimunn ki servi mwins ki 6 inite, sibvansyonnn tenk dilo, laponp dilo, mem pano voltaik ki pu diminye papye lalimyer par Rs300 par mwa, anplis sibvansyonnn manze – zot kalite mezir byin inportan pu lamas dimunn dan klas travayer, e ki lerla anpes lamas dimunn fer sulevman, omwin ki, dan lavenir, enn parti kuma LALIT vinn galvaniz aksyon otur enn veritab program ki pli bon. Kan guvernan pler kapitalist, enn kote, e sulaz lamas dimunn lot kote, nu truve ki tit-burzwazi, li, li kwinse net, ant. Li pa enn burzwa, gran proprieter ki kapav benefisy kapital MIC par milyon, swa permi morselman tablisman, e li, anmemtan, refiz truv li kuma enn “*travayer*” – suvan mem si patron lisansye li, li tuzur krwar limem ki ti patron. Sa klas ti-burzwa tultan enn klas ase danzere aköz so mank konpreansyon sosyete, so inkapasite ena enn “*proze sosyete*”, parski sak ti-burzwa kwar li enn “*espesyal*” e li aspir vagman pu monte pu vinn enn burzwa enn zur. Zot pa kopere, e zot mem gard zot reveni sekre. Alor initil pu fye lor sa klas la, antan ki klas. Normalman, sirtu kan li truv so nivo-devi bese, li pli fasilman swiv enn popilist avegleman, uswa mem swiv enn fasist, uswa swiv ninport ki lot program, purvi li pa idantifye ar klas travayer, ki li truv inferyer a li. Sa li danzere. Sel manyer ki ti-burzwazi vinn enn kuran, enn klas avek inpe potansyel antan ki klas, se kan klas travayer ariv vinn byin, byin for, deryer enn program sosyalist. Lerla buku eleman ti-burzwazi ariv donn kudme. Zot fini truve kisannla pu gayne ant travayer ek kapitalist.

Apre sirvol lor lemond, lor Moris, kot parti LALIT ete ladan?

Nu parti ti kumanse kuma enn piblikasyon mansyel teorik, e baze dan realite lalit diferan dimunn pe amene lor terin. Li ti kapav res enn piblikasyon me, etan li ti enn lepok kan ti ena enn gran lam-defon dan listwar kan nu pe forme an 1976, piblikasyon la finn oblize sanze. Sa lepok la, rapel, li ti zis apre sa gran sulevman etidyan onivo pei la net, kot zelev Form II a Form VI inn organiz zot onivo sak kolez, fer bann sitinn, ti lagrev dan zot kolez, e lerla organiz enn gran lamars nasyonal le 20 Me 1975. Alor dan sosyete ti deza ena sa bann muvman parmi etidyan ki suvan, kan zot mobilize, alye zot avek

laman dimunn dan klas travayer. E klas travayer osi ti pe mobilize depi 1971 vini mem, nu ti ena gran, gran muvman, doker, tu travayer lepor, travayer transpor, e apartir 1975 vini mem, enn gran muvman pu organiz laburer ek artizan, prodikter indistriyel prinsipal dan Moris, ki ti otur 21 mulin sitye dan lakanpayn. Nu ti dan sa muvman MMM, buku nu manb dan *Lalit de Klas* ti dan brans MMM, e ti dan lasanble delege, e enn-de ti dan Komite Santral. Alor, enn piblikasyon finn sanze, devlope dan enn kuran politik.

Kimanyer LALIT sirviv ziska asterla, se parski dan sa gran mobilizasyon dan klas travayer sirtu laburer ek artizan, tu militan alabaz ki ti pe organiz sa seri gran muvman sindikalizasyon, zot ti usi aktif dan devlopman enn program. Laburer ek artizan, seki mener – lider alabaz – zot ti byin vit vinn distribiter *Revi Lalit de Klas*. Byin vit, zot vinn dan Lasanble Distribiter. Savedir nu gayn travayer alabaz kuma manb, travayer ki lider dan so karo kot li travay, ubyin dan so mulin, dan so garaz, ubyin ki balye dan lakur mulin, limem ki dimunn lor sayt travay ekute. E zot pe lir e distribye *Revi Lalit de Klas*. Ki sa finn fer? Kan sa gran *muvman* Lagrev Ut '79 pu kumans pran, li pran apepre 3-an pu li batir, e lerla ena lagrev seki vremem zeneral, vedit dan pei la net. Zordi ena dimunn dan muvman sindikal servi sa mo “lagrev zeneral” a ninport ki lagrev mem enn lagrev sektoryel! Zeneral vedit multi-sektoryel, partu dan pei la net. E pa zis sa, li ti enn *muvman* degrev zeneral. Li ti ena so prop dinamik intern. Seki ti vinn lidship dan sa muvman degrev an 1979, ti enn-de lider MMM kuma Paul Bérenger, ki ti Sekreter Zeneral (me pa MMM antan ki parti telman), me sirtu *Lalit de klas* ki ti vinn lidship muvman degrev. Sa ki permet Parti LALIT ne dan enn Kongre an Avril 1982 dan Europa, enn Kongre ki ti ranpli, aköz nu ti sorti dan enn gran muvman degrev. Kan dan Eleksyon 1982, malgre nu fini forme kuma enn parti LALIT, nu ti dir dimunn vot MMM-PSM, li pa ti enn vot lor zot program net, me lor baz 10 pwin dan zot program. Mo-dord ti pu vot MMM-PSM me pu zwenn LALIT. MMM-PSM gayne 60-0. Zot vinn Guvernman. Bérenger vinn Minis Finans, kumans inpoz program FMI-Labank Mondyal. Kuma nu ti predir, me pli vit.

Nu, dan LALIT, nu ti andeor.

E dan sa nef mwa MMM-PSM opuvwar, LALIT sort 7 brans vinn 70 brans dan lespas nef mwa.

Militan LALIT ti pe anim 4-5 reynon dan enn sel sware. Tu militan LALIT ti pe bizin anim reynon partu dan pei. Sa imans vag politik finn met enn presyon for lor MMM dan Guvernman. Lerla, seki finn arive istorikman, PSM ek enn split depi MMM, form MSM. Ti ena seki apel “kasir” dan MMM. Kan ena sa kasir la, buku dimunn, ki finn fek zwenn LALIT, zot finn return dan sa lager intern dan MMM la. Klas travayer dan lavil inn kwar ki rol Bérenger plis progresis e klas travayer dan lakanpayn inn kwar rol Bhayat, Aneerood Jugnauth ti pli progresis. Tulede antor.

Savedir nu finn marzinalize depi lerla, relativman.

Nu kapav dir, nu finn kontribiye buku, selman, dan enn gran-gran lalit defansiv byin brav, ant 1995 ek 2000, parski tu nu militan inn donn kudme dan inifikasyon totalite muvman sindikal dan seki ti apel *All Workers Conference*. Alor dan sa lepok la, li gras-a sa bann mobilizasyon delege sindikal tu sekter, tu federasyon, ki nu finn resi anpes privatizasyon ledikasyon, nu finn gard lasante gratis. Moris enn-de rar pei dan lemond kot u pa pey nanye pu tu swin lasante dan dispanser ek lopital e kot ena enn pansyon iniversel. LALIT finn dan lidship kanpayn nasyonal pu regayn pansyon iniversel, kan MMM-MSM inn aboli li.

Depi lane 2000, nu finn sey re-fokes, kuma nu Kongre 6-zur osi finn fer, lor enn analiz Marxist e kimanyer klas travayer bizin, pu li gayne, sorti depi defansiv, vinn lor kont-ofansiv. Sa nu bi.

Nu pe viz, dan enn lepok difisil, truv fason pu klas travayer vinn lor enn kont-ofansiv. E sa depann an-gran-parti, lor kalite reflexion an-komin ki nu reysi fer, kuma enn Parti. Si nu tu dan Parti devlop enn lide an komin, byin profon, lor kimanyer pu sanz sosyete Moris, la, li vinn posib pu nu konvink dimunn dan klas travayer, sirtu, e osi parmi etidyan, parmi dimunn ki dakor avek sa program la dan lezot klas, la nu ena enn posibilite amenn sa kalite sanzman la, isi dan Moris, parey kuma militan revolisyoner pe fer partu dan lemond.

Ala bi nu liv: pu kontribiye ladan. Pu partaz nu filozofi pu invit u pu kontribiye ladan. Alor, sa liv la, li mars ansam ar nu program an 12 pwin lor fey volan, e osi ansam ar tu sa link ki ena apre sak pwin dan program fey volan la.

SAPIT 1

PU KONPRAN LALIT DEKLAS

KLAS – Kimanyer nu Get Klas Sosyal?

Dan nu Kongre LALIT 6-zur avek tit “*Lalit deklas ver enn revolisyon sosyalist! Anu fer Lespri Travay!*”, ti ena enn demi-zurne dedye a kestyon “Lalit ant Klas”. Sa size la, li inpe tabu dan lepok neo-liberal, kot konsep “lalit ant klas” finn telman rekipere par klas dirizan, ki dimunn finn perdi tu nosyon ki li anfet ete. Ondire si u poli, zordizur u pa mansyonn sa term “lalit deklas”. Par exanp, Radio Plus 16 Mars 2023, tu invite Prem Sewpaul tom dakor “*Personn nepli koz lor lalit deklas. Pa tann ‘proleter’ ditu.*” (Remarke, zot pa koz proletarya, me proleter!)

Me, pu nu dan LALIT, nu truv lalit deklas kuma enn size kle.

Kimanyer enn parti politik kuma LALIT get klas sosyal? Ki ete lalit ant klas? Ki diferans ant enn “parti politik lalit-deklas” ek lezot parti politik. Tu sa bann tem la form enn fil kondikter tutlong sa liv la.

Klas Sosyal – seki li *pa* ete

Kan nu dan LALIT koz klas sosyal, nu sirtu pa pe rod klasifye bann individi, enn par enn, dan kit klas. Si nu fer zis sa, li pa pu ed nu konpran gran-soz. Nu pa get dimunn nonpli kuma ris, mwin ris uswa pov, mwin pov – e pretann ki sa vadir “klas”. Sa li malgre lefet ki, kan nu get sosyete dan enn lepok kot ideoloji burzwa dominan a enn tel pwin, li kapav paret ki “klas” kapav gete kumsa.

Me, sa fason get sosyete, li pa pu amenn nu byin lwin, li nek enn deskripsyon statik sosyete deklas, ki pa viz pu amenn okenn sanzman. Li anfet maske inegalite *deklas* ki fondamantal, e li sirtu pa get lalit deklas, ki pe derule tulezur dan sosyete kapitalist, e ki rezilta explwatasyon ki enn byin tipti klas fer lor enn gran mazorite dimunn, ki, a zot tur, oblize travay pu viv, pu sirviv lor letan. Sa klas ki pe reyne la, li pronn sa analiz deklas deskriptif la – setadir ena bann ris, bann mwayin ek bann pov, e ondire li inevitab. Guvernman, kan li klasifye dimunn dan resansman, ubyin kan nu get rezilta enn sondaz dan lapres burzwa, uswa kan anseyn sosyoloji dan lekol uswa dan liniversite, zot pa get klas par rapor a prodiksyon ni par rapor ar kontrol lor mwayin sirviv. Zot kantonn zot zis a enn deskripsyon kumsidire li ti kumsa tultan, e li pu res tultan kumsa. E zot pretann ki sa, li stab. Me, kontan pa kontan, lalit deklas, konfli konstan, li pe tultan derule, tulezur. Li instab par so natir.

Dan LALIT, nu pa interese pu zis dekrir sosyete. Nu ule sanz sa sosyete baze lor explwatasyon lamas dimunn par enn ti-poyne, e ki permet sa ti-klas la fer profi e akimil kapital pu li kontinye so reyn explwatasyon. Alor, manyer nu get sosyete, li liye ar lefet ki nu anvi sanz li. Sa fer enn lemond diferans. E pu fer sa diferans la, nu bizin get sosyete, pa kuma enn foto, me kuma enn realite istorik, ki existe *dan letan e lor letan*.

Klas sosyal li ena pu fer avek nu lwin ar *prodiksyon*

Dan *Manifesto Kominist* 1848, Karl Marx ek Friedrich Engels ti analiz, pu premye fwa, kimanyer diferan klas ena enn lorizinn, kimanyer klas ki ena zordi, zot modle par zot listwar lor letan. Kan Marx dekrir klas sosyal, li get li par rapor a prodiksyon, sirtu prodiksyon, ki anfet mwayin sirviv.

Klas pa ti existe tultan.

Sosyete divize an klas emerze dan dernye 10,000 a 15,000 banane, e lerla pran diferan form dan diferan peryod listwar apre, pran depi lepok feodal, lesklavaz, langazman, e ariv zordi kot ena esklavaz modern setadir sistem travay pu lapey, sistem kot mazorite dimunn viv par vann zot kuraz, efektifman par vann zot letan.

Pu nu dan Parti LALIT, ki truv nu dan kuran Marxist, nu truv konsep klas sosyal atraver lyin sak klas avek prodiksyon itil. Li pena pu fer ar enn sinp deskripsyon: sipa dimunn byin ris, zot bann burzwa; sipa bann mwin ris, zot klas mwayenn; sipa bann pa tro pov, sa bann travayer, uswa bann byin pov bann somer, enn su klas lumpenn.

Dan lepok listwar ansyin, setadir sa 200,000 an par la avan sosyete deklas emerze enn 10,000 a 15,000 an desela, ti ena enn form “kominism primitiv”. Sa li laplipar listwar limanite. Plis ki 90% nu lexistans lor later. Sa lepok la dimunn ti sirviv parski zot korpere, e zot ti korpere pu sirviv, e kot tu dimunn ti viv egal. Lerla pa ti ena klas. E sa, li res kumsa ziska gayn devlopman lagrikiltir – plantasyon ek lelvaz – lor ase gran lesel lor enn ase long peryod letan. Sa devlopman la permet sosyete prodir ase sirplis manze pu li posib ena dimunn nepli bizin travay zis pu manze, e sa asontur, amenn aparisyon divizyon e spesyalizasyon dan travay.

Par exanp, dan lepok feodal, kan ti ena prodiksyon, pa ti ena prodiksyon *kapitalist*, ti ena prodiksyon feodal, kot ti ena bann gran propriyeter teryin asize dan zot sato, swa ti ena bann esklav ubyin bann “serf” kuma ti apel zot dan Lerop, ki travay pu proprieter la, fer prodiksyon. Ti osi ena ti-prodikter ki ti vann zot prodwi, pa zot kuraz. Kan nu get li anterm istorik, nu pu realize dan sosyete zordi, sa klas kapitalist ki posed mwayin prodiksyon, klas kapitalist li pa zis ris, li. Kan enn dimunn gayn Lotto Rs 50-100 milyon, li pa vinn “kapitalist” li, li’nn zis vinn ris. Pa plis ki sa. Kikenn pa vinn enn kapitalist aköz li finn gayn par milyon dan Lotto, li vinn enn kapitalist parski li posed e li kontrol kapital. Kapitalist, par kont, li sa klas dimunn ki posed ubyin kontrol mwayin prodiksyon ek mwayin sirvi. Sa li santral pu nu konpran. Dimunn ki posed kapital se dimunn ki posed ubyin kontrol mwayin prodiksyon ek sirvi, anterm swa later swa lizinn, swa aksyon dan gran rulman finans, tu zafer ki kapav prodir, uswa ki liye avek prodiksyon. Li enn fe, kapitalist posed kapital e kontrol mwayin prodiksyon, tandi ki travayer pa posed ni kapital ni pena kontrol lor mwayin prodiksyon e mwayin sirviv totalite dimunn. Sa ki determinn pozisyon deklas. Alor, kan nu get klas dan so relasyon avek prodiksyon, li enn fason obzektiv pu get li. E li kumsa.

Explwatasyon deklas ek lalit deklas

Explwatasyon li napa rezilta “lanatir imin”. E explwatasyon li napa aköz sak patron la li enn move dimunn. Dominasyon enn klas lor tu lezot klas napa finn existe depi tultan, nonpli. E, li napa pu sirviv pu tultan. Listwar tu sosyete-de-klas, li listwar bann lalit deklas. Kan u ena diferan klas sosyal, kan sosyete divize an diferan klas sosyal, tultan u pu ena enn lalit bann klas *domine* kont bann klas ki *dominan*. Sa li lanatir imin. Nu finn truv li lepok feodal. Sa, nu truv li nerport ki lepok kot ena klas. Partu kot ena inegalite sosyal, kot ena inegalite deklas, finn ena e pu ena, sa lalit ki nu apel lalit deklas, ena fwa li enn lalit uver, ena fwa li enn lalit maske, mem surnwa. Pu sit depi *Manifesto Kominist*, lalit deklas samem lafors moter listwar (depi ki ena klas). Alor, pu LALIT, li fondamantal pu nu konpran politik zordi ki nu reysi artikil nu analiz politik avek lalit deklas ki pe derule tulezur.

Klas burzwa ti enn klas revolisyoner lepok feodal

Dan diferan lepok istorik, lalit deklas ena diferan akter, ena diferan form lalit deklas. Par exanp, lepok feodal, kot nob ek lerwa reyne, u ena komansman anmemtan enn burzwazi ki pe ne, me sa burzwazi la ti’nn fini kumans akimil kapital, e pu fer sa, li ti pe bizin lite kont monarsi, setadir kont lerwa larenn, kont bann nob, setadir kont bann aristokrat, suvan kont yerarsi relizye ki li usi ti pe rul pei, depi reyn teokratik ki pre-dat reyn lerwa. Alor ti ena enn lalit deklas kot burzwazi nesan, ki ti fini kumans akimil kapital me pa ti ankor ena okenn puvwar politik, pe amenn lalit. Nu gayn, par exanp, burzwazi ti pe reziste kont bann tax ki reyn aristokrat ti pe inpoze. Li ti osi pe reziste kont “atasman” peyzan ar so seyner feodal.

Pandan sa peryod la, burzwazi ti pe azir kuma enn lafors revolisyoner. Li ti pe viz enn revolisyon sosyal, kot pu sanz rezim depi enn Rezim Feodal, ziska enn Rezim Burzwa. Nepi pale rwayal ki pu reyne, me enn parlman burzwa. E zot ti reysi.

Prosesis burzwazi pran puvwar, li ti kumanse dan pei Lerop, e zordi, li finn fane partu lor bul later. Burzwazi alepok, setadir, ti pe amenn lalit deklas e so finalite ti pu sa klas burzwa pran puvwar politik depi lerwa-larenn e depi tu so aristokrasi. Lerla li ranvers monarsi, li sezi puvwar. Apartir sa moman la, so lalit deklas pli inportan pu vinn so lalit kont klas travayer, pu li res opuvwar. Sa osi, li apel “lalit deklas”. Ala kot nu ete zordi.

Lekonomi kapitalist sak pei li interdependan ar lekonomi kapitalist lezot pei

Dimoman kan burzwazi pran puvwar politik, li bizin tultan pe expann. Progre navigasyon ek prodiksyon zarm finn permet burzwazi Oksidantal konkerir e koloniz nuvo teritwar, implant gran lindistri partu e kree enn marse mondyal. Lekonomi kapitalist, zordi, inn invayir lemond, li finn vinn enn sistem globalize. Nu apel li “burzwazi inperyalist” aköz so listwar dominasyon kolonyal permet li fer profi monopoler, e dominn burzwazi dan lezot pei.

Klas Kapitalist -- ena kontrol lor “stok” ek lor nu mwayin sirviv

Kontrol manyer tu dimunn dan sosyete viv, kontrol nu *mwayin sirviv* (kontrol lor later ki nuri nu, lamer otur nu), kontrol lor kapital ki investi dan prodiksyon (agrikol, indistriyel, elektronik, komersyal), kontrol lor kapital finansye (sa kapital ki investi dan rulman kapital – labank, lasirans, zwe stok exchennj, e gembling e ki investi dan komers), kontrol lor kapital ki ramas data, tu sa kontrol la, li par enn klas ki apel “klas kapitalist”. E sa klas kapitalist la (proprietier kapital), zot invizib dan sosyete tulezur. Alor, kan nu koz “burzwazi”, nu pe koz dimunn ki *proprietier* gran, gran kantite aksyon dan sa bann rulman la. Dan ka Moris, li sa bann *proprietier* gran, gran letandi later pei la. Suvan apel sa klas la *klas posedan* aköz zot posed mwayin sirviv tu dimunn. Kan nu koz “klas kapitalist”, nu napa pe koz kit sef dan travay ki viv par so saler, mem si li tus gro-gro saler. Nu pa pe koz li, mem si nu apel li “burzwa” ubyin mem si li krwar li enn “burzwa” aköz li ansarz donn lord lor nom patron, uswa aköz li rul enn gro Mercedes. Kan nu koz “klas kapitalist” ubyin “burzwazi”, li enn term teknik. Li presi. E li konsern enn klas dimunn antye ki suvan invizib e ki ena enn lintere spesifik. Sa lintere se pu fer profi. Profi vedir ki zot larzan fer larzan. Alor, li ena enn proze sosyete, setadir gard sa sistem explwatasyon ekonomik anplas, pu permet so klas reyne politikman lor totalite lamas dimunn ki oblize travay pu viv.

Alor, sistem kapitalis, li tipifye par lexisans obzektiv 2 klas prinsipal, ki dan enn relasyon konfliktyel: klas kapitalist ek klas travayer. Me, sa 2 klas la, zot pa omozenn. Dayer, ena de seksyon distink burzwazi.

De Seksyon Burzwazi dan Moris: Burzwazi Istorik ek Burzwazi Deta

Burzwazi Istorik – Dan Moris, nu ena “burzwazi istorik” sorti depi lepok kolonizasyon otur kann-disik ek inport-export. Li finn angrese par sistem esklavaz, par sistem langazman, ki finn permet li servi imin kuma masinn, kuma zaimo, avek inpinite, pu batir so lanpir ekonomik. Avek deklin sekter kann, sa seksyon burzwazi finn rekonstitye zot kapital an 5 blok ekonomik otur ansyin tablisman e sakenn okip enn rezyon Moris. Ena Terra dan Lenor, Medine dan Lwes, Omnicane dan Lesid, Alteo dan Les, ENL dan Sant. Sa se veritab klas dominan, klas dirizan, klas posedan. Sakenn ena so labank, so lintere dan lasirans ek dan lezot sekter “servis”, e tu seki so konglomera posede. Alinteryer sak rezyon ena konsantrasyon diferan aktivite ekonomik: ena plizir gran domenn, imans IRS, Smart City, morl; ena lotel, terin golf, biznes park, liniversite, klinik prive, etc.

Burzwazi istorik tuzur prodir 70% kann e enn pli gran pursantaz disik. Zot kapital inn diversifye e li prezan dan diferan sekter lekonomi. E li finn diversifye dan lindistri turist e asterla imobilye, ubyin *real-estate*, dan lavant elektrisite, e osi devlopman dan telekominikasyon ek otur data. E, li finn rant, kuma nu finn dir, dan servis Labank ek Lasirans ki finn agrandi buku parski ena profi buku ladan. Kapital finansye, li ki pe reyne, aktyelman.

Anmemtan, burzwazi Moris finn export so kapital ver Sesel, Komor e pei Lafrik de Les, Lafrik de Lwes, mem pei Lazi, al delokalize kot travayer pli mizer, mwin organize, ki isi.

Burzwazi deta – Dan Moris, depi zis avan Lindepandans, ena nuvo seksyon dan klas burzwa finn devlope avek kudme Leta Kolonyal, dabor, e lerla avek kudme Leta post-kolonyal, answit. Nu apel sa enn “burzwazi deta”. Li enn vre burzwazi. Sa klas dirizan post-kolonyal aktyel, li finn erit enn Leta ki ena puvwar ki inperyalist ti ena lor tu klas sosyal isi – mem lor burzwazi. Burzwazi deta li finn devlope atraver gayn faver e garanti depi guvernanman opuvwar atraver tennder, kontra ek lezot fasilite ek faver politik. Su diferan rezim opuvwar, rezim Travayist ek rezim MSM, nu finn truv emerzans diferan lanpir kot enn tit-burzwazi (dan prodiksyon, inportasyon, komers) finn parasite dan burzwazi atraver intervansyon puvwar deta. (Ena dimunn vasiye ant truv sa kuma “koripsyon”, e kumsa li koripsyon mem, ek kuma “zistifye” aköz li amorti krim kolonyal ki burzwazi istorik finn fer, li ena enn vwal respektabilite politik.) Enn fason ki burzwazi deta gayn akse a kapital se direk atraver parti politik opuvwar. Zot truve li pli fasil pu zot gayn enn tennder uswa enn kontra si zot ena depite dan lame, ubyin enn fami ki rant depite, pli bon ankor, e pli bon ankor, se enn depite ki vinn enn minis, sa pli fasil ankor. Ena burzwazi deta ki kareman vinn bayer defon enn parti politik, e li donn baking pu tel kandida uswa tel lot kandida. Anplas sa lantrepriz dan tit-burzwazi res eternalman dan tit-burzwazi, li katapilte byin vit, dan gran burzwazi. Ubyin sa so bi. Pa suvan ki li resi.

Guvernanman MSM, dan so muv, li favoriz burzwazi deta, e suvan li pe rant an konfli ar enn seksyon burzwazi istorik. Nu finn mem truv li resaman dan sektor lekurs suval: ant *People’s Turf* (kontrolle par Lee Shim, propriyeter suval lekurs ek *SMS Pariaz* e usi enn bayer defon MSM) ek MTC (tradisyonelman burzwazi istorik) lor organiz lekurs, e ki sutenir lezot parti kuma MMM ek PMSD sirtu.

Kote burzwazi, pandan sa 3 dernye lane la, aköz kriz saniter, finn ena enn akselerasyon extrem dan sa “formasyon enn burzwazi deta” atraver sa bann faver akorde ar sartin seksyon tit-burzwazi – anterm alwe kontra, tennder, ek lezot faver. Sa leta dirzans saniter finn rann kontrol demokratik ordiner pli difisil, aköz lokdawn. Sa finn akseler kareman sa prosesis koripsyon kri. Pandan pandemi, tusala inn expoze, otur inportasyon medikaman kont Kovid ek lekipman medikal. Guvernanman finn gayn plis marz-manev pu favoriz tel ubyin tel konpayni e li finn fer li a-lextrem. Telman, li finn sey fer sa vit, li finn al rant dan ilegalite total. Guvernanman al aste medikaman pu tret Kovid plis ki 10 fwa pli ser ki sartin farmasi pe inport li!

Malgre kapav ena konfli ponktyel ant sa de seksyon burzwazi, anterm akse a kapital uswa polisi rezim opuvwar ki favoriz enn sektor lekonomi, anfind-kont tulede seksyon ena tandans inifye pu defann zintere burzwazi, kuma enn klas, kont klas travayer dan enn lalit deklas. Suvan medya ek bann parti politik meynstrim ek mem parti emerzan, pa konpran leksistans sa de seksyon burzwazi e zot fer kwar zot pe pran pozisyon kont kapitalist, me anfet zot pe sutenir enn seksyon kont enn lot seksyon dan burzwazi. Tuzur ena sa 2 seksyon, burzwazi istorik ek burzwazi deta, zordi. Me burzwazi deta ankor byin, byin tipti konpare ar burzwazi istorik. Me, anmemtan, burzwazi istorik, pu li gayn akse a faver kuma fon MIC, finn bizin azir inpe kuma enn burzwazi deta, setadir kurbe divan guvernanman ek divan parti opuvwar.

Klas Travayer/Proletarya

Me, sa klas kapitalist opuvwar la, mem kapitalist finansye ki “fer larzan fer larzan”, li fer so larzan, anfind-kont, atraver aste *lafors travay* lezot dimunn. Li aste nu *kuraz*. Manyer prinsipal, apar posesyon later ki ogmant dan valer, ki kree dibyin dan sistem kapitalist, se atraver *travay*, ubyin pli presizeman, atraver “*kuraz*”. Klas kapitalist aste *kuraz* ar enn gran lamas dimunn apel klas travayer (proletarya). E travayer – ki li manyel ubyin intelektuel, ki li byin peye, mal-peye, ki li gayn so lapey zurnalaye, lasemenn, kinzenn uswa mansyel depi kapitalist – li vann so *kuraz* ar klas kapitalis ubyin leta burzwa, pu li ek so fami viv.

Lexistans ek reyn klas burzwa li depann preske antyerman lor enn kondisyon esansyel: kreasyon ek akimilasyon kapital; e kondisyon esansyel pu kreasyon ek akimilasyon kapital li lexisans enn klas travayer ki resevwar enn lapey an-esanz pu so kuraz.

Alor, dezyem klas prinsipal dan sistem kapitalist, li “klas travayer”. E li tultan dan enn konfli avek sa lot klas prinsipal, burzwazi. Klas travayer li ena kapasite pu ena enn proze sosyete koeran: so rol kuma enn klas se pu pran puvwar pu depose sa klas opuvwar ki finn, pandan bann zenerasyon avan, depose lamas dimunn, e pu amenn enn sosyete ki pena diferan klas.

Lerla nu kumans gayn lalit deklas kuma nu konpran li zordi.

Alor, form ki lalit deklas pran li depann lor form explwatasyon ki ena. Swa onivo esklavaz ubyin onivo langazman, travayer esklav, travayer angaze ubien seki dimunn apel “esklavaz modern”. Tusala se bann form explwatasyon. E lalit deklas se lalit ki dimunn explwate amene kont sa explwatasyon la.

Lalit proletarya kont burzwazi, li enn lalit *internasyonal* aköz sistem kapitalist li global. Me, anmemtan, li tuzur enn lalit onivo *nasyonal* dan so form ki li pran, kot klas travayer sak pei ena pu okip so prop burzwazi ki anplway li, dabor.

Klas travayer onivo mondyal inn sibir buku ku, inn afebli antan ki klas. Dan bann lane 1970-80 – finn ena liberalizasyon ek privatizasyon; apartir 1990 nu finn gayn enn nuvo faz globalizasyon, lepok iltra-liberal. Leta nasyon inn perdi deplizanpli plis puvwar fas a bann konpayni prive. Sistem kapitalist debride finn rant an kriz siksesiv. Zordi, nu pe truv lafin sosyal demokrasi ki ti vini apre Revolisyon Ris an 1917, kan klas travayer dan Linyon Sovyetik (URSS) ti pran puvwar pandan 3-4 an e sa Revolisyon la ti kal lelan kapitalism debride, e finn permet klas travayer mondyal fer bann imans progre. Sa progre la ti posib aköz totalite patron onivo mondyal ti viv dan lafreier enn dezyem revolisyon kuma sa premye dan Larisi la.

Alor klas travayer inn sibir plizyer mitasyon pandan sa laso san presedan sistem kapitalist iltra-liberal. Kriz Kovid inn expoz e aksantye sa.

Proletarya lor letan

Me, lor letan, klas travayer finn agrandi. Apartir 2002, klas travayer mondyal inn vinn klas mazoriter. Avan sa, peyzannri ti ankor telman gran ki klas travayer pa ti mazoriter. Me, anmemtan, finn ena enn degradasyon onivo servi bann term deskriptif ek term plis vag pu maske sa agrandisman sa lamas dimunn ki bizin travay pu viv. Nu truv term kuma “povrete”, “extrem povrete”. Sa, li enn fason pu Leta debaras so responsabilite e met li dan lame bann ONG pu okip bann ki truv dan extrem povrete. Ena term kuma “ris” ek “pov”, “ti dimunn”, nosyon “lepep”, nosyon “sitwayin”, lide “sosyete sivil”, tu kalite term vag, kot nway lexisans klas e maske realite sa inegalite deklas sitan kriyel dan sosyete. Nu truv elit servi tu sa bann term vag la olye term presi kuma *burzwazi* ek *proletarya*. Sa degradasyon li maske, obskirsi realite deklas. Li ti kwinside avek sa gran trayizon MMM, so “*Nuvo Konsansis Sosyal*” apartir lane 1981-82, e MMM ti pe bizin, pu so stratezi elektoral, vinn sey zistifye enn sertenn kolaborasyon ant travayer ek patron olye expoz lalit deklas, e devlop li.

Li kontraste net avek seki Marx dan *Manifesto Kominist* ti dir an 1848 kan li konklir avek “proleter tu peyi ini”. Proleter li enn mo ki ti pe servi dan Moris. Proletarya li enn nosyon ki reflet realite aköz li permet elarzi klas travayer pu anglob tu travayer ki, pu li viv, li oblize travay. Lor letan, klas travayer finn agrandi, finn ena proletarizasyon, me sa definisyon vag pa resi akomod sa imans agrandisman klas travayer. Tu sa bann term vag la (pov, ti-dimunn, lepep, sitwayin, exkli, lese-pur-kont) zot plito bann term deskriptiv ki delibereman nway realite deklas.

Amezir teknolozi devlope, puvwar pu marsande inn byin diminye dan klas travayer, e sa finn afebli muvman sindikal. Muvman sindikal inn perdi enn vizyon deklas. Li truv sekter par sekter. LALIT, nu enn parti lalit deklas (*a class struggle party*). Travayist ek MMM, zot de parti “konsansis”, zot nepli kwar dan lalit deklas, PMSD li enn parti pro-kapitalist depi so

emerzans. Purtan, MSM, MMM tu dir zot sosyalist uswa ena “sosyalist” dan zot nom mem, PMSD li pa dir li pro-kapitalist, li dir li “sosyal demokrat”. Sa, li aköz ideoloji sosyalist byin for dan lamas dimunn. Alor, zot tu dir zot “sosyalist”! Sa rann li difisil pu LALIT disteng li. Anfet, nu enn parti pa zis “sosyalist” me “sosyalist revolisyoner”. E nu depann lor lalit deklas kuma moter sanzman ver sosyalism. Nu napa “idealist”, me ankre dan sa lalit reyel, kotidyin la.

Lefet ki nu pe travers enn lepok difisil pu klas travayer, pa vedir ki klas travayer pa tuzur moter sanzman ver sosyalism. Proletarya inn atomize, pur lemoman. Gran santye pa pe kontinye grandi. Ena tandans dan de direksyon, anmemtan. Enn kote, Amazon so godam pe kontinye agrandi, bann labutik inn kontinye grandi vinn sipemarket, vinn morl. Lot kote, sertenn lezot sekter inn vinn tipti, inn “tiptize”, finn ena enn “tiptizasyon”. Me, pu premye fwa dan listwar mondyal, an 2002, proletarya mazoriter net.

Dan Revolisyon Ris an 1917, proletarya ti reprezant zis otur 5% popilasyon Larisi. Anfet 95% dimunn ti peizan ki enn klas byin individyalist e difisil pu organize politikman.

Zordi onivo mondyal, buku peizan inn depose e inn retruv zot deplizanpli dan klas travayer mondyal. Klas travayer so pozisyon obzektiv se li bizin travay pu viv, lor letan. Sa li vre, mem si, dan sertin lepok, so konsyans sibzektiv fer li kwar li enn “tipti burzwa” mem si li pena nanye.

Akoz kriz saniter, ti gayn enn kriz alimanter, kan inportasyon finn interonpi. Sa kriz alimanter finn aksantye par invazyon Larisi dan Ikrenn, par kriz klimatik aköz vorasite ek piyaz kapitalist, kriz enerzetik. Fas-a tusala, lamas dimunn ki travay pu viv partu dan lemond pe leve kont sa sistem kriyel, mem si dan enn fason sporadik.

Isi dan Moris, aköz travay de-baz LALIT finn fer pandan plis ki 45 an, setadir aköz sa travay politik LALIT – ki pa selman travay elektoral kuma lezot parti fer – li finn kree kondisyon sibzektiv pli bon ki avan, dan enn sans o-mwin, pu klas travayer: klas travayer zordi ena plizir deseni lexpertyans prezans enn kuran panse Marxist, setadir enn kuran ki konpran politik dan enn sans profon, pa zis elektoral. Sa pa ti leka, ni dan bann lane ’30 kan Travayis ti pe ne, ni dan bann lane ’70 kan MMM pran nesans. Zordi, kan ena enn nuvo muvmann demas, sityasyon sibzektiv pli prometan.

Klas Intermedyer, Tit Burzwazi, klas mwayenn

Ant sa 2 gran klas fondamantal la – enn kote, klas kapitalist ki posed ek kontrol kapital ek later, tu lizinn, kapital, tu mwayin sirvi ek , lot kote, klas travayer sa lamas dimunn ki oblize travay, vann so kuraz pu li sirviv – ena bann klas intermedyer, ki nu apel tit-burzwazi, e suvan lor radio dimunn apel “klas mwayenn”.

Ti burzwazi agrikol (ti-planter), komersyal (butikye ek seki ena tabazi) ek dan tit-antrepriz indistriyel, zot tu konbat burzwazi pu sey anpes zot disparisyon kuma enn seksyon partikilye klas mwayenn. Klas travayer biro (ki li sekter prive ubyin piblik), zot suvan truv zot-mem kuma “burzwa” mem zot pena nanyin (kuma editoryalist ek zurnalis ki krwar zot proprieter e ki krwar zot kotway burzwazi).

Burzwazi ki reyne. Pa tit-burzwazi. Me, burzwazi tro tipti anterm nomb dimunn, pu li reyne san kudme tu sa bann but-but klas intermedyer, ki efektivman amorti sok so explwatasyon lor klas travayer. Alor, sak lantrepriz dan sak sekter li anplway enn larme dimunn, ki organize kuma enn piramid. Seki lao pli for, seki anba pli feb. Me, seki lao parmi sa bann anplwaye la, zot zot pa “burzwazi”, zot. Zot, zot pa kapitalist, zot. Kapitalist se sa *proprieter* la, ki organiz li-mem dan enn Bord (ki u pa truve) ki lerla anplway sa larme “travayer” la, ki obzektivman inklir tu travayer, mem seki ase lao dan piramid la (CEO, manejer, etc) e ki suvan nu apel “patron”! Suvan sa bann manejer la, zot zis “lavwa patron”. Zot pa patron. E kumsa, burzwazi res invizib.

Alor, depi sirdar ziska pli gran kolom, depi so supervayzer ziska so ti manejer zot tu form parti sa klas intermedyer, ki pa kone ki li ete la, e ki suvan deklare ki li-mem li “burzwa”. Li krwar sa ziska dimoman ki vre burzwa la kup so privelez uswa lisansye li. Klas ti-burzwa, li

osi tu sa travayer ki inpe lao-lao dan laparey deta. Pandan lokdawn, buku gran manejer lotel, par exanp, ti realize zot enn sinp anplwaye kan zot saler mansyel sorti Rs300,000 par mwa, desann ziska “selman” Rs 175,000 par mwa. Kumsa zot finn anfet azut dan sa listeri demas deryer Laurette otur 29 Ut 2020. Zot ti sufer buku par sa apovrisman brisk, zot privez ki zot ti krwar eternal finn fonn, zot finn bizin rode kot bistop truve, tir zanfand dan lekol prive, me zot pa ti kapav esprim zot an piblik lor Radyo. Akoz tu lezot dimunn ti pu riske riy zot kan zot pleyne ki zot tus “zis Rs 175,000 par mwa”. Travayer tus otur sa dan enn lane, swa tus mwins ki sa dan enn lane antye.

An zeneral, klas ti-burzwa – tu sa bann sef ek su-sef la – li ena tandans sayd ar burzwazi, osi lontan setadir ki klas travayer pa mobilize, pa inifye, pa organize e alor pa menas klas kapitalist. Kan klas travayer vinn for, lerla li shifte, li truv so lintere ar travayer.

Nu finn truve pandan kriz saniter Koronaviris, kimanyer zot rant dan enn listeri kan zot truv zot privez menase. Alor, zot pa revolisyoner, me plito konservater, ubyin pli pir, zot reaksiyoner. Si zame zot vinn revolisyoner, se parski zot finn ariv dute ki zot riske al retruv zot-mem dan proletarya dan enn lavenir byin pros, alor zot pe defann zot lintere fitir, pa zot lintere aktyel. Dan sa ka-defigir, zot abandonn zot pretansyon ki zot “burzwa” e pu adopte enn sutyin pu proletarya.

Sa klas intermedyer la pena okenn proze sosyete. Li enn klas politikman danzere. Li suvan kwinse. Li dir li “klas mwayenn”. Alor, kumsa li form baz sosyal tu kalite lide fasizant. Li ule enn lider ki pu sap li. Li rant dan tu kalite listeri demas. Sa klas la dir tu dimunn koronpi, aköz limem li ena rekur a koripsyon pu li grinp lesel sosyal, pu li napa tom dan klas travayer.

Lumpenn

Tank-a lumpenn-proletarya, li enn klas traser. Amezir kriz aksantye, li enn su-klas dan proletarya ki rant dan tu kalite raket ilegal. Li kapav truv li, parsi-parla, antrene dan muvmann la par enn muvmann revolisyoner klas travayer me so bann kondisyon-de-vi plito ena tandans pus li al vann limem, rant dan tu kalite konplo reaksiyoner. Li pa enn alye klas travayer. Pa kapav kont lor sa su-klas la, li plito azir kuma enn ple lor klas travayer. Li pa neseserman mizer. Li kapav ena buku Ford Raptor, vila delix, kuma tu sa bann pret-nom Franklin ena.

Lekleraz lor Klas Mwayenn

Enn kote, ena klas kapitalist ki posed kapital, later, lizinn, labank, transpor, anfet kapital dan tu so diferan form. Lot kote, ena klas travayer. Ant sa de klas prinsipal, ena klas mwayenn ki zot, suvan zot organiz prodiksyon. Sa klas intermedyer li la kuma enn tanpon pu absorb sa sok explwatasyon kapitalist e usi, pu organiz prodiksyon anfafer propriyeter la. Kumsa ki nu gayn sirdar, marker, kolom, supervayzer, tu kalite ti-sef, HR manejer, pu organiz sa prodiksyon ki pu benefisye propriyeter prodiksyon. Tu sa bann su-sef la, zot rol pa res fix, li vasiye tultan.

Avek mekanizasyon, otomatizasyon, robotizasyon prodiksyon, introdiksyon AI dan travay, sa klas travayer (setadir tu anplwaye) inn bizin ena ledikasyon formel ek formasyon pu manye sa bann masinn prodiksyon. Nu finn truv dan lindistri sikriyer ki ti pe anplway plis ki 50,000 laburer-artizan zordi inn vinn mwins ki 5,000 kan ena mekanizasyon ek santralizasyon. Dan lepor kot ti anplway otur 7,000 a 8,000 travayer, kan gayn vrak, kan gayn sistem kontener, laba usi klas travayer ki ti ansarz pu anbank ek debank marsandiz diminye buku. Dan sa proses otomatizasyon ek robotizasyon prodiksyon, prodiksyon pu klas kapitalist ogmante buku, e sa kus ant kapitalist ek travayer li ogmante parski li ansarz sa nuvo form prodiksyon la.

Dan Moris, ena usi sa espes franz klas travayer ki finn vinn tit-antreprenier. Dan so latet, li pa enn travayer. Li dir, li pa “explwate”, li. Purtan li pena nanye. Li ena zis so zuti. Li pa dakor pu pey tax, li pa konpran e pa dakor ki ete korperasyon.

Dan enn lepok dawntern, klas travayer sibir linflians sa ideoloji patron la, suvan atraver sa bann klas intermedyer la. Klas kapitalist nuri sa ideoloji pu dedwann li depi responsabilite pu kree anplwa stab ek bon kondisyon, pu maske explwatasyon so sistem ekonomik e pu kontinye alimant sa ilizyon ki swadizan enn dimunn kapav, si li met ase zefor, vinn enn “kapitalist” enn zur. Sa ideoloji patron so lefe se pu afebli proletarya dan lalit deklas kont patron.

Lalit deklas & Listwar Revolisyon

Revolisyon ki klas travayer ena lanbisyon amene, li pa pu premye revolisyon.

Diferans kan burzwazi ti pe lite pu pran puvwar alepok e kan klas travayer pe viz puvwar politik asterla

Lalit deklas zordi, ki klas travayer amene, li ena enn gran diferans depi lalit deklas ki burzwazi ti pe amene dan lepok kan li, li ti enn klas oprime par klas nob, e li ti enn klas *revolisyoner*. Kan burzwazi ti amenn so lalit deklas pu gayn puvwar politik, li ti deza ena buku puvwar ekonomik. Li ti deza kontrol komers. Li ti deza kontrol prodiksyon ki ti ena. Li ti deza ena puvwar ekonomik, li ti pe rod puvwar politik.

Me, lalit deklas zordi so finalite se pu amenn sosyalism par enn revolisyon. E klas travayer, ki pe amenn sa lalit la, li pena deza kontrol lor lekonomi – kuma klas kapitalist ti ena kan li rod pran puvwar politik depi bann seyner. Alor, li enn lalit deklas kot *enn klas*, ki pena puvwar ekonomik, pe amenn lalit pu li gayn puvwar politik. Li diferan. Kifer li diferan? Li diferan parski lalit deklas la li anmemtan ena sa laspe ekonomik, kot klas travayer pe lite kont explwatasyon ekonomik tulezur, pu amelyor kondisyon travay, e sa fer suvan atraver lalit lor sayt travay, lalit sindikal, me anmemtan, li pe viz alonterm pu amenn enn revolisyon kot klas travayer pran puvwar politik depi dan lame klas kapitalis. E, klas travayer pa viz pu pran puvwar ekonomik *avan*. Kan fini pran puvwar politik ki li pu bizin pran puvwar ekonomik.

Politik ki baze lor lalit deklas, kuma politik LALIT, li ena enn finalite ki byin diferan depi politik tradisyonel. Politik tradisyonel, kuma MSM, MMM, PT, PMSD, zot viz pu pran puvwar politik, san ki zot ena lintansyon sanz rapor defors ant diferan klas. Zot viz pran puvwar san ki zot viz pu sanz sistem prodiksyon, ubyin sistem explwatasyon, zot viz puvwar politik zis pu zer sosyete kuma li ete. Politik baze lor lalit deklas, kuma politik LALIT, li fer atraver enn parti politik, me parti politik ule ki *klas travayer* pran puvwar, kree enn nuvo Leta, enn Leta Proletaryenn. Pa parti ki viz pu vinn opuvwar.

Alor, enn politik deklas, li anfet viz puvwar politik pu klas travayer. Li baze antyerman lor lintere tu sa bann dimunn ki travay pu viv, kont lintere bann dimunn ki viv lor kapital, viv lor rant, lor dividenn. Sa se finalite lalit deklas, sa se so finalite politik. Li viz pu klas travayer, setadir proletarya, reyni ansam tu dimunn ki travay pu viv (peser, tipti planter, zenn, fam), pran puvwar politik pu li deposed sa klas ki finn deposed lamas dimunn pandan bann zenerasyon avan.

Me, ena enn lot nivo ki klas travayer vize, kan li pran puvwar politik, pu li al pli lwin, li viz pu li anfet aboli tu klas sosyal, ikonpri klas travayer limem. Tu vinn enn sel. Sa vedir finalite enn politik deklas, finalite lalit deklas, se pu etabli enn sosyete kot pena klas. Li viz enn sosyete ki vreman egaliter. Sa egalite, u kapav gayne selman kan u finn aboli “klas” limem. Si dimann tu dimunn dan pei si zot anfaver egalite, zot pu reponn “wi”. Me, eski pu kapav ena egalite kan ena diferan klas sosyal ki dominan ubyin domine? Non. Egalite ki nu nu pe vize li enn egalite ki selman pu kapav gayne kan pu finn aboli klas limem.

Li pu enn sosyete, enn zur, kot tu dimunn kontribiye, tu dimunn partisipe dan tu desizyon: *ki* pu prodir, *ki* pu investi. Kan tu dimunn dan sa mem pozisyon la, lerla nepli ena bann klas konfliktyel, nepli ena lintere konfliktyel. Pena enn klas patron. Nepli ena enn klas travayer. Finalite enn tel proze politik, ki baze lor lalit deklas, se pu amenn enn sosyete san klas.

Konsyans deklas, ki sa vedir?

Konsyans deklas, sa vedir dimunn pa zis *dan enn klas sosyal*, li anmemtan konsyan ki li apartenir a sa klas sosyal la. Li *kone*. Li realize. Li ewer. Se sa ki apel “konsyans deklas”. Get dan Moris, tu dimunn dan Moris isi, ena plizir diferan fason pu get zot mem. Zot ena plizir diferan konsyans, dan diferan lepok. Dan sertin lepok, dimunn kapav truv limem kuma sirtu kikenn dan tel relizyon, tel grup sosyal. Dan sertin lepok, dimunn truv limem plis kuma manb klas travayer, ubyin klas mwayenn, ubyin klas kapitalist mem. Alor, dan diferan lepok, ena diferan “konsyans”.

Pu nu konpran konsyans deklas travayer, nu pran lexanp kan travayer pe gayn difikilte pu zwenn de-but lafin dimwa: li gayn difikilte pu tir rasyon telman pri pe monte, difikilte pu pey lokasyon ubyin repeyman lakaz, pu pey papye dilo (akoz li finn depas 6 inite), pu pey papye lalimyer akoz li finn bizin aste enn frizer. Ena 2-3 fason, pu li interpret sa difikilte la. Li kapav krwar ki li an-difikilte, akoz li dan tel, tel kominote, swa tel, tel relizyon, e pu sa rezon la, li pa pe gayn enn bon plas travay dan guvernmman sipa sekter prive akoz sa. Sa li pu enn “konsyans kominal”. Dezyeman, travayer kapav rod enn solisyon “individyel”, si li pena konsyans deklas, li al fer enn lot ti-travay isi-laba pu bat-bate apre so ler travay pu resi arondi so depans lafin dimwa. Trwazyeman, si li truve li dan difikilte akoz, dan sa kalite travay la, patron pa pe pey ase. Sa li pu komansman enn konsyans deklas. Li pe truv seki vre pu tu dimunn dan so klas, pa zis pu li.

Alor, dimunn ki gayn mem difikilte lafin dimwa, kapav reazir dan omwin 3 fason diferan. Alor li reflet 3 diferan kalite “konsyans”. Enn, enn konsyans kominal, enn, enn konsyans individyel, enn, enn konsyans deklas. E sa bann diferan tip konsyans la zot dan sosyete tultan. Parfwa konsyans pu rod solisyon individyel pli for (kuma nu truve dan program Radyo kuma *Explik u Ka*, parfwa konsyans kominal pli for e dimunn ralye deryer lider kominal, parfwa konsyans deklas pli for e dimunn ranforsi so sindika ubyin enn parti politik uvriyerist.

Dan lagrev Ut '79, Septam '80 e ziska lane 1982, ti enn peryod kot konsyans deklas ti byin for dan klas travayer. Konsyans individyel ek konsyans kominal ti finn rekile buku. Zot ti preske absan.

Apartir 1983, kan ena kasir, MMM kit guvernmman MMM-PSM 60-0, ena tu kalite maguy, sann ku la, konsyans kominal ki kumans vinn pli for. An paralel, konsyans deklas rekile.

Apartir bann lane 1990, kan nepli ena otan travayer dan gran sekter ekonomik, nepli ena kreasyon travay stab, dimunn rod solisyon individyel, kuma travay swa long lertan pu konpanse pu lapey ba, uswa fer plizyer but-but travay anplis, swa uver enn ti komers pu reysi fer depans lafin dimwa. Sa li enn konsyans individyel. E ni konsyans kominal ni konsyans individyel pa amenn nu lwin anterm progre.

Finn ena, e ankor pe ena, ti-vag “morisyenis” ek “linite nasyonal”. Sa 2 konsepsyon la, zot lefe se zot afebli konsyans deklas parmi travayer. Zot lefe se zot siprim sa konsepsyon lalit deklas net, parski morisyenism ek linite nasyonal vedir, “Nu tu, nu *Morisyen*.” Gran misye la Morisyen, sofer kamyon Morisyen, somer Morisyen, nu tu Morisyen. Abe, wi, nu res isi, nu “Morisyen”. Me propagann la, propagann baze lor enn ideoloji, li ena lefe ki li kontribiye pu fer nu bliye ki nu dan tel klas sosyal, e klas sosyal la, an-antye, ki explwate. Get seksyon liv kot nu demont konsepsyon kuma Morisyenism ek linite nasyonal ek konsansis sosyal. Zot tu, zot bann konsepsyon ki okilte, maske sa realite deklas, sa realite lalit deklas la.

Me, lalit deklas dan nerport ki lepok, finalman, li depann lor konsyans deklas. Sa vedir dimunn ki obzektivman dan enn klas sosyal, pa tultan realize ki li dan sa klas la. Me, amizir realite obzektiv fors li truv kler, li devlop konsyans deklas. Amizir li rant dan enn muvmman enn gran lamas dimunn dan klas travayer, li truve, divan so lizye, li apartenir ar sa klas la. Se sa ki nu apel enn “konsyans deklas”.

Alor, pu sa rezon la, nu nu dir lalit proletarya zordi, lalit tu dimunn ki bizin travay pu viv, li inportan – atraver aksyon – li vinn konsyan. Byin suvan, kan nu dir klas travayer, ena buku dimunn kwar nu pa pe inklir travayer saybersiti, teknisyen, profeser, infermye. Me zot

konstitye bann gran seksyon klas travayer zordi. E kan nu servi mo “klas travayer” ubyin “proletarya”, nu ule dir tu lamas dimunn ki oblize travay pu li viv. Si nu pa travay, dizon 6 mwa, nu ek nu fami pa viv. Nu pu mank manze. Nu lakaz riske sezi.

Lalit deklas ek Lavangard Klas Travayer

Pu nu konpran rol “lavangard” klas travayer, e ki li ete, nu bizin kumans par mazine ki larevolisyon li pu sirman rezilta enn artikilasyon ant 3 lafors ki, ansam, pu amenn sa priz puvwar par klas travayer:

1. **Klas travayer** limem – sa vadir totalite dimunn ki oblize travay pu viv, e ki kumans rant an-aksyon dan enn moman dan listwar.
2. **Lavangard klas travayer**, ki anmemtan enn seksyon andan dan klas travayer e anmemtan enn grup ki indepanndan depi klas travayer, e ki fer lyin ant lamas klas travayer avek parti sosyalist revolisyoner; li kuma enn lidship alabaz lor sayt ek dan kartye. Dan ep-turn dan lalit klas travayer, nu truv li, dan dawntern, li res an-rete, li atann.
3. **Parti sosyalist revolisyoner**, ki ena enn program ankre dan realite lalit deklas, enn program liye avek lintere obzektiv klas travayer.

Kan sa 3 “zafer” la reysi konbine – klas travayer, so lavangard, parti revolisyoner – la, ena posibilite pran puvwar.

Klas travayer enn klas an-antye ki partaz mem lintere. Anmemtan, andan dan klas travayer, e tultan pe emerze depi so lexparyans lepase, e depi lexparyans so realite lavi klas travayer, ena enn “lavangard”. Alor, li form parti klas travayer, e li disteng depi li.

Li organikman form parti klas travayer, me li anmemtan emerze kuma enn *lidship alabaz*, enn lidship klas travayer, separe depi klas travayer.

Lavangard travayer zot ena enn lafors intelektuel. Zot konpran lemond atraver seki zot finn viv *dan zot klas* e seki zot finn reflesi e lir – atraver bann lalit lepase ki dimunn finn rakonte, ubyin dekrir dan lekritir. Lavangard klas travayer li egal a “lider alabaz”. Lavangard travayer so kredibilite devlope parmi lamas dimunn dan klas travayer lor letan – lor so sayt, dan so kartye. Sa li konsepsyon “lidship” lor sayt, lor flor, ubyin dan kartye, dan landrwa. (Li inpe lekotr konsepsyon “lidship” dan ONG ek Lanbasad USA ki donn kur ladan, e kot gayn sertifika!). Lavangard klas travayer, zot veritab lider alabaz, e zot normalman invizib pu sosyete burzwa. Me, zot la. Zot pe obzerve, zot pe atann. E zot, ki anfet fer lyin ant sa lamas klas travayer, enn klas oprime, ek sa parti politik revolisyoner ki kapav inifye sa klas la otur enn program. Alor, rol sa lavangard la, li kle.

Parmi bann klas oprime, zis proletarya ki enn klas vreman revolisyoner. Sa, li parski li tousel ena misk ek vizyon pu chalennj burzwazi e pran puvwar pu amenn enn sosyete san klas. Pu kas ezemoni burzwazi, li anmemtan enn proses kot klas travayer devlop pa zis enn konsyans deklas (li kone so klas pu tultan explwate su sistem kapitalist, alor li oblize mars ansam ar dimunn dan mem klas kont klas ki explwat li), me osi, alinteryer so klas, enn konsyans *revolisyoner* parmi so lavangard. Sa lavangard la konsyan ki pu bizin *organize politikman* pu ranvers sistem aktyel. Lavangard klas travayer li konsyan ki, tanki ena lozik sistem kapitalist, tu drwa aki reversib. Sa lavangard la usi konpran linportans kle lalit pu sosyalism, sinon nu riske tom dan barbari.

Nosyon lavangard dan klas travayer li byin fluid. Dan enn dawntern, lavangard klas travayer byin tipti, byin invizib. Lavangard pa kapav definir li obzektivman, li depann nivo konsyans deklas, sityasyon ekonomik. Li pa enn grup fix dimunn. Li pran nesans dan konsyans ki devlope atraver lexparyans lalit deklas reyel lor enn peryod letan.

Par exanp, kan nu distribiye trak lor bann lagar, enn-de travayer pu arete pu koze, ena pu pran 11 trak pu amenn lor so sayt travay. Gran mazorite su lanpriz ideoloji reformist, tandi ki enn lavangard li, li konn rekonet sa ideoloji reformist. Li kone tu aki res reversib tanki ena

enn sosyete ki baze lor explwatasyon. Nivo ki konsyans deklas ete, li definir grander ek lafors sa lavangard a nerport ki moman.

Dan enn moman dawntern, klas travayer pena mem enn konsyans deklas, e mwins ankor enn konsyans revolisyoner. Dan enn moman dawntern, lavangard pa tir latet aköz li kone li pa so moman. Klas travayer tro su lanpriz ezemoni ideoloji reformist, ideoloji zenere par sistem kapitalist. Me, kan enn eptern vini, lera tu sa trwa eleman la eveye:

- Klas travayer antye pran form enn klas.
- Lavangard pran lidship dan so sayt, e dan so kartye.
- Parti revolisyoner rekrite for-for, sirtu parmi lavangard.

Li pa dan nu kapasite antan ki militan LALIT pu fer klas travayer pran form enn klas. Sa vini par derulman listwar. Li pa dan nu kapasite antan ki militan LALIT pu fer lavangard dibut enn ku, buze. Me, li dan nu kapasite pu nu fer travay konstriksyon nu parti. Ala seki nu pe fer atraver sa liv la, sa program la.

Gramsci ek Lenin: Rol Lavangard Klas Travayer - amenn felir dan Ezemoni Burzwazi

Klas burzwa li reyne atraver gard seki apel enn “ezemoni” ideolojik. Sa vedir, ideoloji pro-kapitalis, li pa zis seki patron preshe, me li for aköz “realite existan” li azir kuma “prev” ki, kuma sosyete ete, li bizin res parey. Nanyin pa pu sanze. Ala, gete! Me, si ideoloji dominan, li dominan, lera li inposib sanz sosyete. Kimanyer nu kapav ralye dimunn andeor sa ideoloji dominan la, etan done li dominan. Li paret nu koson dan dam. Nu dan enn dedlok.

Me, Antonio Gramsci ek Vladimir Lenin, de gran dyalektisyin, tulde ti milite e ti ekrir a-pepre 100-an desela, sakenn finn propoze kimanyer sa ezemoni la kase. E seki zot finn ekrir a sa lepok la, li tuzur valab zordi pu ed nu konpran.

Ki Gramsci dir?

Dapre Gramsci, dedlok la kase atraver lefet ki ena bann “intelektyel” ki anfet “organik” pu zot klas sosyal. Zot devlope natirelman aköz sosyete deklas. Zot pe viv, rapel, pa zis dan realite sistem kapitalis, me dan realite zot prop klas (alinteryer sa sistem la). Dan ka klas travayer, ena sertin travayer ki devlop zot lespri organikman dan klas travayer, e zot devlop enn ideoloji ki pa ideoloji klas dominan me ideoloji klas travayer, klas domine. Sa arive aköz zot pli influyanse par realite dan lekel zot viv (enn realite *deklas*) e ki zot analize, ki par ideoloji dominan, mem li ezemonik. Sa vedir zot dan klas travayer, me zot, sa grup la, sa bann intelektyel ki konpran lemond atraver seki zot viv dan zot klas e seki zot finn reflesi, kan zot pe viv zot lavi. Sa grup la, zot lider alabaz. Kumsa ki zot truv zot kredibilite devlope parmi lamas dimunn dan klas travayer – lor so sayt, dan so kartye. Alor, zot reprezant sa felir dan ideoloji dominan, ki nesaser pu kas ezemoni la.

Ki Lenin dir?

Lenin, pu kas sa dedlok la, li dir, dan klas travayer, enn klas an-antye ki partaz mem lintere, ena andan dan li, e tultan pe emerze depi lexparyans lepase, e depi lexparyans lepase rakonte e re-rakonte, enn “lavangard”, ki organikman form parti klas travayer, me ki anmemtan emerze kuma enn lidship alabaz, enn lidship klas travayer, separe depi klas travayer.

Sa li konseps lidship lor sayt, lor flor, ubyin dan kartye, dan landrwa. Sa kalite lider, zot veritab lider, e zot normalman invizib pu sosyete burzwa. Zot pa pu dakor, par exanp, pu mem rant dan ladireksyon enn sindika, sirtu dan enn dawntern. Okontrè zot evit sa kuma lapest. Par instin. Zot pe obzerve, zot pe atann. E zot, ki anfet fer lyin ant sa klas travayer, enn klas oprime, ek sa parti politik revolisyoner ki kapav inifye sa klas la otur enn program politik. Alor, rol sa lavangard la, li kle.

E isi li vo lapenn get enn pwin inportan: Ezemoni kapitalis poz problem swivan, preske enn problem lozik. Si klas dirizan (kapitalist) kontrol ideoloji tu dimunn, abe tu travayer pu res vot MSM, PT, MMM, PMSD, ek lezot pro-kapitalist pu de-bon. Kimanyer sa pu kapav sanze?

Ena 2 fason kas sa ezemoni la, e zot liye:

Lenin ti montre ki ena 2 zafer distink ki osi liye: klas travayer an antye (ki sutenir enn revolisyon dan moman revolisyon la) antan ki klas, e ena enn lavangard travayer (ki ena sazes, ki finn absorb lexperyans e aprann depi so zenerasyon travayer avan li) ki form parti dan sa klas travayer antan ki klas, me ki osi tultan pe separe depi li. E sa lavangard klas travayer la li azir kuma enn lyin ant klas la ek enn parti revolisyoner. Se sa lavangard ki suvan anfet byin tike pu rant dan enn batay, aköz li kone lor batay perdi dan lepase, ki, dan enn moman pre-revolisyoner, inform li vit-vit, zwenn enn parti kuma LALIT, e azir kuma sa kurwa 2-direksyon ant lamas travayer ek enn ladireksyon demokratikman eli enn parti.

Gramsci ti montre lot fason: li montre ki klas travayer prodir bann intelektual organik, setadir dimunn ki devlop enn ideoloji ki opoz ideoloji dominan – depar zot refleksyon depi pwindevi travayer, ki viv dan so klas, dan travay. Sa vadir enn ideoloji anti-ideoloji-dominan pe deza puse, agrandi alinteryer sa ezemoni la.

Nu bizin rapel ki ezemoni, li total, uswa li pa existe. Alor, kan kumans ena enn felir, li ase pu kas enn ezemoni.

Seki e Gramsci e Lenin dekrir, li kree sa felir la.

Tulde fason kas ezemoni, zot anmemtan enn prosesit kot klas travayer devlop pa zis enn konsyans deklas (li kone so klas pu tultan explwate su sistem kapitalist, alor li oblize mars ansam ar dimunn dan mem klas kont klas ki explwat li), me osi enn konsyans revolisyoner dan klas travayer, ki ule dir li konsyan ki pu bizin organize politikman pu ranvers sistem aktyel.

Lalit deklas ek listwar nu prop parti

Pu ki rezon nu, dan tandans Lalit de Klas ti kit MMM an 1982, form nu prop parti?

“Lalit de klas” existe kuma enn Revi depi 1976. Li ti ena enn *Komite Redaksyon* ek enn *Lasanble Distribiter* – ti ena enn striktir demokratik ki ti devlope otur Revi. Alor, Revi finn sorti ase lontan e ariv lagrev Ut ’79, Revi la gayn enn rol inportan.

E anmemtan, buku militan otur Revi “Lalit de Klas”, ti dan MMM, enn tandans apel *Klas Travayer An Avangard*, ubyin “*Tandans Lalit de Klas*”.

Kan an 1980, MMM kumans amors enn viraz adrwat, kumans prepar lalyans ar Harish Boodhoo ek so PSM, enn trayizon so lalit kont kominalism, e vini avek seki li ti apel “Nuvo Konsansis Sosyal”, enn trayizon so lalit kont kapitalism, Lalit de Klas kumans an konfli konstan ar ladireksyon MMM. Sa konfli la lor 2 pwin telman fondamantal: lalit kont kominalism, lalit kont klas kapitalist.

Finalman an 1982, tu manb LALIT ki ti dan MMM demisyone e form parti LALIT. Kan tandans Lalit de Klas kit MMM an Mars 1982 pu form parti LALIT an Avril, tu dimunn ti kone pu ki bann rezon presi nu ti kite.

Kan ladireksyon MMM ti gayn enn mazorite pu li al delavan, fer 2 trayizon alankont so prop stratezi, e militan LALIT ti truv sa 2 trayizon la telman fondamantal, nu ti oblize demisyone. Militan LALIT ti predir, avek rezon, ki sa 2 sanzman politik pu amenn likidasyon MMM, setadir amenn MMM ver so destriksyon kuma enn lafors pu progre. E sa finn arive.

Ki sa 2 trayizon la ti ete?

1. MMM ti fer enn lalyans ar Harish Boodhoo, ek so PSM, pu rezon kominalist, setadir ladireksyon MMM ti ule alye MMM ar enn parti kareman kominal. Kan MMM fer sa, li pe admet ki MMM, li osi, li pa reprezant totalite klas travayer kuma avan, e lor la, li pa reprezant “tu kominote”. Li fer MMM vinn kominal, li osi, par dediksyon. Dan LALIT, nu tu ti kone ki sa trayizon la pu met MMM direktman lor ray ver so destriksyon kuma enn lafors pu progre. MMM ti pu al ver enn lavenir kot li prizonye enn stratezi kominalist. Ki apartir 1983 finn vre. E zordi finalman sa finn expoze pu tu dimunn truve.

2. MMM ti fer enn “Nuvo Konsansis Sosyal” ar patrona. Setadir li finn anons lafin so stratezi pu apiy lalit ant klas, kuma enn stratezi pu progre. Alor depi 1983, e ziska zordi, MMM napa kone ki klas li reprezante. Enn parti ki pa kone ki klas li reprezante, li fini par reprezant klas

dominan, setadir gran burzwazi. Samem kifer depi 1983, MMM finn sayd ar burzwazi istorik dan laplipar konfli. E li finn antrenn destriksyon MMM kuma enn lafors pu progre.

E, kan MMM alye li ar PSM an 1981, li ti pe anonse ki li reprezant “kominote” ki konplemanter ar seki PSM reprezante. Alor, sa finn anprizonn MMM dan sa stratezi kominal, e pu debon. Enn stratezi baze lor kominote, li enn fason pu get sosyete ki amenn u an-aryer, e riske, dan so pli pir, amenn ver bagar rasyal. Par kont, stratezi baze lor klas, li amenn inifikasyon sosyete dan enn sosyete san klas.

Me, avek Nuvo Konsansis Sosyal, MMM pa zis abandonn sa kloz dan so Program ki dir “klas travayer an-avangard” dan sa lalyans klas oprime, me li abandonn so stratezi deklas tukur, an 1981-2.

An 1981-2, MMM so ladireksyon sanz so stratezi depi enn lalit deklas pu vinn enn *konsansis* deklas. Depi MMM abandonn lalit deklas, so degradingolad inn perpetyel. Sa lepase lalit deklas MMM finn donn ase momenntum MMM, e gran muvmant 1979-80 ki anfet fer MMM-PSM eli an 1982, e pa zis eli, me eli 60-0. Lerla MMM degrade, degrade net ziska li’nn preske disparet parski li nepli reprezant enn lafors deklas dan sosyete. Alor kan li koz anfaver enn sekter, suvan MMM zordizur, san mem realiz li, li koz anfaver *patron* disik, *patron* lotel. Kan enn parti pa kone ki klas li reprezante, li pu al reprezant seki opuvwar, setadir burzwazi mem. Li pu reprezant seki for.

Alor nu finn ena zis parti burzwa dan Parlman, pran depi 1982 vini mem. Ant 1976-82, MMM ti ankor reprezant klas travayer. PT ti reprezant travayer zis ant 1935 ek 1947. Kan u finn deza ena klas travayer deryer u, u parti kapav existe pu byin lontan. Samem PT ankor la, samem MMM ankor la, e samem osi kifer LALIT ankor la. Parski klas travayer inn kree sa trwa la. PMSD inn res enn parti ki patron ti pu prefer li, si PMSD ti pli for. Me li finn vinn enn parti teknokratik e feb. Bann parti emerzan, ena enn duzenn par-la, zot pa futi ena enn proze sosyete. Zot sey dezinfye klas travayer par kas li an but-but ubyin reyni tu klas dan enn sel bato – tusala fer zot vinn lafors anfaver sistem ekonomik ek politik kapitalist. Akoz klas ti burzwa li pa kapav ena enn proze sosyete, tu so tantativ, anfind-kont, al sutenir burzwazi kont zintere antye klas travayer.

Lalit deklas ek enn-de karakteristik parti LALIT

Prodiksyon Intelektyel

LALIT nu enn parti politik otur enn Revi regilye, ki ekrit lor papye, e ki osi onn-layn, e vivan.

Nu finn ariv Nimero 152 nu Revi. Revi LALIT, li sorti depi 1976. Ant, ti ena 111 nimero enn lagazet swa ebdomader, swa kinzenn. Ant, ti osi ena enn Revi internasyonal apel *News & Views*. Me, tultan nu finn ena enn publikasyon regilye. Zordi, nu ena publikasyon regilye osi lor nu sayt e lor nu Facebook. Me, Revi ki kolonn vertebral nu prodiksyon intelektuel, e nu devlopman parti.

Analiz dan Revi li ankre dan bann lide programatik, e dan travay politik alabaz.

Nu rekrit nuvo manb lor baz konteni Revi. Li kuma enn program vivan.

Akoz finn ena lalit dan lepase, e li an-ekri dan Revi LALIT, sa finn permet nu azute lor la dan tu nu bann lalit apre. Li enn prodiksyon intelektuel konstan. Li form parti enn lalit revolisyoner lor plis ki 45-an. Li enn prodiksyon intelektuel ki partaze, par parol koze kuma dan enn kongre, e osi par ekrit dan Revi e par *lektir* par lekteur. Alor lektir li inportan. Nu ena enn lot gran travay politik pu fer – pu nercher sa kiltir lektir dan Moris, pu nu avanse.

“Sant Dokimantasyon” LALIT, li enn minn-dor linformasyon e li servi buku. Li inik omond. Alor, sa lektir la, li permet enn nuvo reflexion politik, kan re-lir li, dan sak nuvo kontex politik done. Li ena enn sertenn pwa, dan lesans ki li modle nu konpreansyon ankomin, sirtu otur nu program. Lerla, avek pasaz letan, sa pwa la parfwa, dan enn lot moman, li pli gran kan nu re-lir li ankor. Li gayn enn nuvo valer, anplis so valer orizinal. Sa ki permet enn momenntum politik devlope.

Linportans enn text politik dan lepase, dan enn lot moman apre, li kapav extraordinier. Kan nu dan enn dawntern, par exanp, li permet kree buku lespwar pu kone ki dan lezot moman

lalit pli fasil, mem si nu dan enn lepok pa fasil asterla. E, li permet nu tu prepar nu-mem pu, kan lepok sanze, nu osi nu sanze vit-vit. Nu kapav “pas vites” pli vit. Parski kan lepok sanze e lamas dimunn buze dan enn nuvo muvman ki pu pran nesans, lerla petet pa pu ena letan buku pu al lir e lerla pu al fit nu argiman. Anu servi sa peryod enn dawntern, ant-ot, pu lir, diskite, amenn deba pu prepar nu.

Lalit deklas ek Langaz Maternel

Kan klas travayer pe amenn so lalit, pu li partisipe ladan byin, fode li alez dan langaz ki pe servi pu koze, amenn analiz, e pu ekrir, amenn analiz. Pu sa rezon la, promuvwar langaz Kreol, setadir langaz maternel, li enn bi stratezik LALIT. Li pa zis enn polisi.

SAPIT 2

STAZ REYN KAPITALIST MONDYAL AKTYEL

LETA – Ki ete Leta Kapitalist?

Kan nu servi lexpresyon “leta kapitalist”, li ule dir totalite institisyon ki permet reproduir sosyete kapitalist pu landime, e pu lavenir so reyn. Li inklir seki dimunn truve kuma “guvernman”, me osi lezot institisyon otur ONG, relizyon organize, lafami antan ki institisyon, lapres ek medya, sistem ledikasyon antye, mem konpayni prive sekirite. Enn parti institisyon zot represif, me laplipar institisyon leta, zot travay pu konvink dimunn, pu persyad dimunn ki kapitalism swa meyer, swa inevitab, swa tulde.

Me, Leta kapitalist ek sistem kapitalis, tulde, an kriz, enn kriz ki pe persiste e ki zeneralize. Lamerik ek Lasinn, 2 zean ekonomik dan difikilte. Tulede zot lekonomi an deklin. Anfet sityasyon ekonomik finn agrave aköz konbinezon plizir fakter: ena lefe kriz finansye 2008 ki pe persiste e labank ti re-kumans grene an 2023, kriz lanvironnman pe anplifye, lefe pandemi e lokdawn pankor deryer nu, lager Ikrenn pe eskalade tulezur, e aster tansyon ant Lasinn ek USA pe ogmante. Dan enn tel lepok leta kapitalist ena tandans vinn pli represif, pli militarize, sirtu kote bann leta inperyalist. Zordi plizir dirizan lemond pe adopte diskur gerye, ki pus ver plis lager ankor. Pei LOTAN finn ogmant zot bidze militer dan enn fason inkrwayab, e pe kontiyne ogmante.

Anmemtan kan kriz ekonomik ek sosyal agrave tit burzwazi prefer amenn kanpayn anfaver ‘*Law and Order*’ olye atak rasinn problem kuma inegalite, somaz ek lamizer. Kan tit burzwazi fer sa, zot ankuraz zot guvernman pu met sistem sirveyans avek so kamera partu. Kuma dan Moris so sistem Safe City ar so 2,700 video kamera instale dan tu rezyon. Sa tandans servi plis represyon pe favoriz kuran popilis dedrwat, mem dextrem drwat. Dan Moris, nu pe truv kanpayn isteril otur slogan “BLD” kont rezim represif MSM. Dan Leta Zini, dan Litali e plizir pei Lerop ena lamonte parti dextrem drwat, ena finn vinn opuvwar. Par kont, dan Lamerik Disid ek Lamerik Santral, nu pe truv plito enn tandans anfaver kuran plito degos, par exanp, Brezil ek Guatemala. E asterla, klas travayer, ki li dan Lafrans, ki li dan Langleter, finn pandan 2023 fer gran, gran manifestasyon, e imans lagrev.

Dan sa moman kot sityasyon pe vinn pli instab, bann dirizan leta inpe partu ek zot ideolog pe panike tansyon kriz sosyal deborde, tansyon lalit deklas pran lanpler. Dan enn lartik *L’Express* 10 Ut 2022, Philippe Forget kritik welfer-steyt e seki li apel kapitalism piblik. Li dir ki kapitalism prive ena plis sans reysit ki kapitalism piblik. Dapre li, sa finn prove parski sistem piblik pa finn marse dan Larisi ek Lasinn. Me li azute ki kapitalism prive bizin ankadre par leta pu evit so bann ekse. Pu li, san enn leta ki veye, ki azir kuma regilater e san konpetisyon lib, sityasyon ti pu pir.

Forget so lartik ena kuma tit “La Verité”. Me “laverite” Forget li baze lor mansonz. Ki reysit kapitalism li pe koze? Anfet kapitalism finn, e pe kontiyne, amenn kao, destriksyon, lafaminn ek lager dan lemond. Dan Leta Zini, sinbol leta kapitalism, so sistem ledikasyon ek lasante finn degrade, so infrastriktir piblik an dekadans, so to swisid pe monte, ena fiziyad an-mas preske tulezur, mem kont zanfan, maladi mantal pe donn bal. Mem so sistem zidisyer domine zordi par ziz byin, byin dedrwat. Lamerik osi sel pei ki finn servi bom nikleer, lor Hiroshima ek Nagasaki. Li finn bombard sivil ar bom nikleer. Eski li pa samem kapitalism kontrole par konpayni prive ki responsab konket kolonyal, zenosid pep indizenn, lesklavaz, piyaz Lamerik-Lafrik-Lazi ek deregleman klimatik ki pe fer ravaz zordi? Pli grav. Zordi sistem kapitalist global riske antrenn extinksyon limanite ar enn lager nikleer, si lager pa vinn

lanfer aköz sanzman klima deklanse par kapitalism debride. Olye rod ankadre kapitalism kuma Forget propoze, bizin plito ranvers li, inkli so leta ki tini li.

Kodifye sistem ekonomik

Leta burzwa atraver so bann linstitasyon li kodifye sistem ekonomik burzwa.

Par exanp, enn proprieter tablisman azir kumadir lerwa ki'nn donn li tusa terin li posede la, ubyin bondye finnn donn li. Li pa bizin okenn kontra nanye. Pu li sa. Li anplway dimunn pu fer so later prodir kann e lerla li pran dimunn pu fer kann vinn disik. Leta so rol se pu deside e pu kodifye komye disik (valer disik) propriyeter gard pu li, komye travayer garde, komye leta garde pu li met dibut biro travay, so kordegard, so mazistratir, so prizon.

Setadir tusa linstitasyon la finnn met dibut pu permet partaz sa larzan disik la. Alor Leta so rol, a ninport ki moman, se pu kodifye partaz, pu desid partaz, e pu gard travayer obeisan. Leta li linstrikan ki'nn met dibut pu asir sa partaz la, e stabilite sa reyn kapitalis la. Ena so Tribinal Arbitraz ki deside kan ena enn konfli. Si patron dir pa pu gayn plis saler, e travayer insiste, lerla Leta rantre pu inpoz lor travayer ek patron. Kan li pa reysi konvink travayer, lerla lapolis ek larme rant anze. Alor laparey leta li kodifye sistem ekonomik kapitalist.

Me leta osi ena enn rol ideolojik.

Li fer tu dimunn kone ki "kuma tu kitsoz ete, li pu res kumsa pu tultan".

E anmemtan li osi represif, limem ki ansarz lapolis, prizon, mazistratir, larme. Lerla si u ule sanz sistem prodiksyon, sa leta ki ena la, li pa pu permet u sanz li. Leta burzwa li la pu mintenir sa sistem la. Li la pu mintenir dominasyon enn klas lor enn lot. Si pena dominasyon deklas, si enn klas pa expropriye enn lot, pena nesese leta. Samem pa ti ena "leta" pandan 200,000 banane nu listwar kuma sosyete imin, e finnn kumans ena depi 10,000 a 15,000 banane desela. Samem li posib pu nu dir avek konviksyon ki pa pu ena leta dan lavenir, kan nepli ena sosyete deklas. Li pa pu nesese.

Leta ek vyolans

Mem si leta ena enn "monopol" lor servi vyolans, li pa fye lor vyolans dan lepok ordiner. Leta burzwa pa tultan bizin servi vyolans, represyon. Li ena enn lot rol, enn rol ideolojik. Sa rol ideolojik la, li pa zis inpoz sa ideoloji la atraver propagann lor MBC e lezot linstitasyon. Ena bann linstrikan propagann ki anpermanans pe propaz ideoloji burzwa. Alor leta burzwa li pa zis guvernan, li pa nek lapolis. Li buku pli larz. Li inkli guvernan, leta sivil, minister travay, leköl, mazistratir, relizyon organize, medya, lindistri piblisite. Tulezur, 24/7 dimunn expoze ar propagann sa bann laparey ki propaz ideoloji burzwa. Nu kapav fer reynon enn ertan, me apre nu expoze ar sa ideoloji la, ar matrakaz ideolojik pu leres letan.

Leta ena monopol vyolans. Li gayn drwa ena enn larme, lapolis, zarm, baz militer. Li servi vyolans kan li pa futi kontrol lamas atraver bann laparey konstrikasyon ideolojik, ki li lagazet, radyo, TV, lakur, sistem ledikasyon, ki fer nu truv tu zafer normal, mem zafer absoliman inakseptab. E si u lev kont sistem anplas, lerla li servi vyolans. Me li kuyonn nu avan. Si u pa aksepté, lerla leta vinn avek so vyolans. Kuma enn mezir dernye rekur. Kan ideoloji pa reysi, kan ena revandikasyon inpe tro for, li "donn" ogmantasyon saler, PRB, ledikasyon gratis, transpor gratis, tenk dilo gratis, sofo-soler, li larg kart peser. Tusala form parti so ofansiv ideolojik. Kan mezir "konsesyon" ek mem "brayb" pa marse, kan u refiz kurbe, lerla baton sorti. Alor leta burzwa so premye bi se pu konvink u aksepté tu kuma li ete asterla. Anfet kapitalism enn sistem telman absird, ilozik, irasyonel ki inposib mintenir so lexisans san leta so bann laparey represif e koersif. Li bizin leköl, lafami, RYC, prizon, lopital sikyatrik, tusala, pu dornt dimunn, sirtu seki "rekalsitrann", seki napa swiv lord, seki refiz kurbe. Leta bizin fer desort ki sa absirdite kot enn mazorite dimunn oblize al rod kikenn pu donn li travay anretur pu enn lapay pu nuri limem ek so fami, paret seki "normal" e fer nu tu kwar ki sa sistem la pu res tultan kumsa. So rol se pu fer lamas dimunn aksepté sa abnormalite inegalite ineran sosyete deklas. Li la pu asire ki sistem patron kontiyne, pu veye ki so dibyin intak, ki pena vol, piyaz, pena brakaz labank.

Leta li prodwi kontradiksyon irekonsilyab ant bann klas, e li manifestasyon sa kontradiksyon irekonsilyab. San Leta, enn ti-klas dominan, kuma klas kapitalist, li pa pu kapav explwat e dominn, enn imans klas kuma klas travayer.

Anfet leta existe aköz kontradiksyon ant bann klas napa kapav rekonsilye. Lexistans leta li pruve ki kontradiksyon deklas zot irekonsilyab. Alor Leta li la pu veye ki bann klas (ki ena lintere konfliktyel) pa fini dan lager eternel. Li la kuma enn puvwar pu moder sityasyon, pu gard bann klas dan limit disiplinn, dan ‘lord ek lape’. Anfet ideoloji burzwa ki fer leta paret kumadir li existe pu rekonsilye bann klas. Me kuma nu truve, leta pa ti pu aparet ni mintenir limem, si li ti posib pu rekonsilye bann klas. Leta li enn organn pu asir opresyon enn klas kont enn lot, ubyin plizir lot. Alor li existe pu legaliz e perpetye sa opresyon la par kontenir, tanper, amorti konfli ant klas, setadir lalit deklas.

Enn lot laspe ki montre vyolans ineran Leta se lefet ki leta kapitalist li batir lor enn pavyon nasyonal. Dan sak pei so leta li defann kapitalis lokal. Li tini enn sistem nasyonal pu patron fer profi. Onivo sak leta, ena enn kad nasyonal ki permet patron kontiyn explwat travayer san problem. Li inplik diferan nasyon ki tultan ankonpetisyon ar lezot leta nasyonal, ki suvan amenn konfli e mem lager.

Alternativ a “leta burzwa”?

Klas travayer ena tultan enn sertain degre konsyans deklas. Dan enn fason, klas travayer kone li explwate. Li konn sa tre byin. Me kimanyer li sorti ladan? La, ki nu veritab program rant anze. Si u dir travayer ‘pa bizin patron’, laplipar pu reponn u be ‘kisannla pu pey mwa si pa patron’. Mazorite dimunn explwate, kifer zot pa ranvers sistem la olye aksepte explwate 24/7? Kifer travayer sitan zenere pu donn kas misye la? Aköz linflians ideoloji burzwa. Kan konbat ideoloji burzwa nu pe konbat so leta. Tanki ki nu pa kumans konfront ideoloji burzwa nu dan problem.

Leta burzwa tultan propaz lide ki pena lot sime, pena alternativ apar reyn kapitalist.

Me alternativ a leta kapitalist finn existe. Nu finn konn lexpéryans Kominn de Pari 1871, kuma bann Sovyet dan Larisi an 1917 finn demontre. Sa alternativ la, li tultan prezan dan lalit deklas ki derule tulezur. Travayer ki fer sayt travay rule.

Alor defi divan nu antan ki parti revolisyoner se pu tultan met lor azanda nesosite pu ranvers kapitalism e amenn lalit pu sosyalism. Anfet nu pa kapav ena enn vre lide alternativ a kapitalism – tu sinpleman parski so potansyel telman imans ki li imazinab. Ansam nu pu kree sa nuvo sosyete. Kan tu imin pu viv lib, kan pu asire nu tu ena tu bezwin debaz lor letan, e kan nu zwir plis letan lwazir, abe ki nu pa pu kapav fer?

Samem ki larevolisyon amene, samem kondisyon ki sosyete san klas kree.

SAPIT 3

PROGRAM TRANZISYONEL: Ki li ete?

Sa seksyon dan nu liv, li baze lor diferan diskur ki kamarad Ram Seegobin ek Jean-Claude Bibi, respektivman, ti fer dan enn seminar ki date depi 2006, lor “*Fas a kriz sistemik, Fas a politik burzwa, ki stratezi?*”

Program Tranzisyonel: ki li pa ete?

Program Tranzisyonel li pa enn program “tranzitwar” ki pu disud e disparet apre enn ti letan.

Li pa zis enn lalis demann ki klas travayer drese e revandike, e ki fini lamem si bann demann la aksepte.

Li pa enn program guvernmantal ki enn parti (mem sosyalist) propoz pu inplemante si li gayn eleksyon e rant dan guvernan (“*si u vot mwa*”).

Ki li ete ?

Kitfwa definisyon pli sinp seki Program Tranzisyonel li enn program pu larevolisyon (sosyalist).

Ki sa ule dir?

Li enn program ki diriz nu (amenn enn tranzisyon) ver sanzman revolisyoner.

Ki sanzman revolisyoner ?

Sanzman pu ras puvwar ekonomik depi klas kapitalis, ver sosyalism, e pu ras puvwar politik depi leta burzwa, ver enn leta uvriye, ki pu reprezant enn demokrasi buku pli avanse e siperyer.

Ki li vedir konkretman?

Bann revandikasyon imedya klas travayer

Klas travayer pe lite pu sirviv dan sosyete kapitalis. Li ena bann problem imedya (kud lavi/pri monte, perdi travay/somaz, problem lozman, etc).

Alor, klas travayer ena bann revandikasyon imedya kuma kontrol pri, alokasyon somaz e pu proteksyon (e kreasyon) anlwa ubyin pu ki guvernan ranz plis lakaz pu travayer.

Sistem kapitalis e leta burzwa kapav aksepte sa bann demand la si klas travayer an pozisyon de fors. Zot mem kapav akomod sa bann demand la pu esey stabiliz sistem kapitalis. San ki remet an koz sistem kapitalis.

Par egzanp, kapav gayn kontrol pri e inpe plis proteksyon pu lanplwa.

Me sosyete kontinye rule e organize parey mem. Kontrole par enn ti minorite ki posed tu mwayin prodiksyon. Kontrole par enn ti minorite ki eksplwat gran mazorite ki vann so lafors travay pu viv.

E dan enn peryod afeblisman klas travayer, kapav reperdi sa bann gin ki klas kapitalis finn konsede la.

Enn program tranzisyonel li al pli lwin.

Enn program tranzisyonel ogmant konsyans de klas

Kan klas travayer pe mobilize otur enn program tranzisyonel, sa lalit la ed li realize ki li explwate *antan ki enn klas* ki zis vann so lafors travay pu viv. Explwate par enn ti grup ki posed bann mwayin prodiksyon, ki vedir mwayin sirviv.

Lyin ant lintere imedya e lintere a long term klas travayer

Enn program tranzisyonel li fer klas travayer realize ki, pu rezud problem kud lavi, lozman, insekirite lanplwa e somaz, pu bizin enn sanzman revolisyoner pu ras puvwar ekonomik depi klas kapitalis e ras puvwar politik depi leta burzwa. Li enn program ki prepar klas travayer pu priz-di-puvwar.

Problem insekirite lanplwa ubyin problem lozman pa kapav rezud enn fwa pu tu dan kad sistem kapitalis. Pu bizin enn sanzman sistem kot klas kapitalis opuvwar.

Enn program tranzisyonel fer klas travayer realiz e pran konsyans de sa.

Nu sit depi diskur Jean-Claude Bibi dan enn seminar LALIT an 2006 lor *“Fas-a Kriz sistemik, fas a politik burzwa, Ki Stratezi?”*:

“... mem si donn u satisfaksyon lor enn revandikasyon, li pa vadir ki u lintere antan ki enn klas inn sovgarde ek sa. Parski, mem alokasyon somaz, u lintere se pa pu pas u lavi tus alokasyon somaz. Bizin enn lekonomi ki kapav kree lanplwa, ki kapav garanti u lanplwa. [Bizin enn lekonomi] ki kapav garanti tu dimunn lanplwa, tu dimunn enn sertenn kalite delavi, tu dimunn lozman.”

Enn program tranzisyonel li al pli lwin ki gayn satisfaksyon lor bann demann imedya. Li get lintere global e a long term klas travayer. Jean-Claude Bibi dir:

“... li enn zafer ki montre u direksyon pu ki ena enn konpreansyon plis global, pa zis problem dan u sekter, pa zis lor lozman, pa zis lor lasante, me u konpran an zeneral ki si ule sosyete mars dan lintere tu dimunn, u bizin kontrol sosyete la umem.”

Li met anplas sa lyin ant bann demann imedya klas travayer e so lintere a long term.

Li enn tu.

Enn lot legzanp: sekirite alimanter e propriyete later

Pandemi Covid ti sulev problem sekirite alimanter.

Lalit finn depi plis ki 40-an lite pu ki obliz tablisman plant manze dan antreliyn kann.

Be enn muvman mobilizasyon pu ki rekizisyonnn enn parti later tablisman pu plant manze, sa li ena potansyel pu develop konsyans klas travayer lor nesosite ki klas travayer kontrol e posed later e lezot mwayin prodiksyon.

Dan sa-mem seminar an 2006, kamarad Ram Seegobin eksplik sa byin. Li dir: *“Nu kanpayn li chalennj e Leta e burzwazi, e li chalennj a de nivo: Ki bizin prodir? (etan done disik ek textil pe ekrule) ek kisannla ki deside ki pu prodir?”*

Reform?

Enn program tranzisyonel li pa enn lalis bann tipti reform dan diferan domenn lavi.

Li mem pa bann gran reform, par egzanp nasyonalizasyon enn sekter (ki sistem kapitalis inn deza akomode dan diferan peyi, a diferan lepok).

Enn program tranzisyonel li kontenir bann sanzman ki pu remet ankoz e destabiliz sistem kapitalis antan ki enn sistem.

Par egzanp, dan enn peryod “upturn”/flanbe dan lalit klas travayer, enn muvman mobilizasyon klas travayer deryer enn demann pu nasyonalizasyon su kontrol uvriye dan enn lizinn ubyin sekter, sa li remet ankoz fason mem ki sistem prodiksyon li organize dan sistem kapitalis.

Sa li ogmant konsyans de klas e konsyans revolisyoner klas travayer.

SAPIT 4

Lalit anti-inperyalist e anti-militarist
kimanyer artikile avek lalit deklas?

DEKOLONIZASYON – INTERNASYONALISM

Kan nu fini get “klas”, “leta” ek “program tranzisyonel”, li inportan ki nu get enn laspe debaz sistem kapitalis, ki ti la-mem depi byin boner dan krwasans kapital oksidantal: kolonizasyon. Kolonizasyon ki finn akseler, ubyin mem petet, *permet* priz puvwar klas kapitalist. Sa vedir lalit deklas, li bizin anmemtan inkliir enn vizyon avek enn program avek enn pratik *anti-kolonyal* e, dan lepok post-kolonyal, *anti-inperyalist*.

Nu explike. Enn karakteristik sistem kapitalist se li rapas. Li gurma. Pu li res vivan, li oblize expann. Sa-mem li instor so “mezir sikse” kuma “krwasans”. Li oblize tultan fer profi pu agrandi so stok kapital. Sa, li *par definisyon*. Li oblize konkerir nuvo surs matyer brit, nuvo plas pu investi so kapital, e nuvo marse pu vann so prodwi ek so servis. Sa karakteristik li an-kontradiksyon avek realite: bul later li faynayt, lanatir li faynayt. Li pa gayn nuvo plas pu investi. Alor, asak fwa ki kapitalism bit kont enn miray kont so expansyon, ki li fer? Li servi lafors. Swa li andet u. Swa li larg bom lor u.

Ala, manyer ki sistem kapitalist, li tultan depi so nesans-mem, ena tandans expann. Pu li expann, li ena rekur a vyolans. Kan li detrir, li pe kree komann pu zarm pu ranplas seki li finn servi, e alalong, li gayn nuvo kontra, nuvo tennder, pu re-konstriksiyon seki li finn detrir.

Kumsa nu ti gayn sa sistem kapitalist internasyonal ki finn al fer piyaz ek zenosid partu dan lemond: Li finn kumanse Lerop e li finn al konkerir Lamerik, Lostrali, Lazi, Lafrik e tu lil ant. E sa, pandan 500 banane, depi avan ki sistem kapitalis pran puvwar, vinn sistem dominan, met so prop Leta kapitalist dibut. Li ena inperyalism dan so natir.

Gran-gran korporasyon prive dan Loksidan ki ena zordi, zot tuzur ena puvwar ekonomik ek politik ki reste depi lepok esklavaz ek langazman, ki dat depi lepok kolonyal. Pandan kolonizasyon, sistem kapitalist ti pe tir kapital san pey travayer enn su (lepok travay su lalwa esklavaz), lerla pey li enn som derizwar (lepok lalwa travay dan langazman) – opred profi ki travayer produr pu patron la. Klas kapitalist inperyalist ti akerir matyer brit par piyaz pir.

Restan kolonizasyon ek restan esklavaz, li tuzur la.

Sistem finn evolve, li finn amorti, me sa “esklavaz” la, li tuzur form baz sosyete kapitalist mondyal. Anplas esklavaz kuma avan, nu ena enn versyon amorti apel “esklavaz lapey”. Me, nu depandans lor enn patron prive ubyin lor Leta, li res antye.

Sistem inperyalist Oksidantal, li tuzur dominn lemond.

Se sa ki apel “inperyalism”.

Kan klas travayer lit kont sistem kapitalist – ki li viv dan enn pei domine ubyin enn pei dominan – li oblize lite anmemtan kont inperyalism. Sinon li pa pu marse. Li selman atraver kolonizasyon ek inperyalism ki klas kapitalist dan Loksidan finn angrese, ogmant so kapital, pu li vinn opuvwar, e li atraver kolonizasyon ek inperyalism ki klas kapitalist dan Loksidan finn reysi fann sistem kapitalist dan tu kwin ek rekwin nu bul later. E nu bizin konpran sa, sinon nu pu gayn sok, kan nu ranvers kapitalism zis dan nu prop pei.

Get lexanp lalit pu ferm baz UK-USA lor Diego Garcia. LALIT finn fer so but. Chagosyin finn fer zot but. Sindika Moris finn fer zot but. Guvernman siksesiv, su presyon sa muvman la, finn fer zot but. Imans muvman kont baz militer ek kont lager finn met presyon lor bann guvernman UK ek USA. Lokipasyon UK-USA finn finalman an 2019 dekrete ilegal dan

sistem Nasyon Zini. Li ti tultan ilegal. Pa ti ena prev. Asterla ena prev. Me, pu fer ferm sa baz la, bizin enn lalit internasyonal klas travayer. E li sirtu klas travayer dan Gran Bretayn ek dan USA ki bizin amenn sa lalit la. Pu sa rezon la ki, dan LALIT, nu finn tultan kordinn ar muvman travayer ek parti politik sosyalist dan sa bann pei la. Zot finn form parti nu lalit. E, li finn marse.

Kifer li inportan pu nu konpran kolonizasyon ek inperyalism zordi?

Li inportan aköz, pu ki nu reysi mat kont sistem kapitalist, ki tuzur kontrole par konpayni ek leta inperyalist, nu oblize, dan tu nu travay militan alabaz, ena enn vizyon ek program “internasyonalist” osi byin ki enn pratik “internasyonalist”.

Initil, par exanp, nu fer sindika laburer dan Moris revandik ki patron tablisman Morisyin servi kas li finn fer lor ledö travayer dan Mozanbik ubyin Kot Divwar pu gayn ogmantasyon isi. Seki itil, se pu travay ansam ar travayer dan Mozanbik ek Kot Divwar pu fer saler, tu kondisyon travay, dan tu pei dan lemond monte ziska mem nivo.

Definisyon inperyalism

Parey kuma “klas”, ki ena definisyon ki baze lor relasyon obzektiv ar realite ekonomik-sosyal-politik, ena definisyon obzektiv lor “inperyalism”.

“Kolonizasyon”, tu dimunn dakor, li kan enn pei, anterm istorik li sirtu pei Oksidantal, fer enn lokipasyon an-reg lor enn later, suvan lwin depi metropol. Li fer sa dan lavantaz burzwazi dan pei Oksidantal. Klas kapitalist dan metropol ek so Leta laba, zot kontrol lekonomi – zot pran tax dan enn koloni, dabor – e zot osi kontrol politik, dan tu koloni, e zot organiz sosyete atraver enn kad legal, sirtu pu travay, ki zot inpoze.

“Inperyalism”, ena mwins lakorite lor so definisyon. Ekonomist burzwa kapav swa niye ki li existe, swa apel li “pei ris”. Me, sa dernye definisyon li selman deskriptif. Li dekrir realite. Li pa konpran li. E, li fer krwar ki li inevitab li kumsa. E li pa itil ditu dan lalit pu amenn sanzman. So sel itilite, se pu klas kapitalist, parski li enn tantativ pu zistifye kontinyasyon sa piyaz la. Setadir li enn definisyon itil selman pu inperyalist.

Pu LALIT, “inperyalism” li napa mem zafer ki “pei ki ris”. Non. Parey kuma enn travayer ki gayn lotri, li pa vinn “kapitalist”. Li vinn selman “travayer ris”. Enn pei kolonize ki vinn ris, tanki ena inperyalism, li res enn “pei domine ki finn vinn ris”. Li pa vinn enn pei “inperyalist”. Li inportan pu not sa, dan sa lepok kot enn seri pei kuma Lind ek Lasinn, e tu pei BRICS, pe vinn pei ris. Nu bizin fer distinksyon ant zot ek pei inperyalist. Kifer? Aköz zot pa parey.

Dan LALIT, nu dan kuran Marxist, ki definir “inperyalism” sirtu par kapasite klas kapitalist dan metropol pu tir enn “*sirplis nivo-monopol*” depi travay ek depi lanatir dan pei ki li domine. Metropol pa permet konpetisyon. Se sa ki fer li inperyalist. Par exanp, USA ena 800 baz militer deor pu protez so lintere. Me, si Larisi ubyin Lasinn sey met enn sel baz, abe USA bizin “kontenir” li! Li enn danze pu so monopol.

Ena tut enn seri institisyon ekonomik ki mintenir inperyalism. Zot mintenir kapasite klas kapitalist dan sant metropol pu tir profi enn nivo ot, kuma gayne dan sityasyon *monopol*. Sa, nu finn truv expoze divan nu lizye pandan Kovid dan enn form telman kriyel ki personn pa finn kapav niye li. Kapitalist dan Leta Zini ek pei Lerop inn gard patant lor vaksin Kovid sekre. Zot prodir dan zot prop lizinn, gard profi monopoler. E, si zame zot permet, par exanp, Lind prodir vaksin la, zot permet li fer sa, selman avek zot patant. Zot pran sa retur monopoler depi profi tu prodiksyon sa vaksin la, mem li dan Lind! Klas kapitalist dan sant metropol li dikte lor tu lezot kapitalist – mem pei ki byin avanse teknolozikman kuma Sid Kore ubyin Lind ubyin Lasinn.

Internasyonalism

Kan nu amenn lalit deklas dan nerport ki enn sel pei, nu pu ranport laviktwar *selman si* nu inskrir sa lalit la dan enn prosesis internasyonalist. Nu pu gayn laviktwar lor kondisyon ki nu batir enn lalit proletarya mondyal kont sistem kapitalist global. E zordi, sa viktwar la finn

vinn nesaser. Li finn vinn nesaser pu sirvi limanite. Li pa zis enn “opsyon politik”. Li enn nesaseite.

Nu sirvi lor bul later li menase par piyaz e polisyon lanatir ki klas kapitalis finn perpetre pandan so 250 an opuvwar. So sistem indistriyel ek kolonyal finn telman rapas li finn polye lesyel. Li finn fer lafime lesans ek dyezel, lafime sarbonnter ek gaz monte dan ler, vinn kuma enn laser: reyon soley rantre, pa futi sorti. Sa polisyon klas kapitalist finn fer, li afekte tu dimunn lor planet. Li internasyonal.

Nu finn deza explike kimanyer lalit deklas, li-mem moter sanzman dan sa lepok kot ena klas sosyal diferan lor bul later. Me, etan done sistem kapitalist, li enn sistem inperyalist mondyal, li inposib gayn laviktwar kan chalennj li selman onivo enn sel leta nasyon.

Nu ena pu, antan ki parti lalit deklas (*class struggle party*), artikil lalit deklas ansam ar lalit anti-inperyalist, anti-militarist ek internasyonalist dan nu program politik. Parey kuma tem lalit deklas, tem lalit internasyonalist, li usi, li azir tultan kuma fil-kondikter program LALIT. E sa de lalit la, zot liye.

Internasyonalism zordi

Pu konpran tu sa bann sanzman, lor letan, dan listwar “inperyalism”, li vo lapenn nu konpran so 4 faz diferan:

1. Lepok *liberal*, kan klas kapitalist kumans vinn opuvwar, so Leta pran kontrol, dan plizir pei Lerop ek dan USA. Sa li apartir 1790 par la. Amezir kapital gayn so “liberte” depi feudalism, ti apel sa “kapitalist liberal” aköz klas kapitalist ti ‘lib’ pu pran dimunn travay, pey li, met li deor, rebran lot, pey li, met li deor. Pa ti ena lalwa pu kontrol li. Samem sa term “liberal”. Travayer, kanta li, ti “lib” me “lib” zis pu sanz patron, me ti res depandan lor sistem patron. Travayer ti viv dan lespwar gayn deplizanpli “demokrasi” petet. Travayer ti kone ki, kan li kapav sanz patron, li pli “lib”, ki kan li ti amare legalman ar patron, kuma lepok avan. Sa lepok “liberal”, li kontinye kumsa ziska lane 1917. Ti ena enn sel gran chalennj kont li: Kominn de Pari 1871. Pandan 100 zur, klas travayer ti vinn opuvwar. E lerla an 1917 proletarya Larisi organiz revolisyon klas travayer, pran puvwar. Sa efrey burzwazi inperyalist, a enn tel pwin ki li met frin lor sa kapitalism *liberal* la.

2. Dan lepok 1917 ziska 1990, nu gayn 2 tandans dan klas kapitalist ki tultan ti pe lite pu puvwar lor Leta, tulde inn pran nesans aköz klas kapitalis finn gayn sa sok so lavi ar Revolisyon kan klas travayer dan Larisi an 1917 sezi puvwar.

Sa 2 reaksyon ti leswivan:

Enn seksyon klas kapitalist ti ule introdri mezir *welfer steyt* pu sulaz klas travayer sifizaman pu ki li napa fer sulevman kont klas kapitalist, pran puvwar, kuma klas travayer ti fer dan Revolisyon Larisi su lidship parti Bolshevik.

Dezyem seksyon klas kapitalist ti ule introdri *fasism* pu anpes klas travayer fer sulevman kont klas kapitalist par represyon pir, pu anpes klas travayer pran puvwar kuma zot ti fer dan Revolisyon Larisi.

Alor, ki nu finn truve, anplis detay, dan sa 2 tandans diferan, fas-a sikse Revolisyon Larisi?

Welfer Steyt

Dan USSR, dan Lerop Deles ek buku pei Lerop, dan Lasinn ek plitar Kiba ek Vyetnam, mem dan Leta Zini lepok New Deal, dan buku pei Lerop Delwes, dan buku pei ex-koloni amizir zot gayn lindepandans, kumans gayn drwa ledikasyon, lasante, pansyon, konpansasyon pu blesir dan travay, sik-liv ek lokal; travayer gayn drwa sindike, fam kumans libere depi patriarsi. Leta ti gard labank santral nasyonalize, Leta gard kontrol lor kapital finansye.

Kot klas kapitalist ti res opuvwar, Leta inpoz limit lor explwatasyon ki klas kapitalist gayn drwa fer – ki li so explwatasyon klas travayer, ki li lor explwatasyon lanatir. Leta pli avanse parmi, zot ti kareman taxe klas kapitalist *plis*. Kumsa li *ogmant welfer steyt*. Ti ena

koze ordiner ki tu dimunn ti pe dir, e ti rebran ziska dan Ansiklopedi Britannica: “*Pei pli sivilize, se kot ena tax pli ot lor dimunn ris.*”

Fasism ek Lamonte Extrem Drwat

Pandan sa lepok la, selman, ti osi gayn devlopman sa dezyem tandans la, tandans tuf klas travayer pu li pa kapav fer rebelyon, zame: *fasism*.

Sirtu dan Lerop Delwes, me osi dan Leta Zini, ti anmemtan gayn, dan direksyon opoze, lamonte enn kapitalism *fasist* – e dan Lalmayn, Litali, Lespayn, Portigal, Lagres guvernman fasist vinn opuvwar. Dan Lamerik ti gayn enn muvman anti-kominist fasizant dan bann lane 1920, parey kuma dan Lalmayn ti ena, e lerla plitar ar sas-o-sorsye McCarthyism dan bann lane 1950.

Tulde – tandans ver plis drwa e ver welfer steyt, enn kote, ek lamonte fasism, lot kote – ti de repons klas kapitalist a “menas” revolisyen proletaryenn. Zot ti apel li “spekt revolisyen”. Tulde tandans partaz enn parti zot program: zot tulde fonsyerman *anti-kominist*. Zot tulde anfaver reyn par enn minorite infim apel klas kapitalist, lor enn mazorite imans apel klas travayer.

Me, pandan dernye lamwatye sa lepok la, klas travayer finn osi fer sertin lavanse pu enn rezon bizar. Ti ena “lager frwad” ant USA ek USSR. Leta Zini, pir kapitalism, ek USSR (reyn biokratik post-kapitalist) ti fer konpetisyon – Leta Zini ofer liberte dexpresyon ek liberte artistik, USSR ofer servis sosyal avanse e donn kudme liber koloni depi zug kolonyal.

3. Lepok *neo-liberal* ti swiv sa lepok 2 tandans la.

Li ti lepok, e li ankor la, globalizasyon efrene. 1990-2016 sirtu, me li finn persiste apre 2015 kan-mem li finn sibir chalennj enn nuvo form nasyonalism ek militarism.

Sa lepok la, kapital inperyalist li delokalize, al ver Tyermond, al investi partu dan Larisi, seki ti Lerop Deles, Lasinn, Vietnam, penetre dan lekonomi ki ti ferme avan. Li lepok kot fer piyaz kot kapital prive rant dan vant sekter piblik ki ti rule par Leta. Privatizasyon debride net – sirtu dan Larisi ek Lerop Deles. Laba gayn fenomenn enn klas kapitalist oligark, mafya ki reyne kan sistem kapitalist revinn opuvwar. Li lepok kot ena de-reglemantasyon. Leta tir lalwa ki protez travayer. Leta tir lalwa ki protez lanvironnman. Li tir lalwa ki kontrol komers. Li tir lalwa ki kontrol labank, lasirans, stok exchennj. Privatizasyon donn bal. Servis sosyal atake.

Sa lepok la ti vinn for apartir 1990 kan USSR kumans kolaps.

Me li ti fini kumanse avan, lepok kan Prezidan Amerikin Ronald Reagan ek Premye Minis UK Margaret Thatcher aplik politik ekonomik dextrem drwat propoze par ekonomist Friedrich von Hayek ek Milton Friedman, e teste kan CIA ranvers Salvatore Allende e instal diktatir Zeneral Pinochet dan Chile.

Sa reyn neo-liberal tuzur la.

Me li su de chalennj.

Kan Donald Trump vinn Prezidan USA an 2016, li reprezant enn kuran plito izolasyonist e nasyonalist, nepli sa globalizasyon neo-liberal la. Li viz kareman pu USA vinn pwisan, e permet konpayni inperyalist fer seki zot ule dan Lamerik ek partu.

Zordi kan BRICS pe forme, zot pe chalennj pa zis Leta Zini ek Lerop, pa zis konpayni miltinasyonal Oksidantal, me osi so institisyon kuma FMI, Labank Mondyal ek WTO, ki tini sipremasi Oksidantal. Zot pe chalennj dominasyon mondyal par dolar Amerikin osi.

4. Alor, apartir 2016, akote sa globalizasyon e osi a-kont-kuran, nu truv nu dan enn lepok kot leta USA pe rod dominn lemond tusel. Li ena so 800 baz militer. Zot kuma ti-koloni militarize andan dan lezot pei, partu dan lemond. Li ena so LOTAN, kot enn trete militer su so kontrol a 100% reyne lor lemond antye. Li ena so politik pu sipozeman “kontenir Larisi” e “kontenir Lasinn”.

E, kan sa pa reysi, li lev lager.

Nu kapav atann lager “proxi”, setadir kuma dan Ikrenn, kot dimunn Ikrenyin amenn lager, donn zot lavi, kuma gladyater, me USA donn zarm, antrennman, minisyon ek larzan.

Kumsa zot kal Larisi. Kumsa zot kontenir li. USA finn reysi konpletman dan so stratezi pu apovri Lerop, e fer Lerop kurbe.

Stratezi internasyonalist

Ki enn parti revolisyoner bizin fer dan enn tel lepok? Zordi, seki nesaser se pu liye lalit deklas ki klas travayer pe amene dan sak pei kont klas kapitalist onivo nasyonal ansam avek tu lezot lalit deklas ki existe, e al ver enn konfrontasyon *internasyonal* kont kapitalism, inklir kont klas kapitalist *inperyalist*. Sa lalit deklas la, li oblize inklir enn lalit kont militarism ek kont polisyon. Li osi inklir enn lalit kont tu sa yerarsi patriarsi ki tini sistem kapitalis anplas.

Dan enn lepok kot bann danze vremem iminan – danze lager, danze efrondman spishiyz, danze sanzman klima drastik, danze bom nikleer – solisyon li pa kapav selman atraver enn lalit deklas alinteryer nerport ki enn pei, ni dan sak pei totalman separe depi lezot pei. Sa, li pa pu marse. Sirtu li pa pu sutenir okenn viktwar lor letan.

“Internasyonalism” li kapav paret enn konsep difisil dan sa lepok la, me anmemtan, li enn lepok kot anfet li ti devet pli fasil pu konpran. Laviktwar kont enn sistem kapitalist ki internasyonal, li oblize deza kumans pran form *internasyonal* anmemtan ki lokal ek nasyonal, kan nu viz ranvers li.

Anfet, deza ena enn lesan dan linportans internasyonalism. Anu get li

Lesan Revolisyon Proletaryenn dan Larisi

Gran revolisyon klas travayer dan Larisi 1917 ti truv klas travayer pran puvwar. Nuvo leta travayer, kuma nu finn truve, finn anserkle par tu larme inperyalist dan lemond. Li finn bizin kumans so reyn avek enn lager kont 9 larme extern.

Me, li ti sirtu aköz Stalin so politik otur slogan “*sosyalism dan enn sel pei*”, ki Revolisyon Larisi finn al repliye lor limem, apartir 1923. Sa politik la finn kondann Revolisyon Larisi. Li finn vinn enn reyn birokratik orib, avek enn Leta vyolan.

Dan Moris, sosyalism dan enn sel pei li pa ditu posib. Mem enn gran pei kuma grander Lind, si ena enn revolisyon e li res zis laba, li pu al tap ar mem problem ki Revolisyon Ris inn gayne apre, su reyn Stalinist, kan finn sey protez revolisyon dan enn sel pei. Sa ti Stalin so stratezi. Bann ki ti opoz li pa finn reysi gayne kont so laliyn politik. Stalin finn servi Leta pu exekit tu lider ki ti opoz li. Sa stratezi “revolisyon dan enn sel pei” ti anfet limit puvwar sa Revolisyon 1917 pu kree enn nuvo sosyete dan USSR. Alor, linfliyans Revolisyon Larisi ti pran enn lot form: li ti permet imans progre anterm *welfer steyt* dan Larisi li-mem, dan Lerop Deles, e inpe partu dan lemond kapitalist mem, osi byin ki progre anti-kolonyal, kan USSR finn sutenir lalit pu lindependans dan tu pei, pran depi Lind ek Lasinn, atraver Vietnam ek Kiba, ziska long lalit kont Apartheid dan Sid Afrik ki gayn laviktwar an 1994.

Anmemtan, nu rapel kuma sa Revolisyon, ki nu dekrir kuma pli gran revolisyon, sel veritab revolisyon proletaryenn dan enn pei antye, li finn telman sok tu bann patron, inn fer zot gayn telman per, ki nu kapav dir pandan 70-an kumsa, nu tu, tu bann klas travayer, partu dan lemond inn gayn plizir rezim kapitalist enn tigit ramoli, mwinn vyolan, dan lekel nu finn kapav viv. Savedir dan sa gran but lemond ki ti su kontrol Sovyetik ek plitar Lasinn osi, dimunn ti gayn tu kalite servis sosyal gratis kuma enn drwa, ti ena drwa enn plas travay, lavortman ti nepli ilegal, e buku-buku drwa ti asire pu enn-tyer lemond. Dan Lerop Delwes ek Lamerik, enn lot enn-tyer lemond, seki apel “pei kapitalist avanse”, zot inn gayn bann diferan degre seki nu apel “welfer steyt” aköz patron ti pe per sa Revolisyon Ris la fane kot zot, si zot pa sede. Bann labank inn vinn su kontrol Leta, aköz burzwazi-mem ti pe per exse patron Labank pu provok sa proletarya mondyal fer enn lot sulevman kuma Revolisyon dan Larisi. Dan trwazyem enn-tyer lemond, bann ansyin koloni seki apel “Tyermond”, nu usi inn viv dan bann leta kapitalist relativman mwinn drakonyin (avek buku exsepsyon) ziska ariv sa deseni bann lane 1990. Sa kapitalism inpe ramoli pandan lane 1917 ziska 1990, li finn ena enn gran exsepsyon. Dan Lerop Delwes ti gayn enn lamonte fasism dan reyn kapitalist. Sa li ti dan Litali, e ti ena lamonte Nazi dan Lalmayn, ek lamonte lextrem drwat dan Lespayn. Dan sa trwa pei la, osi byin ki Portigal, nu gayn guvernman kapitalist kareman fasist o-puvwar.

Kapital Finansye o-puvwar, Militarism osi

Zordi, lor plan ekonomik, li inportan get partikularite dan sa nuvo faz globalizasyon, mem avek so neo-nasyonalism, parski kapital *finansye* li sektor dominan. Sa sektor (banker, stok exchennj, lasirans) li vremen pa pran lamas travayer kont ditu. Tanka li, zot tu kapav mor. Purvi so investisman marse. Li fer larzan ar larzan li. Li bliye ki, anfindkont, se lanatir ek imin ki prodir seki ena valer, pa zot larzan.

Reyn kapital finansye, li debride. Premye fwa li finn vinn for kumsa, sa ti al direk ver Premye Ger Mondyal ek Revolisyon Larisi. Lerla sa reyn la, finn ramoli dan buku plas dan lemond.

Zordi, sa pe re-repete, me dan enn fason pli danzere.

Nu truve kimanyer, kan sa sistem kapitalist mondyal debride kumsa, zis pu mintenir so puvwar ekonomik, klas kapitalist tultan pe met lor so azanda “militarism”, tultan USA ek LOTAN pe rod met dibut nuvo baz militer, tultan pe rod prodir e vann plis zarm, ki asontur responsab pu furni e formant lager, e sa lager la li tuzur kapav, a nerport ki moman, antrenn lemond dan enn konflagrasyon nikleer ki menas tu form lavi lor bul later, inklir nu-mem.

Nu pe truv, kan byin gete, mem fenomenn kuma dan Loksidan dan bann lane 1920-39: lamonte nasyonalism ek fasism.

Sa sistem ekonomik ki baze lor akimilasyon profi pe kontinye lor sime piyaz resurs planet kot pena larmoni avek lanatir ni pena respe pu lavi ki asontur pe antrenn tu kalite katastrof klimatik extrem.

Tusala liye ar internasyonalism. Sa, li parski klas travayer dan tu pei pe fer fas mem danze: lager, e larwinn planet par piyaz.

Azute lor la, pandemi Koronaviris, depi 2020 finn koz pre 7,000,000 mor e finn expoz kontrol bann konpayni miltinasyonal farmasetik kapitalist lor lasante piblik mondyal kan zot refiz anlev patant lor vaksin, mem pu sov lavi. Pandemi ek lager dan Ikrenn finn expoz frazilite sekirite alimanter e finn menas faminn dan lemond. E nu tu, klas travayer dan tu pei dan lemond, afekte dan enn fason similer, partu lor bul later. Tusala met internasyonalism lor azanda zordi.

Klas travayer partu dan lemond li pe dibut fas-a-fas vizavi so lennmi deklas: klas kapitalist, avek klas inperyalist a so latet.

Fas-a sa realite, li rol bann parti sosyalist revolisyoner dan sakenn nu pei pu artikil lalit deklas onivo lokal avek sa lalit internasyonalist pu prepar sime pu enn sosyete san klas dan tu pei.

Li sel sime ki pu permet lanatir epanwir e asir sirvi limanite lor planet.

Nu rapel parol popolarize par Rosa Luxemburg anplin Premye Ger Mondyal, “*Sosyalism u sinon Barbari*” ki rezim responsabilite tu militan sosyalist revolisyoner dan lemond zordi. Viktwar sosyalism li depann lor enn lalit *konsyan* proletarya internasyonal dan so bann organizasyon politik. Li sel sime fas-a menas inperyalist pu antrenn sivilizasyon dan larwinn.

Bann konpayni miltinasyonal kontrol lemond

Sa lepok la, depi sa kont-ofansiv klas kapitalist, konpayni miltinasyonal, rule depi sant inperyalist kuma USA, finn e pe kontiyn prolifere. Klas kapitalis vinn telman pwisan ekonomikman, ki zot kontrol diferan Leta. Zot puvwar ekonomik e zot kontrol lor bann guvernan e lezot institisyon Leta li telman imans ki kapav dir ki se zot ki pe rul lemond.

Zordizur kapav dir ki enn byin tipti grup gro miltinasyonal, sirtu Amerikin, ki pe rul lemond atraver zot kontrol lor 7 sektor:

1. *Big data*: Kominikasyon ininternet, kontrol lor gro stok data, li dan lame konpayni prive Amerikin kuma Apple, Microsoft, Amazon, Tesla, Facebook (Meta). Pu ena enn lide, valer bann aksyon konpayni *Facebook* lor laburs li plis ki 75 fwa prodiksyon nasyonal Repiblik Moris. Pu konpayni *Apple*, li preske 200 fwa tu prodiksyon dan Repiblik Moris.
2. *Armaman* (dan Lamerik apel sa “*military industrial complex*”).
3. *Big-farma* ki kontrol farmasetik.

4. *Petrol* ek lenerzi.

5. *Agro-indistri* ek alimantasyon indistriyel.

6. *Fret*

E tusala li su enn ezemoni:

7. *Kapital finansye*. Sa inkliir labank, lasirans, stok-exchennj (vann fyucherz, etc).

Tusala, permet patron sak sa sektor la ena enn minmiz total (preske) lor leta burzwa. Samem zordi li finn vinn pli fasil konpran kifer li apel “leta *burzwa*”. Kongre Amerikin e Sena Amerikin pa konpran nanyin lor seki konpayni AI (intelizans artifisyel) pe fer.

Sanzman relasyon ant pei inperyalist ek pei domine

Li inportan konpran kimanyer globalizasyon 1990-2016, e osi ziska zordi, inn vinn *sanz* sa divizyon klas travayer dan lemond ant pei inperyalist ek pei explwate par inperyalist. Li finn sanz metod kot konpayni inperyalist ti pe extrer sirplis depi zot koloni, servi sa profi astronomik depi zot piyaz resurs e depi zot sir-explwatasyon klas travayer dan pei explwate, pu ki zot servi enn parti sa profi la pu “aste” zot klas travayer dan Metropol, pu zot evit gayn revolisyon dan zot prop pei. Mem, kan sa finn kontinye, zot finn azut enn lot fenomenn.

Avek globalizasyon, sanzman sete tu sa ansyin konpayni Amerikin ek Eropein finn buz enn parti zot prodiksyon, *delokaliz* enn parti zot prodiksyon. Sa lepok la, klas travayer dan pei inperyalist ti pe perdi zot travay. Klas kapitalist ti amenn so prodiksyon dan pei kot mindev bonmarse. Exanp: Ninport ki elektro-menaze mark Philips, ansyin konpayni Olande, kan get par anba truv “*Made in China*”. Klas kapitalist finn buz so kapital, so investisman, so prodiksyon, amenn li dan pei kot “mindev” (kuma zot apel imin) pli bonmarse. Remarke, anmemtan, zot finn anpes “mindev” buze. Klas travayer pa gayn drwa sirkil libreman lor bul later. Ena gro, gro birokrasi, ena buku represyon, pu met dimunn dan prizon si zot sey al Lerop swa Lamerik.

E zordi, avek premye Trump lerla Biden, USA pe per pangar li tro depandan lor prodiksyon andeor so pei.

Alor, li pe anmemtan kumans rapatriye so kapital. Li pe sey re-lans so lindistri par de-indistrializ so prop alye, Lerop!

Leson depi klas travayer Moris ek klas travayer USA

Dan Moris, burzwazi ti pe fer, e tuzur fer, mem zafer, mem si li lor enn lesel buku pli tipti ki bann gran miltinasyon. Kan patron tablisman Moris ena tro buku kapital, li al investi dan Kot Divwar, parey kuma konpayni Philips al investi dan Lasinn. Li fer li aköz travayer laba so lapey pli ba. Sa vedit klas kapitalist so profi pli ot. (Sa pa fer li vinn “inperyalist”, selman!)

Me, gete ki finn arive dan lapratik.

Get reaksyon laplipar sindika klas travayer dan Lamerik lor kekyon delokalizasyon. Zot ti pran pozisyon kont lalwa Amerikin AGOA (*Africa Growth and Opportunities Act*) parski li permet komersan Amerikin inport prodwi tekstil depi pei kuma Moris san pey tax, alor li menas fermtir lizinn dan USA. Li ti enn lavantaz pu klas *kapitalist* Amerikin, me enn dezavantaz pu klas *travayer* dan Lamerik. Si klas travayer Moris pa ti ena konsyans deklas ase ot, li ti pu sutenir AGOA. Me sa lepok la, manb LALIT ti donn kudme met dibut *All Workers' Conference* e totalite klas travayer Moris finn tom dakor ki *sa kondisyon* lor lekel USA permet triko Moris rant Lamerik, li rann Moris enn pei sibaltern: pu klas kapitalist Moris gayn lavantaz AGOA, guvernmman Moris ti bizin dakor pu pa kritik politik etranzer USA. Zot ti met sa dan sa lalwa apel AGOA la! Sa ki enn siyn ki li “inperyalist”.

Lepok pe re-sanze asterla avek enn nuvo vag nasyonanism, e listeri anti-Larisi dabor, ek anti-Lasinn answit, sirtu dan Lamerik. Lamerik finn anmemtan sey izol Larisi ek Lasinn (“kontenir” zot), anmemtan dornt Lerop, fer Lerop vinn tutu gro konpayni USA. Zis lorganizasyon BRICS ki finn e pe sey reziste sa dominasyon nasyonalist USA. BRICS deza reyni 5 pei ki reprezant pre lamwatye popilasyon lemond: Brezil, Larisi, Lind, Lasinn, Sid Afrik. Asterla ena nuvo aderan finn aksepte pu Zanvy 2024: Lezip, Letiopi, Larabi Saudit, Liran, UAE.

Globalizasyon finalman seki li ti ule dir, seki “kapital” lib pu sirkile, pa “travay”.

Anfet, lalwa imigrasyon partu dan Lerop ek Leta Zini finn pli sever pu kal migrasyon travayer. Se sa represyon lor muvmman lib pu klas travayer ki, ansam avek lager inperyalist ek lefe polisyon indistriyel sirtu Loksidan, finn provok enn kriz migrasyon.

Klas kapitalist dan Lerop-Lamerik kapav buz zot larzan depi zot pei a lezot pei tandi ki travayer pa kapav fasilman buze al travay dan enn lot pei kot lapey ot. Fode patron “pas komann” pu travayer. Globalizasyon kapav ti’nn sanz metod me li tuzur pe anseyn nu lor neseseite pu kree lyin ant klas travayer tu pei. Globalizasyon inn rann sa form internasyonalism ankor plis inperatif. Bizin ena sa lyin ant lalit deklas dan sak pei ansam ar lezot lalit deklas dan lezot pei. Sinon, si u pran laliyn nasyonalist, lerla u pu truv klas travayer dan enn lot pei kuma u lennmi. Travayer dan Kot Divwar pu truv klas travayer dan Moris kuma so lennmi, kuma klas travayer USA finn suvan truv klas travayer dan Larisi, swa Lasinn, uswa Moris, so lennmi.

Defi Inifye Klas Travayer Mondyal

Li inportan ki nu konpran lyin ki ena, ki finn devlope su globalizasyon, pu konpran ki kalite solidarite nesese ant klas travayer o-nivo mondyal.

Dabor, nu bizin konpran neseseite sa lalit internasyonalist la, e natir sa dominasyon inperyalist mondyal la. Nu bizin konpran so depandans maladif lor lager, kan li nepli ena plas investi.

Nu bizin swiv seki pe arive partu dan lemond.

Sa li inportan sirtu pu nu konpran relasyon ki ena ant prodiksyon dan diferan pei, ant lalit ki travayer amene dan diferan pei. Nu bizin konpran prezizeman ki relasyon ena parski li pe sanze konstaman. Li pa fix, li pa kuma li ti ete lontan, e li pa pu kumsa dan lavenir usi.

E li inportan fer tu kalite aksyon politik. Muvmman sindikal dan enn pei ena lintere pran pozisyon kan ena represyon lor travayer enn lot pei. Li ena lintere opoz represyon lor sindika pa zis dan so pei, me partu. Nu bizin batir lor sa kumansman inifikasyon klas travayer mondyal.

Anmemtan, bizin ena muvmman kont militarism ek lager. Bizin ena muvmman internasyonal pu ferm tu baz militer etranze, pu ferm e re-konverti tu lizinn armaman. Bizin ena priz pozisyon anfaver lepep oprime par restan sistem kolonyal kuma lepep Palestinn.

E bizin ena lyin ant parti politik sosyalist revolisyoner partu dan lemond.

“MORISYANISM” – Fayit kuma Mwayin Amenn Lalit

Nasyonalism form parti dan sa kont-ofansiv burzwazi. Li anfet blok devlopman konsyans deklas dan klas travayer internasyonal. Li kree divizyon baze lor “nasyon”. Li enn form kominalism, pli larz.

Anmemtan ki buku dimunn pe truv linportans enn lalit sosyalist revolisyoner, sirtu fas-a fayit sistem kapitalist global zordi, dan sa mem lepok la, nu pe truv tu kalite nasyonalism pe lev latet dan Lerop, dan Lind, dan Lamerik.

Moris, tu sa muvman otur “morisyanism”, “patriotism”, “nasyonalism” ek “sitwayennte”, zot danzere. Zot maske lalit ant klas, enn kote, e zot kree divizyon internasyonal, lot kote.

Anfet, nasyonalism, li lennmi lalit deklas, Li niye ki ena enn sosyete deklas e alor li niye lalit ant klas diferan, me li anmemtan enn atak kont internasyonalism. Li plito enn kont-ofansiv klas kapitalist, ki zwe dan faver reyn sistem kapitalist inperyal, klas kapitalist monopol.

Leta Nasyon

Kan klas kapitalist ti kumans pran puvwar dan Lerop pandan bann lane 1800, li ti kumans definir frontyer so “leta nasyon”. So “leta burzwa” li dan sa frontyer la. Me, pu buku leta alepok, li ti anfet andeor sa frontyer la anmemtan. Kimanyer sa? Parski anmemtan ki reyn klas kapitalist pe pran nesans, sa “leta nasyon” Oksidantal laba, li deza kolonizater. Sa vedit ena lezot nasyon ki domine par li. Alor, so “leta nasyon” li deza ena tandans pu anfet et enn lanpir, kot so prop klas kapitalist reyne. Amizir ena lalit liberasyon kont kolonizasyon, gayn emerzans enn seri “leta nasyon”, ki kalke lor sa “leta nasyon” Oksidantal la, me san so laspe inperyalist. E anfet, tu sa nuvo “leta nasyon” la, zot tuzur domine par inperyalism Oksidantal, mem apre lafin kolonizasyon direk. Dayer, zordi Repiblik Moris tuzur kolonize par UK-USA. Zot tuzur koloniz Chagos, inklir Diego Garcia.

Dan listwar, finn ena buku tantativ pu kontre inperyalism depi enn lalit nasyonalist. Sa li evey “konsyans nasyonal” kot tu dimunn (kapitalis e travayer ansam) lager kont dominasyon inperyalis. Me parski sistem kapitalis li internasyonal, sa kalite lalit la pa finn reyelman reysi liber sa bann pei la depi kontrol ek dominasyon politik ek ekonomik inperyalist. E kot li reysi inpe, li difisil pu li vinn internasyonal pu asir laviktwar kont kapitalism. Sistem la tro pwisan pu ki enn sel pei lit kont li. Stalin so “*sosyalism dan enn sel pei*” dan ka URSS inn demontre limitasyon enn tel stratezi. Lalit anti-militarist, la usi, finn ena buku tantativ par bann muvman pasifis pu esey kal militarizasyon lemond. Me, zot gin finn tanporer e ase limite aköz li pa finn integre avek lalit deklas.

Konsyans deklas finn e ogmante e bese anmemtan. Li’nn ogmante kan patron al uver lizinn partu-partu, travayer kone ena lizinn partu, travayer ariv kone. Si li enn travayer Amerikin, li kone ki patron inn pran sirplis e asterla pe explwat dimunn klas travayer dan Lasinn, dan Vyetnam, ubyin Indonezi, Lerop de Les. Dan sa bann pei, ena enn konsyans kot travayer kone patron inn al dan lezot pei. Dan Moris, nu kone patron tablisman inn al dan Kot Divwar, nu kone. Alor li enn ogmantasyon dan konsyans deklas posib, me lerla li vinn inportan pu nu ena bann sindika *lalit deklas*, pa sindika ki get zis pu enn sekter.

Alor li vinn inportan pu tu nu bann manb, manb LALIT, pu zwenn sindika e osi al dan lasanble sindika, poz kestyon dusman-dusman, avek buku reflexion, kestyon ki fer travayer truv zot-mem kuma form parti dan enn klas, e ki li enn klas internasyonal. Zordi, pu nu amenn lalit pu ogmant konsyans deklas, li pa fasil, me nu oblize sulev sa kestyon la. Nu oblize parski nu pena buku swa. Ena gran-gran menas kont limanite, e pei kuma Moris pli vilnerab pu

destriksyon total ki buku lezot pei, aköz pena mem suvrennte alimanter. Burzwazi-mem ti bizin organiz sa – so sistem ki opuvwar. Me, li pena lintere mem fer sa.

Nu, dan sa kalite lepok kot konsyans deklas ena pu kontre 2 lezot konsyans:

1. Konsyans nasyonal, patriotism tusala, vinn enn lennmi pu konsyans proletaryenn.
2. Konsyans sektoryel, konsyans kominal, ubyin lezot konsyans ki fragmant konsyans deklas. Par exanp, ena travayer ki tus buku (pilot) ek travayer ki tus tigit (dimunn ki balye lari). Ena kol blan li sipozeman pa enn travayer aköz so zuti enn plim ubyin kompyuter. E ena ki gayn lapey par mwa, alor li sipozeman siperyer a enn dimunn ki gayn lapey par kinzenn.

Tusala vedir ki li enn travay santral pu gard sa realite deklas vivan dan lespri dimunn malgre ideoloji dominan ki fane partu, e mintenir par klas dominan.

Sa lepok ki domine par popilism, nasyonalism, suvan alimante par diaspora, li ena tandans pu maske lalit deklas.

Li fer patron vinn sitwayin, patron ek travayer tulde vinn sitwayin. Sa, li enn baryer kont lalit deklas, e li usi antrav konsyans deklas. Li alimant konsyans “Morisyenis” odetriman konsyans kuma travayer ki definir par so lvin avek prodiksyon (dan sans larz).

Kan rol dyaspora vinn inportan dan politik, li poz enn gran problem. Eski li dyaspora *travayer*, bann seki finn kit Moris pu al travay lot pei? Si zot travayer, kifer zot pa pran pozisyon anfaver lalit travayer dan Moris, e kifer zot pa amenn sa lalit la kot zot reste e travay laba? Par exanp, nu pa tann dyaspora mem koze lor lokipasyon militer inperyalist USA-UK lor Diego-Chagos, mwins ankor anfaver klas travayer.

Abandon politik lalit deklas, inn amenn nu lor enn terin ki dusman-dusman inn al ver enn konsyans “nu tu Morisyin”. Tu sa bann nuvo parti la, premye zafer zot koze se “Morisyanism”. Ladan ena seki, dapre zot, Morisyin “otantik”, tandi ki ena dimunn ki pa “otantik”, dapre zot. Ena “Sitwayin 100%” e sa vedir ena ki mwins ki 100%.

Sa bes dan nivo konsyans deklas, li inpe liye avek abandon politik deklas enn gran parti kuma MMM, enn parti reformist, ki ti baz li lor “lalit deklas pa lalit deras” kan li ti fonde, me finn pran desizyon formel an Mars 1982 pu baz li lor “*konsansis sosyal*” anplas lalit deklas.

Dan lemond antye, inpe parey. Nu pe truv sa lamonte nasyonalism inpe partu dan lemond.

Lamonte Nasyonalism ek Tandans ver Lager

Sa tandans nasyonalist ki amenn ver lager, ki pe leve asterla, li byin similer ar lepok avan Premye Ger Mondyal. Sa lepok la, klas kapitalist dan pei inperyalist ti realize – sa ti kumansman lepok loto, bis, kamyon kumans vande – ki ena petrol zis anba Lanpir Otomann ek anba Lanpir Ostro-Hongrwa. Sa 2 lanpir ti asiz lor totalite rezerv petrol-delwil ki ti koni. Lerla sa lager la ti enn fason pu klas kapitalis Oksidental gayn kontrol lor Mwayin Oryan, Larabi Saudit sirtu. E se seki finn arive.

E, zordi, kan ena tu sa nuvo kalite teknoloji, kot pe bizin nuvo matyer brit, investisman kapital kot pu ale? Prodwi kot pu vande? Kapav-et nu dan enn mem kalite konfli ki Premye Ger Mondyal. Ondire li enn lalit amor ant diferan pei kapitalist pu konpetisyon pu surs matyer premyer ki nesaser pu sa nuvo lepok la. Apel sa matyer brit “rare earth elements”, “metal rar dan later”.

E nu finn gayn enn lager enn tigit inatandi kan USA pe organiz enn nuvo fason lager kont Larisi. Li ris Lerop ar li, e lerla li pa dan lager, li. Li zis donn zarm Ikrenyin, enn pei kot nasyonalism byin, byin for pur lemoman. Nu pa finn truv sa avan, kan u zis furni zarm e lerla lezot dimunn, par zot nasyonalism, zot, zot donn zot lavi. Pe gayn problem refizye partu dan Lerop. Sa amenn plis nasyonalism dan Lerop. Anmemtan, Lerop ki pli gran konpetiter USA, li, li pe sibir sa problem la. Anplis, Lerop pena petrol, pena dilwil, ena imigran pe vini partu depi kot ena lager. Anmemtan, USA finn atir kapital Lerop dan Lamerik. Lerla, USA pe viz pu fatig Larisi atraver enn long lager. Si posib li ule fer Larisi kas an-but kuma Yugoslavi ti kase. Sa lager ki USA pe fer atraver LOTAN ek Ikrenn kont Larisi, li paret pe prepare anmemtan pu afebli Larisi e pu enn fitir lager kont Lasinn, atraver enn stratezi similer otur Taiwan, similer a Ikrenn. Lerla, Lasinn pa pu ena enn Larisi for, kuma posib alye.

Tusala depann lor ogmantasyon nasyonalism dan Lamerik, dan Ikrenn, dan Larisi, dan Lasinn, e lerla kan ena enn gran nomb migran, dan pei ki resevwar nuvo imigran.

Tusala vedir ki konsyans deklas, nu truv li byin, byin ba zordi me, nu bizin rapel kimanyer li ti devet ete pu tu sa bann gran muvmman internasyonal zis avan Premye Ger Mondyal. Kumsa ki anfet *2yem Internasyonal* kolaps parski laplipar parti degos, parti revolisyoner, zot gayn enn mazorite manb ki tom dan propagann nasyonalist zis avan Premye Ger Mondyal (WWI).

Alor, kapav nu dan enn lepok kot sa kalite nasyonalism pe e pu ogmante. E nu finnn truv bann lexanp dan USA, sa lamonte enn lextrem drwat kan gayn enn dimunn kuma Donald Trump vinn Prezidan, e pankor fini ar li ek so kuran. Okontrer, Prezidan Biden li adopte buku politik Trump. Trump li reprezant enn kuran deza existan e agrandisan. Dan Lerop pena enn sel pei kot pena enn ladrwat ase for. Sa vedir nasyonalism li pe amenn tu sa bann pei la pli pre avek lager. Ondire, lager vinn “inevitab”. Nasyonalism ki fer sa.

Alor, dan sa kondisyon la, konsyans deklas vinn sel lespwar pu limanite.

Stad Devlopman Sistem Kapitalism pe pus li ver Lager

Rol baz militer andeor pei li sinp: se pu formant lager. Lamerik ena 800 baz militer andeor so frontyer. Sa li kuma enn fortres, ki li pu servi pu amenn lager.

Bizin tultan gard antet ki baz militer andeor pei, li enn preparasyon pu lager dan lavenir. Sa rol enn baz militer. Alor, si u anvi kone kisannla inperyalis, e u pa ule rant dan analiz lor lekonomi, u ena zis pu fer enn total so nomb baz militer ayer. USA ena plis ki 800 andeor so teritwar. Lezot gran pei, ena byin tigit. Lafrans ena Lareynion ek Mayot. Larisi ek Lasinn apenn ena.

Li inportan rapel ki dan USA ena seki apel “konplex-militaro-indistriyel”, kuma Prezidan Eisenhower ti met so nom an 1961. Li ti lans enn avertisman kont danze sa “konplex” la. Sa “konplex” li ase for pu inpoz lager. USA pe amenn enn lager proxi dan Ikrenn. Li vann zarm avek Ikrenn e pei Lerop, me li li pa bizin invayir limem. USA inn vinn pei furniser zarm. Si nu sumet divan azanda konplex-militaro-indistriyel pu formant lager, pu ki zot rekoltte profi depi lavant zarm, limanite pu dan gran problem.

Sa konplex-militaro-indistriyel pe servi invazyon Ikrenn par Larisi, pu larg enn veritab lekurs zarm. Savedir tu sa bann pei la kan zot pe ankor ogmant zot bidze militer ki deza imans, sa pu fer odetriman lezot depans piblik dan faver lamas dimunn. Kan Dannmark donn 2-3 duzenn avyon F-16 Ikrenn, li bizin pas komann pu ankor avyon depi USA.

Alor, gro ogmantasyon profi lindistri armaman ek konplex militaro-indistriyel depann lor pus pu enn azanda militarist pu ogmant depans militer.

Trwa fason konfli Ikrenn-Larisi pu buste komers marsan zarm USA:

1. Livrezon zarm USA a Ikrenn.
2. Ogmantasyon bidze militer Lamerik.
3. Ogmantasyon bidze militer sak pei Lerop.

Alor ena enn lalit politik konstan pu amene pu limit puvwar ek linflians lindistri armaman, e pu fors sak guvernmman diminye drastikman so bidze militer e pu plito investi dan prodiksyon manze, dan sistem lasante iniversel gratis ek dan lenerzi renuvlab, pu permet planet sufle e limanite sirviv. Pu kont-kare sa puvwar kapitalist dan prodiksyon zarm, enn kote, fode rann li ilegal pu bann eli ena aksyon dan lindistri zarm e asiz lor bord bann konpayni zarm e lot kote, fode ena devlopman sekte prodiktif pu protez lanplwa pu ki nepli depann lor marsan lager pu kree travay. Lontan ti dir “Fonn fizi, fer masinn binn later”. Sa vedir, zordi kan nu dir ferm lizinn zarm, ferm baz militer, li enn demand ki bizin akonpayne par enn demand pu kreasyon nuvo prodiksyon pu lape. Kumsa, klas travayer kone ki li pa pu vinn somer. Sa li ranforsi lalit deklas.

Pu aret lager inperyalist, bizin elimininn tu surs ki alimant lager. Nu bizin viz ferm baz militer etranze, demantel tu bann lalyans militer kuma LOTAN, e konverti lindistri zarm a lindistri pu sov planet.

Kan nu finn koz lor ekspansyon inperyalism, sa sistem kolonyal ek post-kolonyal, nu bizin rapel ki osi lwin dan listwar ki lepok Romin, tu lanpir finn ena rekur a fortres (ubyin baz). Romin ti ena baz ziska Hadrian's Wall kot Lekos, ziska dan Latirki, Zordani, e ziska dan Lafrik. Me, so lanpir finn kan-mem grene. Kan nu get USA so 800 fortress exteryer, sa fer nu realize aki pwin sa leta pli dominan dan rezo sistem kapitalist aktyel inn vinn absoliman partu lor bul later.

Alor ninport ki tantativ pu enn chalennj a sa sistem kapitalist la, ki reyne kuma enn lanpir, li pu gayn buku represyon, li pu gayn buku lopoziyon depi enn sistem ki pa zis dan enn sel pei. Savedir dan Moris, si nu ena enn sulevman klas travayer, klas travayer pe al ver pran puvwar, pa pu ena zis guvernan isi pu fer fas, me guvernan isi li dan bann lalyans defansiv avek enn puvwar ki okip enn parti nu teritwar. Kumadir ena tut enn seri pei kuma enn rezo internasyonal ki pu vinn met "lord" dan ninport ki enn pei ki ena enn tantativ pu chalennj sa sistem la.

Nu finn truve enn pei osi tipti ki Kiba, kan li fer enn revolisyon dan bann lane '50, Lamerik ziska asterla an 2023, 73-an plitar, ankor inpoz enn anbargo lor Kiba. Enn ti chalennj, tipti kumsa, li pa kapav tolere. Alor, nu bizin batir nu kuraz. Nu bizin miz lor internasyonalism si nu viz laviktwar.

Lalit Internasyonalist divan nu

Malgre klas travayer inn sufer ku apre ku, finn ena enn seri muvmman dan lemond ki donn lespar dan lalit klas travayer pli divan.

Pandan pandemi, onivo mondyal, nu ti truve kisannla ki esansyel dan sosyete. Travayer ki esansyel pu fer sosyete rule: travayer dan prodiksyon alimenter, travayer dan lopital, dan transpor, dan ramas salte. Patron li anplis. Pandemi inn montre nu sa. Li finn ede pu konsyans deklas dan klas travayer devlope. Li ede pu truv tu travayer dan enn sel klas – onivo mondyal. Me sa klas tit-burzwazi, ki tuzur kwar zot pa travayer me "burzwa" (mem ki tipti), pandemi inn fors zot kumans truv sa realite ki zot sinp travayer. Kontan pa kontan, zot travayer. Nu finn truv solidarite lezot travayer avek travayer lasante dan Moris ek dan lemond pu zot rol pu kal dega pandemi. Sindika ners dan lemond finn organiz petisyon global pu dimann sindika travayer dan lemond azut zot lavwa pu konpayni farmasetik nepli ena patant prive lor vaksin, ki anpes prodiksyon ki pu sov lavi. Sa, li lekotr "nasyonalism".

Dan Lind, lafin 2021, nu finn truv viktwar sa gran muvmman lagrev sindika travayer agrikol kont lalwa Guvernan Modi (avek kudme IMF ek USA) pu tir pri garanti lor prodiksyon agrikol. Nu pe truv viktwar parti degos, enn apre lot, dan Lamerik Latinn. Nu bizin swiv sanzman dan Lamerik Latinn kot pe al ver rezim plis progresis, gete ki kalite nuvo travay internasyonalist kapav devlope e al ver develop plis lyin.

Swit-a lokdawn e so lanseyman, klas travayer Franse finn desann lor lari an-mas pu anpes mont laz retret. Klas travayer Britanik, sektor par sektor, inn fer lagrev lor pwin byin avanse. Alor, sistem kapitalist pa pe futi gard stabilite so reyn. Me, konsyans deklas internasyonalist bizin konstrir.

Lavenir

Li inportan nu valoriz kimanyer LALIT, atraver gard demand ek mobilizasyon pu ferm baz militer USA lor Diego pandan 45-an, li finn enn inspirasyon pu lalit internasyonal. Nu finn gayne! Nu lepase, li ed nu lavenir. Nu finn ranport enn seri viktwar inatandi – ki li dan ICJ swa dan izol USA totalman dan Lasanble Zeneral Nasyon Zini.

Li inportan nu valoriz kimanyer LALIT finn gard ansam nu trwa demand: dekoloniz Lafrik - re-inifikasyon Chagos dan Repiblik Moris, ferm baz USA lor Diego – ferm tu baz militer e interdi navir deger dan larad, ek drwa retur a tu Morisyin lor Chagos inklir Diego – lib sirkilasyon dan totalite Repiblik, finn lor letan montre sime lor kalite travay internasyonal ki nu kapav fer dan lavenir.

Dan sa lalit la, konpreansyon proletarya li kle. Pa zis isi Moris ki LALIT finn organize pu sindika pran pozisyon lor ferm baz. Me, kan UK-USA okip nu teritwar militerman, nu alye

ladan se proletarya Britanik ek proletarya Amerikin – sa nu pli gran alye. Problem ki zot, zot ena, sa 2 proletarya la, se ezemoni leta burzwa, ezemoni ideoloji burzwa, ki anpes zot mem kone ki zot pei okip ilegalman Diego, e inn tir tu Chagosyin, inn met zot lor larad isi. Nu travay se pu fer zot kone. Samem nu finn fer 2 konferans internasyonal lor Diego. Nu finn resi fors nu guvernmman al ICJ e gayne laba. Sa li enn felir dan ezemoni inperyalism e nu servi sa felir la pu avans azanda internasyonalist. Tu sa bann leson lepase, zot pu anseyn nu stratezi pli divan.

Li inportan nu realiz manyer ki dan LALIT nu finn artikil nu lalit Diego-Chagos avek enn lalit internasyonalist, baze lor prinsip, pu opoz lokipasyon militer Leta Israel dan Palestinn e opoz politik anexasyon Leta Israel, kont lager inperyalist, kont militarizasyon, kont baz militer partu dan lemond, e pu demantelman armaman nikleer ki riske detrir nu planet, inklir limanite. Kimanyer nu pu kontiye sa travay la?

Lor lager dan Ikrenn, lexparyans nu lalit Diego-Chagos permet nu vinn avek demand kler ek inifye: Non a invazyon Ikrenn par Larisi! Non a expansion OTAN! Demantelman tu lalyans militer! Kup tu bidze militer! Ferm ek rekonverti baz militer! Ferm tu larad ek aeropor a bato ek avyon deger! Ferm e rekonverti lizinn armaman e demantel tu zarm nikleer!

Li inportan pu nu aprann depi Listwar. Sa gran Revolisyon dan Larisi an 1917, par exanp, li finn ne dan lake Premye Ger Mondyal 1914-18. Avan lager fini, apre katastrof sa lager la, enn muvmman klas travayer, so proleter inn fer sulevman kont sa nasyonalism so prop pei. Li ti enn revolisyon byin difisil ki sa proletarya Larisi inn fer, parski tu dimunn tinn deza dan Premye Ger Mondyal pandan 3-an (1914-1917) dan transe kont travayer Lalmayn ki, zot osi, dan transe vizavi. Zot inn reysi azir dan enn moman kan tu travayer ti pe anfet azir kuma solda, pe lager antre-zot. Alor zot inn reysi anmemtan fer sa travay *militan* (dan diferan parti politik) kont zot prop guvernmman e anfet se sa ki pu amenn lafin sa Lager la. Lager finn termine parski burzwazi tu pei inn per pangar sa kalite revolisyon pu arive dan zot prop pei. Enn lafreyer ble inn atrap tu patron dan sa 9-10 gran pei inplike dan sa Lager Mondyal, pangar tu travayer ki dan lager vinn ansam, dir, “Abe, nu tu proletarya, nu tu frer, nu zet zarm!” Enn klas travayer prinsipal, klas travayer Larisi, ti fer li. Lalmayn manke fer li. Finn ena mitinnri parmi solda Britanik, mem lepok 1917, enn lot mitinnri dan enn but dan Lespayn.

Lepok avan Revolisyon Ris 1917, pa ti facil. Alor, nu kapav kwar sa lepok nu ete zordi byin, byin difisil. Me, sa travay ki nu pe fer la asterla, li kapav pran. Li kapav pran. Fode pa nu suzestim vites ki lemond kapav sanze dan enn fason revolisyoner, kan li kumans sanze. Alor, nu bizin prepare pu kan labrez flanbe. Kan li flanbe, li flanbe byin vit. Lerla nu bizin pare pu ena ase kad pu reponn lapel.

Idealman ti bizin ena enn lorganizasyon internasyonal ki pe pran nesans. Me, pu met dibut enn “Internasyonal” li pa facil. Ena omwin 20 grup ki finn seye dan sa dernye syek la. Dan LALIT, nu tultan pe travay ver sa posibilite la. Depi zafer modest, kuma esanz piblikasyon avek diferan kuran internasyonal, ziska gard korespondans, al dan konferans – tusala nu fer. Sak militan parti so travay se pu lir, analize e konpran lor ki nu dakor e ki kalite kontribisyon nu kapav ena ansam. Sa li enn fason pu konstriksyon sa kordinasyon internasyonal. Kan ler vini par lafors politik muvmman klas travayer, sa kordinasyon internasyonal pu arive.

Transand baryer LANGAZ

Kestyon langaz, bizin adrese. Li pa zis teknik me li enn travay militan ki pe ranforsi nu travay internasyonalist.

Nu get lexanp analiz LALIT lor Ikrenn-Larisi, sa analiz la, an Angle, ti pibliye lor nu websayt ek facebook. Enn kamarad LALIT propoz pu avoy li *L’Entente* (enn form Internasyonal) e zot finn kontan analiz la. Zot finn tradir li an set lang e finn pibliye. Sa analiz ki ti fer isi dan Moris, inn pibliye dan bann magazinn ek lor bann websayt manb sa lorganizasyon politik dan diferan pei. So tradiksyon an Kreol inn fer li vinn aksesib tu manb dan parti e pu manb parti diskite lor so sayt travay, dan so brans ek dan landrwa kan dimunn pe koz lor lager dan Ikrenn. Sa li enn kalite travay internasyonalist ki nu bizin nercher.

Prodiksyon Intelektuel

LALIT nu ena enn Revi ekrit ek vivan. Nu finn ariv nimeru 152. Li sorti depi 1976. Analiz dan Revi li ankre dan bann lide programatik. Li sweyn e re-os konsyans deklas. Nu rekrit nuvo manb lor sa baz la. Linportans lalit dan lepase ki finn permet nu azute lor la, li enn prodiksyon intelektuel ki form parti lalit revolisyoner lor plis ki 45-an. Enn prodiksyon intelektuel ki partaze, par parol koze kuma dan enn kongre, e par lektir. Alor nu ena enn lot gran travay pu nercher sa kiltir lektir dan Moris pu nu avanse.

Sant Dok LALIT li enn minn linformasyon e li servi buku. Lekritir permet enn reflexion dan enn kontex done, li ena enn sertenn pwa, lerla sa pwa la parfwa dan enn lot moman, li pli gran kan u re-lir li. Parski so linportans dan enn lot moman, li extraordinier. Li permet buku lespwar dan enn lepok pa facil. E, li permet u prepare pu kan sa lepok kapav sanze vit-vit. Parski kan lepok sanze, pa pu ena letan buku pu al lir e lerla pu al fit u argiman. Anu servi sa peryod enn dawntern, pu lir, diskite, e amenn deba pu prepar nu. Nu seri lor “transmisyon akselere konsyans deklas” kontribiye ladan.

Lalit pu Sirvi Limanite li enn Lalit Deklas Global

Kan proletarya internasyonal konstrir so linite pandan so bann lalit diferan – parfwa zis pu sirviv tulezur – kont klas kapitalist ek kont inperyalism, sa li form parti enn stratezi gaynan.

E klas travayer li sel klas ki ena lintere ek kapasite pu fini ar sa sistem la. Lalit anti-inperyalist, lalit anti-militarist, lalit pu sov limanite, pu sov nu planet, sa lalit la li pu bizin fer su lidship klas travayer mondyal. E li pu bizin enn lalit *deklas*. Pa enn lalit nasyonalist, Morisyanist, etc. E li pa enn lalit ant enn pei ek enn lot pei. Ni enn lalit ant parti lemond ek enn lot parti lemond. Ni enn lalit ant 2 lalyans militer. Ni enn lalit ant bann relizyon.

Li enn lalit *deklas*. Pu ki enn zur ena enn sosyete san klas, enn sosyete sosyalist.

Morisyanism ek nasyonalism dan listwar resan

Dan Repiblik Moris, kan nu koz nasyonalism ek morisyanism andeor politik, kuma nu finn viv li antan ki zanfand lekol, sa fer nu rapel lim nasyonal avek so parol “*As one people as one Nation*”, ki vedit nu sanse “*Enn sel lepep enn sel nasyon*”. Sa finn res dan nu latet ki nu bizin get Moris kuma “nu nasyon” kuma “nu patri”, tu dimunn parey. Lim nasyonal ti kuma enn mesaz sa lepok la pu esprim linite lepep pa finn anpes tansyon rasyal ek mem bagar rasyal ki ti diviz pei otur Lindependans 1968.

Avek nesans MMM bann lane 1970, slogan prinsipal kont divizyon kominal ti plito vinn ‘*Lalit de Klas PA Lalit de Ras*’. Ti ena sa lor bandrol, tu. Klas travayer dan diferan sekter ti inifye e mobilize dernyer enn muvmant avek enn laliyn deklas. Kan travayer dan sekter lepor, lindistri sikriyer, transpor ek lezot sekter, ti inifye atraver GWF, sa ti reprezant linite travayer kont divizyon kominal. Samem slogan ti ‘*Lalit deklas PA Lalit deras*’. So sinifikasyon se klas travayer so lintere pa parey kuma kapitalist so lintere. Klas travayer bizin vann so kuraz ar klas kapitalist. Klas kapitalist, asontur, li fye lor sa kuraz ki li aste pu fer profi e pu agrandi so lantrepriz ek so kapital. Angro, kapitalist ogmant profi par bes saler so travayer.

Dan samem peryod dan listwar, klas travayer ti pe fer fas a represyon byin dir guvernmant koalisyon PT-PMSD avek anprizonnmant militan politik, zel saler, ek losterite. MMM ti res lor so laliyn klas travayer an-avangard dan lalit kont kapitalist.

An 1973, MMMSP, ki enn kasir depi MMM, li ti enn kasir a-gos dan kumansman, e ti byin sutenir lalit deklas. Me, ariv 1977 MMMSP kumans inkarn sa laliyn nasyonalist, e li anfet kodifye dan so piblikasyon *Morisianism Demokratik ek Popiler*. Dan sa piblikasyon, MMMSP koz lor kontradiksyon prinsipal ek kontradiksyon segonder kot lennmi klas travayer se inperyalist, setadir, kapitalist internasyonal, pa kapitalist lokal. Kapitalis lokal, li enn alye, dapre zot. Donk klas travayer bizin vinn enn alye kapitalist lokal pu swadizan amenn devlopman pei.

Dan MMM, kumans tann koze nasyonalist avek enn regroupman ki ti a-drwat ladireksyon MMM, apel – li enn laironi – “Lel Gos”. Ladan ti ena Jack Bizlall, Madun Dullloo, Rajiv Servansing, Habib Mosaheb, Rama Poonoosamy ek lezot. Me, Lel Gos pa finn fer long fe. So

leritaz, konbine avek leritaz MMMSP, finn ris MMM an-antye lor enn laliyn pli adrwat, pli nasyonalist. Sa ti lefe sa 2 kuran nasyonalist.

Sa laliyn politik “nasyonalist”, li ena de defo: li maske lalit deklas, e li antrav lalit internasyonalist.

Alor, burzwazi, apartir lagrev Ut 1979 sirtu, kan li ti krake net, e kan li ti truve ki so 2 parti PT ek PMSD pe al afebli net, finn rod ris MMM adrwat pu ki li kapav vinn so lavwa politik pu ranplas PT-PMSD. Ti deza ena presyon alinteryer MMM avek so kuran nasyonalist intern, e osi depi MMMSP ek so kuran Morisyanist, osi byin ki presyon konstan depi andeor par kuran politik kuma Lindsay Rivière kom redakter lagazet *Le Mauricien* ek editorialist *Week-End*, pu fer MMM sanz so direksyon, buz pli adrwat. Lapres burzwa ti ponp sa 2 kuran, *Lel Gos* ek MMMSP, tutolong zot lexisans. Akoz zot laliyn ti koresponn a laliyn lapres burzwa, zot ti gayn gran-gran kuvertir dan le *Mauricien* ek *Week-End*, sirtu, sa lepok la. Ansam zot tu finn reysi fer burzwazi vinn pli for dan lalit ant klas: laliyn kapitalist finn ranporte kont nu laliyn dan MMM alepok, laliyn lalit deklas.

Dan MMM kumans tann koze kuma ‘*Patron du progrès*’, *working arrangement* konfliktyel e lerla ariv 1981, tann kareman *Nuvo Konsansis Sosyal*. Nepli bizin lalit ant klas! Asterla, sanse seki bizin se, konsansis. Kumsa ki LALIT anfet kree. Akoz enn refi, ariv Mars 1982, kont sa laliyn konsansis sosyal la.

Kuran *Lalit de Klas* forme an 1976 ti pe opoz kuran “reformist”, e potansyelman propatrona, ki ti tuzur existe dan MMM, mem li ti byin minoriter. Bann manb *Lalit deklas* ti pe travay ver ranforsisman klas travayer atraver sindika ek lorganizasyon klas travayer, osi byin ki dan MMM, e atraver nu Revi, *Lalit de Klas*. Anmemtan *Lalit de klas* ti pe lit kont kuran nasyonalist avek deba byin anime, organize regilyerman dan Port-Louis. *Lalit deklas* ti organize otur *Revi Lalit de Klas* ki ti reprezant enn platform ki ti viz pu liye ansam tu diferan lalit dan klas travayer, e pu propaz konpreansyon lide Marxist parmi militan revolisyoner ek parmi lavangard klas travayer. *Revi Lalit de Klas* ti osi konbat kuran nasyonalist ki ti reprezante par MMMSP ek *Lel Gos*.

Dan mobilizasyon lagrev Ut 79 ek Septam 80, kuran *Lalit de Klas* ti reprezant lidship politik sa muvmant istorik klas travayer, ansam ar Paul Bérenger. Kuran nasyonalist ti paret pe disparet, me anfet lidship MMM (Paul Bérenger ansam ek Aneerood Jugnauth, Kader Bhayat, Jean-Claude de L’Estrac) finn ariv inkarn sa kuran nasyonalist la.

Apré gran lagrev ek mobilizasyon UT 79 ek Septam 80, ladireksyon, MMM finn kapitaliz lor sa moménntum dan klas travayer pu ranforsi li *elektoralman*. E, li fer sa sannkut la, ar kudme enn seksyon burzwazi.

An 1981, ladireksyon MMM trayir so lalit anti-kominal e trayir so lalit anfaver klas travayer, par premyerman fer enn lalyans avek PSM Harish Boodhoo, enn konpromi kominal pu swadizan asir enn viktwar pu eleksyon zeneral Zin 1982, e dezyeman propoz program ‘Pu enn Nuvo Konsansis Sosyal’, ki reprezant devyasyon MMM pu al propoz enn program anfaver kapitalism.

Apré sa gran trayizon MMM, *Lalit de Klas* separe e form LALIT. Sa ti le 4 Avril 1982.

Slogan MMM, ki lepok so nesans ti *Lalit de Klas PA Lalit de Ras* inn vinn *Enn Sel Lepep*, *Enn Sel Nasyon* apré so devyasyon. Li enn volt-fas total. MMM truve ki klas travayer ek klas kapitalist bizin mars ansam, kuma enn sel nasyon, malgre ki li ena tuzur sa relasyon antagonik depar lintere ki sak klas ena.

Pu eleksyon zeneral 1982, mem LALIT ti fini separe depi MMM, nu ti donn modord e amenn kanpayn pu enn vot kritik MMM-PSM, lor baz 10 pwin dan zot program ki ti disteng zot depi Travayis ek PMSD.

Apré eleksyon 1982, MMM-PSM gayne par 60-0. Enn viktwar ki finn selebre par lamas dimunn avek enn rasanbleman imans dan Port-Louis.

Byin vit konfli leve alinteryer guvernman MMM-PSM lor politik losterite ki FMI-Labank Mondyal pe rod inpoze ek lor konsesyon a burzwazi. Sa konfli la pran enn dimansyon

kominal, ki swiv lozikman sa trayizon kan MMM fer lalyans ar Boodhoo, e MMM-PSM eklate. MSM forme. Klas travayer afebli e divize.

Otur 1989, kan konsyans deklas kontinye afebli, sa laliyn nasyonalist regayn terin e re-surse dan Arkad Ronpwin, Rose-Hill kot ladireksyon FPU lans *Fron Pu Linite Lepep Morisyin*. Zot ena enn laliyn anti-parti e anmemtan, zot azir pu anpes zot bann manb zwenn enn parti politik.

Kan ena pu mobilize pu defann so lintere, klas travayer fer li. Get ki finn arive dan bann lane 1990:

An 1990, avek kriz ekonomik, bann institisyon internasyonal kuma FMI/Labank Mondyal/WTO finn rod inpoz neo-liberalism. Sa ti inplik inpoz mezir ek regleman ki viz pu atak drwa travayer, kuma sistem pansyon iniversel, sistem lasante gratis, e ki viz pu privatiz sektor kle. Klas travayer, so dirizan ziska nivo so delege lor sayt, finn amenn enn lalit pu defann drwa aki. Zot ti fer li ansam ar manb LALIT, atraver *All Workers Conference*. Sa ti reprezant enn fors de frap imans kont politik sa bann institisyon ki reprezant lintere kapitalist global e zot reprezantan lokal, guvernan siksesiv diferan lalyans MSM, Travayis, MMM, PMSD. Sa moman kot ti ena gran konferans nasyonal – 18 konferans antu – reynon ar travayer ek delege lor diferan sayt, kuran nasyonalist pa ti ena tro buku lespas.

Sa muvmann kont FMI/Labank Mondyal/WTO, li finn osi devye dan enn fason. Li finn kumans rant dan enn muvmann alter-Mondyalis ki finn organize sirtu par gran, gran ONG ki zot syez dan Washington ek Lond, kuma OXFAM. Zot ti finanse par enn seksyon kapital internasyonal inpe eklere, kuma Open Society, George Soros, etc. Sa reprezant enn lot baz pu formasyon ONG, ki vinn enn espes sektor ekonomik e ki, enn dan lot, rant dan kuran nasyonalist, kote politik.

An 2004, finn ena enn grup ki finn demisyone depi LALIT, san ki explik klerrman lor bann diverzans politik ek sindikal, e zot finn form Rezistans ek Alternativ. RA, pandan zot legzystans, finn sirtu santre lor drwa pu pa met kominote lor *nomination form* kandida pu eleksyon zeneral. An 2010, zot konstitye *Blok 104*, ki regroup patron ek travayer pel-mel, antan ki ‘sitwayin’. Li ti enn platform ki regroup ansam reprezantan burzwazi, tit burzwazi ek travayer. Ant 2004 ziska 2023, zot santre zot konba lor ‘sitwayennnte’, kot pa vreman pe kestyonn sistem kapitalist, me plito reprezant sa kuran morisyenist ki finn existe su diferan form dan listwar.

An 2020, kuran nasyonalist pran nuvo form. Anu explike.

Avek kriz saniter grav Kovid-19, Leta diferan pei finn intervenir pu alwe sibvansyon masif pu tini sistem kapitalis dan sa peryod kriz ekonomik la, ki inevitableman swiv pandemi aköz lokdawn. Onivo Moris, guvernan finn pas lalwa pu restrenn muvmann dimunn, inpoz lokdawn, e atak drwa demokratik dan so lalwa Kovid-19. Anmemtan, sa kriz saniter Kovid-19 finn antrenn enn kriz ekonomik ek sosyal telman grav ki pa zis afekte klas travayer ek dimunn mizer, me osi afekte tit-burzwazi. Ki zot gran manejer, ubyin dan zot prop biznes, sirtu dan sektor konpletman ferme kuma lotelri ti ete, zot finn byin afekte. Seki drol pu zot, se zot pa kapav vinn pleyen zot sor an piblik. Ki dimunn pu dir, kan tann enn manejer dir, “Ayo, mo dan *sufrans*. Anplas mo lapey Rs300,000 par mwa, mo pe selman tus Rs 175,000 par mwa. Pitye mwa!” Azute ar lefe sa kriz la, ena osi polisyon ki nofraz Bato Wakashio dan lakot Sid-Est finn fer lor dimunn an zeneral, e osi lor seki depann lor sa lagon Sid-Est pu viv.

Finn ena enn lakoler ki pran diferan form anti guvernan MSM pu so zesyon kriz saniter e so inkapasite anpes nofraz Wakashio, ni diminye so polisyon a-tan. Rezistans ek Alternativ finn dan sa moman la met dibut *Kolektif Konversasyon Solider* (KKS) ki regroup lorganizasyon sitwayin, sartin lider sindika, sosyete sivil, lanvironnman, e avek sutyin Legliz, e finn organiz enn manifestasyon le 11 Ziyet 2020 pu proteste sirtu kont laspe anti-travayer ek represif dan *Covid 19 Act* ek *Quarantine Act* me, an realite ti ena tu kalite revandikasyon pel-mel. Parmi, ti ena prezans enn inkoni apel Bruneau Laurette, ki ti osi dan reynion preparatwar. Li ti enn azan fristre MSM. Sa zur la, selman, li ti vini avek enn band zom ar plizir bandrol anti-Modi, par exanp, ki ti inpe andeor size manifestasyon la.

Apré manifestasyon 11 Ziyet, pu le 29 Ut 2020, Bruneau Laurette apel enn manifestasyon lor baz enn platform ki pa ti kler ditu, e dimann KKS pu zwenn ansam. Li ti enn rasanbleman imans ki regrup tit-burzwazi e osi reprezantan patron, me pa klas travayer organize. Dayer dan paz *Forum Le Mauricien*, enn patron, Bernard Cayeux ti fer apel a patron pu zot travayer prezan dan sa manifestasyon la. Dabor, so plas demare, li inportan akòz li ti form parti enn sutyin depi Legliz. So depar ti divan Katedral. Li ti enn manifestasyon ki ti gayn sutyin Grup *La Sentinelle*, setadir patron *L'Express*, ki ti mem met bann kiosk kot Plas Katedral. Li ti enn manifestasyon ki ti pran rezolisyon danzere prezante par Patrick Belcourt pu luvertir frontyer dan enn moman kot Covid-19 ti pe propaze antye lemond, inklir Moris, e pa ti ankor ena devlopman enn vaksin. Inkrwayab, me vre.

Anfet patron lotel ek Philippe Forget depi *L'Express* ti met presyon lor guvernmman pu luvertir frontyer malgre danze ki Covid-19 reprezante pu lasante ek lavi travayer ek dimunn mizer. Lindsey Collen lor nom LALIT finn reponn e kritik pozisyon P. Forget.

Seki karakteriz sa muvmman Bruneau Laurette avek KKS se lapel a “sitwayin” (pa klas travayer). Ti ena osi prezans dominan pavyon Moris, sinbol nasyonalism burzwa. Nasyonalism ek morisyanism, dan sa moman dan listwar, li inkarne par sa kalite muvmman avek alatet enn tit-burzwazi dan enn frenezi. Li enn muvmman ki ris lamas dimunn pu defann lintere burzwazi. Parkont bann dirizan parti meynstrim, Béranger, Duval, Ramgoolam, Bhadain ti niye zot apartenans a zot parti, par abiye an nwar, e par azir kuma enn lake dan manifestasyon Bruneau Laurette. Manifestasyon so preparasyon inn fer atraver rezo sosyal, Feysbuk ek bann lezot medya onnlaynn. Ti ena lezot manifestasyon ti swiv. Ti ena enn dan Maybur, enn konser Rivyer Nwar, kot seki ti dominan ti tuzur morisyanism, nasyonalism, pavyon Moris. Latmosfer ti tuzur frol enn listeri de-mas.

Plitar ti ena lamars 13 Fevriye 2021, kot Travayis, MMM ek PMSD lans invitasyon, e pran ladireksyon sa kuran nasyonalist la.

Dan parti LALIT, nu fer fas sa kuran la.

Apré tu sa lamars la, finn ena formasyon *Linyon Sitwayin Morisien* par Bruneau Laurette. Plitar, li finn disud LSM. Lerla Laurette, Rama Valayden ek so *Grup Refleksyon Emanuel Anquetil*, ek Dev Sunnasy ek so *100% Citoyens*, ti kree *Linyon Pep Morisyin*. Drolman, Bruneau Laurette finn demisyone tutswit apré, e komans azir kuma individi. Lerla, san tranzisyon, li finn vinn ko-lider *One Moris* ar Sherry Singh, ansyin lom-for Jugnauth. Tu Laurette so swiver dan inntelijennsya pa pip enn mo pu disosye zot.

Tu sa parti politik swadizan emerzan, so Reform Party, Rezistans ek Alternativ, mem parti politik parلمانter, zot tu ena mem refi pu remet ankestyon sistem kapitalist. Zot ena enn diskur ki kritik move zesyon guvernmman Jugnauth, san remet ankestyon so politik ki favoriz burzwazi. Zot pa mem opoz lokipasyon militer Diego Garcia par larme USA. Zot pa mem fer sa par “nasyonalism”! Sa montre a ki pwin nasyonalism ek morisyanism li danzere.

LALIT sel lafors politik ki ena enn program ki chalennj sistem kapitalist. Sa sistem la ki responsab pu destriksyon planet ek inegalite dan sosyete. Dan listwar ena Leta burzwa ek bann lafors politik ki inkarn laliyn nasyonalist ki azir kuma enn bukliye ki protez sistem kapitalist e travay kuma kurtye pu kapitalist.

Alor nu bi dan LALIT se pu konstaman opoz e demark nu depi sa bann kuran nasyonalist anmemtan ki nu pe amenn lalit pu ranversman sistem kapitalist pu al ver enn sosyete sosyalist.

SAPIT 6

Artikilasyon lalit fam ar lalit deklas **PATRIARSI**

Anu kumanse par gete seki patriarsi *pa* ete:

Li *pa* zis “enn seri individi zom” ki dominn fam otur dezot.

Patriarsi *pa* oprim zis fam.

Anfet li afekte tu fam, laplipar zom ek tu zanafan, osi.

Li pena gransoz pu fer ar komye luvraz lakaz enn zom fer konpare ar so fam.

Li pa konsern zis komye depite, Minis, Premye Minis, Prezidan fam ena – okontrer (nu pu truive kifer dan enn timama) – mem si li vre pu dir ki lefet ki ena tigit, li enn sinptom patriarsi.

Kot Patriarsi sorti?

Patriarsi, li enn sistem. Parey kuma kapitalism li enn sistem. Sa vedir zot reprodwir zot mem.

E sistem patriarkal (kuma nu kapav osi apel li), li ena enn baz materyel lor lekel li repoze. Savedir li tenas. E li pa fasil rekonet li, mem nu kapav truv li tulezur. Kapav, anparti, aköz konpare ar sistem kapitalis, li buku pli ansyin. Me konpare avek listwar limanite, li pa ansyin ditu. Pu nu gard proporsyon, anu get enn-de fe syantifik.

Syantis ki etidye listwar limanite, kuma paleontolog, finn etabli ki limanite, savedir lespes imin modern, savedir homo sapiens sapiens, li dat depi 160,000 banane parla. Ena syantis dir li kapav pli ansyin, ant 200,000 – 300,000 an, me anu pran seki dimunn lepli konservater aksepté. Spishiyz imin inn existe omwin 160,000 an.

160,000 lane desela, nu imin, nu ti fer keyet pu nu manze, e nu ti al lasas e lapes. Imin, pandan sa long, long, letan la, ti buze buku – kan finn epwiz resurs dan enn landrwa, zot buz tu bataklan (ki pa ti buku), marse al enn lot landrwa kot lanatir pli furni manze.

Sa lepok-la, setadir laplipar listwar sosyete imin, pa ti ena sosyete patriarkal. Anfet tu resers montre ki laplipar sosyete ti egaliter, san yerarsi, e se fam ki ti santral dan administre sosyete an-antye.

Pa ti ena inegalite deklas, nonpli. Aköz pa ti ena klas sosyal diferan. Pa ti ena yerarsi, kot enn kategori dimunn dominann enn lot.

Syantis ki etidye listwar limanite finn truive ki pa ti ena siyn lager alinteryer sosyete – ansyin sosyete ti viv e ti reysi sirviv atraver koperasyon, e dan enn latmosfer lape.

Lyin ant patriarsi ek sosyete deklas

Ansyin bondye ti inpreyne ar lanatir, e lerla, kan li pran form imin, li ti sirtu fam – e ziska ler, fam li sinbol fertilite, sinbol lanatir. Pa pu nanye: syantis ki etidye listwar limanite dakor ki, pu laplipar listwar limanite, lansanb sak sosyete ti organize otur fam, e dan enn fason egaliter. Me ariv 10,000-12,000 lane desela, kan dekuver lavantaz lagrikiltir, dan enn-de plas isi-laba lor diferan kontinan, imin vinn “sedanter”. Savedir imin laba kumans res dan enn plas an-permanans. Zot finn zwir fasilite fer plantasyon e gayn rekolt, fer lelvaz zanim, lerla nepli bizin fye zis lor keyet ek lasas pu sirvi.

Kumans ena stok, enn sirplis. E dan sartin rezyon lemond, ki pu vinn dominan plitar, kumans ena enn lalit lor kisannla pu kontrol sa sirplis la. Kumsamem seki ti kolektif avan, savedir seki ti dibyin piblik, dibyin tu dimunn, finn kumans vinn seki kapav apel “propriyete prive” – savedir resurs, rekolt, mwayin sirviv, mwayin prodir, tu prodwi ek mem dimunn (atraver lesklavaz), li vinn posesyon dimunn ki finn vinn “propriyeter”.

E kumsamem ki sosyete deklas, inegalite ant klas, pran nesans. Kumsamem ki patriarsi osi pran nesans, 10,000-12,000 lane lor 160,000 lane antu, li ekivo a 7.5% nu listwar antan ki imin.

Alor sa inegalite deklas la, sa dominasyon par patriarsi, li “fek vini” kan get totalite listwar limanite. Pa ti ena inegalite deklas avan, pa ti ena dominasyon patriarkal, e depandan lor ki imin, setadir ki nu-mem, nu fer kolektivman, pa pu ena li dime. Sa realite kot enn ti-poyne dimunn dan enn ti-klas lao pran tu desizyon lor mwayin leres dimunn pu sirviv, pu nepli realite. Sa bann yerarsi patriarkal, zot osi, pu nepli existe. Me, ki ete sa “yerarsi patriarkal” la?

Lafami, leritaz ek propriyete prive

Si nu get sa mo “lafami” kot sorti, li anseyin nu buku (pu langaz avek listwar liye ar Loksidan, kuma langaz Kreol.) Mo “lafami”, li sorti depi langaz Latin. *Famulus* vedir servant, li osi vedir esklav. Lerla gayn *familia* ki vedir enn “menaz” ki su kontrol enn zom sef defami, so

madam/bann madam, so zanfan, leres manb lafami ki su so sarz osi byin ki so esklav. Vedir nu truve ki, kan institisyon ki apel “lafami” emerze, dan ka Romin, li ti enn institisyon kot ena diferan grad dimunn, kumadir enn triang uswa enn piramid, avek diferan palye pu diferan grad dan lafami.

Lao net nu gayn “sef lafami”, e su li, nu gayn so madam, so zanfan, lezot fami ki su so sarz (ki li zom u fam), lerla gayn so esklav. Sef lafami li sipoze ansarz gard tu seki su li “su kontrol”, sirtu fam. Samem ziska zordi zur dan prizon ena buku plis zom ki fam. Dan institisyon ki okip zanfan “andeor” kontrol, ena buku plis garson ki tifi. Travay “gard prizon” finn desantralize, ziska dan lafami.

Se sa sistem inegal kot ena enn piramid avek enn sef lao ek diferan grad dimunn ki nu apel enn *yerarsi patriarkal*. E li partu dan sosyete. Sa yerarsi patriarkal li may-maye enn-dan-lot avek yerarsi deklas. Savedir li sa kalite yerarsi kot u gayn, komdi dan Manifesto Marx ek Engels lor lepok feodal: nob, sevalye, lepep, esklav. U osi gayn seyner, serviter militer, sivil e domestik, sef latelye, zurnalye, manev, peyzan angaze.

Alor kan kumans ena “propriyete prive” lor mwayin prodir pu sirviv ek lor stok prodwi, lerla ena enn mekanism ki met anplas pu transfer sa propriyete prive la: *sistem leritaz*.

Propriyete prive li transfere, tipikman, depi zom sef lafami la a so garson – so pli gran garson. E so garson kontiyn so liyne apre li. Pu sa arive, li bizin asire ki so madam res “pu” li, so zanfan “pu” li. Alor li ena pu kontrol sa fami la: so fam, so zanfan, lezot manb so fami, so esklav. Se sa ki finn kontribiye pu amenn formasyon lafami patriarkal kuma enn institisyon. E se la kot nu truv sistem patriarkal so obsesyon pu ki maryaz li vinn institisyon ki asire ki ena reproduksyon. Vedir maryaz, dan kad patriarsi, li oblize ant zom ek fam, pa ant zom ek zom, ni ant fam ek fam; e “oblize” reproduir. Anfet, sa amenn enn lalyans natirel ant lalit fam ek lalit LGBT kont patriarsi.

E pa zis maryaz su sistem patriarkal ki rod asir reproduksyon, me tu kalite lezot kad legal existe pu ki Leta ena kontrol lor reproduksyon fam.

Ala kifer ziska zordi, lavortman li ilegal dan buku pei. E mem dan pei kot finn legaliz li, li ankor reglemante par Leta – savedir fam bizin “permisyon” Leta pu fer lavortman.

Li osi vedir ki nu tu, nu sexyalite domine par sistem patriarkal. E sa inplike ki patriarsi anpes totalite fam ena liberte ek lindependans. Li gard totalite fam aprivwaze. Pa zis totalite fam, me laplipar zom osi. E pa zis adilt, zanfan ki su sarz sa “sef defami” la, zot osi sufer sa dominasyon patriarkal la. Se institisyon “lafami” anfet ki linstriman prinsipal pu perpetye sa sistem la.

Kuma patriarsi perpetye?

Lafami, li form parti sa Leta ki reglemant sosyete deklas baze lor “propriyete prive”, setadir kontrol prive lor tu mwayin prodir pu sirviv, e lor tu stok. Lafami li ansarz “ramoli” nu dan tipti pu ki nu aprivwaze sifizaman pu aksepte sosyete deklas. Lafami fye lor servi lafors sistem patriarkal pu li fer sa. Sa fer nu rapel kimanyer sosyete deklas, inegalite deklas, li repoz buku lor koersyon, lor lanpriz ideoloji dominan, e li zis iltiman, anfindkont, ki li depann lor Leta so “band zom arme” – so laparey militer, so gard, so mazistra ek ziz, so prizon. Solda, gard, etc, zot pa diskit lord zot sef: zot obeir. E sa “band zom arme”, li organize dan enn yerarsi patriarkal strik, e li dominir, li macho dan so form pli kri.

Koersyon la, par kont, pran buku diferan form. Par exanp: avan patriarsi instale, laplipar bondye ti bondye fam. Me amezir patriarsi etabli, patriarsi inbrige dan relizyon osi, kot bondye zom pli for, e kot zom pli respekite. Sa li vre sirtu pu relizyon ki finn ne apre ki patriarsi etabli. E yerarsi patriarkal kontrol konteni sa relizyon la. E li rod kontrol tu ansyin relizyon.

Maryaz, pu buku yerarsi relizye, par exanp, li pa kapav zis ant de dimunn: relizyon patriarkal li pa rekonet maryaz ant 2 zom u 2 fam. Li rekonet maryaz zis ant enn zom ek enn fam – pu ki zot kapav reproduir, e zot oblize reproduir, sinon suvan kapav anile si pa gayn zanfan – pu sef defami gayn zeritye, e pu ki ena plis manb ki ena lafors travay alinteryer “so”

lafami. Ena relizyon ki pa rekonet divors. Ena relizyon pa dakor avek kontrasepsyon ni lavortman. Ena relizyon ki pa dakor avek nerport ki relasyon sexyel ki pa ant zom ek fam, e kan li ant zom ek fam, fode zot marye. Savedir patriarsi, li perpetye par sa yerarsi relizye patriarkal ki kontrol relizyon la.

Sa koersyon surnwa, li osi fer atraver enn “romantizasyon” de rol fam. Depi tipti, fer tifi mazinn letalaz maryaz, abiye an “prinses”, pe atann so “prins”. Ena mem kalite “romantizasyon” rol mama pu li kontan gayn zanfán. Kan li gayn zanfán, mem fam la truv li tusel avek enn piti ki pe gele san ses pandan 5 an, sosyete patriarkal anpenn.

Ena fwa, u kapav truv restan ansyin relizyon ki dat depi avan patriarsi, dan relizyon ki finn forme apre nesans patriarsi: li inklir enn u de bondye fam tu-pwisan. Par exanp, bondye fam sinbol kreasyon ek destriksyon, Kalimata avek so 10 lebra. Uswa kan pena bondye dan sa kalite personaz dan relizyon la, relizyon ofisyel kapav ariv toler lanvi dimunn pu vener fam, kuma Lavyerz. Ena mem revolt pu ki bondye fam gayn “rekonesans” par yerarsi. Vatikan, par exanp, finn selman aksepte “lasansyon” Lavyerz Marie dan lesyel osi tar ki 1950, e sa par lafreyer ki zot pu perdi krwayans dan Lamerik Latinn ek Lafrik ki ti exziz vener enn idol femininn. Mem ki ena revolt detanzantan, anzeneral tu sa bann relizyon ki finn ne ubyin transforme apre sistem patriarkal etabli, zot perpetye ideoloji patriarkal.

Lyin ant sistem kapitalist ek patriarsi

La nu finn get lyin ant sosyete deklas ek patriarsi. Me ki lyin ant *sistem kapitalist* ek patriarsi?

Ti bizin gayn revolisyon burzwa pu sistem kapitalis reysi vinn opuvwar, etabli so leta burzwa. Sistem kapitalis modern finn vinn dominan osi resaman ki 250-275 an desela. E nu finn truve kimanyer dan sistem kapitalis, se klas burzwa ki posed kapital, ki kontrol mwayin prodiksyon e ki desid manyer prodiksyon organize. E kumsa, nu tu sirviv. Lot kote, nu gayn klas mazoriter: klas travayer, proletarya, ki vann so lafors travay (so kuraz) ar kapitalis pu ki li viv. Ki lefe sa finn ena lor patriarsi ki li, li buku pli ansyin?

Nu truv buku-buku sanzman, enn kote, e sanzman, li konstan. Kifer? Nu get enn lexanp lepok resan. Kan kapitalis bizin travayer par milye pu rul so lizinn tekstil dan bann lane 1980, li bizin kuraz travay fam ek zanfán, osi. Isi Moris, nu finn konn sa. Ti ena buku fam laburer kann (ek zanfán osi – chokra ek chokri, zanfán 9-an amonte ki ti gayn lapey ek rasyon su ansyin lalwa travay lepok langazman). Ti ena fam dan sekter dite, inpe fam travay lotel, buku fam anplwayed-mezon. Lerla apre, gayn Zonn Frans – enn zonn apar dan Plaine Lauzun kan li kumanse. So lalwa travay depi li kumanse ti pli pa bon ki lalwa travay tu lezot sekter. Lapey ti byin mwins e lerdan travay buku plis. Dan kumansman, sirtu fam ek tifi byin zenn, ki ti travay laba. Kan patron bizin kuraz travay fam, li reysi “organize” pu fam sorti aswar, pu fam ek tifi fer shift aswar, pu zot tu rule dan bis lizinn al travay. La, patron vinn gran feminis. Li dir “fam bizin kapav sorti aswar, normal. Ki problem ena ladan?” E lafami dakor byin vit. Enn ku, li pliye divan exzizans larzan ki patron dan sistem kapitalist pe ofer.

Me sistem kapitalis malin. Li byin konn adapte. Kan patriarsi pa dan so lintere, li al kont li, e aköz so ideoloji dominan, sosyete antye swiv. Me kan patriarsi dan so lintere, la, li fye lor patriarsi, li invok li. Savedir kan li bizin enn larme travayer ki travay lor mwins lapey, la li pu deklar feminist pu ki fam kapav sorti dan prizon lakaz, vinn travay pu li. Dan Zonn Frans, propagann burzwazi se ki fam kapav travay Zonn Frans “*pu lamone makiyaz*” – vedit lor ti-lapey. La ni kapitalism, ni so Leta, pa pu pran traka luvraz lakaz, okip zanfán, dimunn ki viv avek enn andikap dan lakaz: fam bizin debruye pu kontinye fer tusala kantmem li al travay pu patron. La, sistem kapitalis apiy lor patriarsi aköz li dan so lintere. Zordi zur, li mem apiy lor patriarsi pu anbrigad pansyoner pu okip zanfán kan mama ek papa tulede travay. Ena pansyoner ki vwayaze al Lalmayn, Lostrali, Lafrans, Laswis, Langleter, pu vey zot tizanfán kan zot prop zanfán al travay pu patron swa pu guvernmán laba.

Kan kapitalis nepli bizin otan travayer, kan li pe lisansye, pu evit rebelyon, fam premye pu deor. Kan patron bizin somaz, fam vinn so larme travayer somer an rezerv. La, kapitalis pu dir fam bizin “return lakaz”. La, u pu kumans tann koze lor kimanyer fam pa pe okip zanfán

samem sanse zot vinn move, aköz samem sanse zot vyolan, zot sanse vinn delinkan. Sanse zot mama ki antor, finn deles zot, pa res lakaz pu elve zanfan kuma bizin. Alor la osi, nu truve kimanyer, kan li dan sistem kapitalis so lintere, li apiy lor patriarsi.

Kan fam travay Zonn Frans, li gayn mwins lapey ki lezot travayer. Kan Zonn Frans agrandi, nepli ena buku travay lezot sekter, alor zom osi vinn travay Zonn Frans. Lerla ki arive? Eski lapey monte, vinn egal pu zom e fam? Ala ki arive: lapey vinn egal pu zom ek fam, wi, me li bese, nivle-par-leba. Savedir sistem kapitalist apiy lor patriarsi enn kote, servi fam travayer pu bes lapey, e lot kote, li anmemtan pretann li pe amenn “egalite” ant zom ek fam travayer kan li bes travayer zom so lapey, osi.

Istorik an: kuma kapitalis finn rekiper lalit kont patriarsi

Seki paret finn arive istorik an se dan sosyete oksidantal, klas travayer finn vinn plis for dan bann lane 1920 (lepok zis apre Revolisyon Larisi, 1917). Kapitalism finn per aköz klas travayer finn *reysi* fer revolisyon dan Larisi e sa finn fer enn seri gran-gran lavanse pu klas travayer dan Linyon Sovyetik: travay vinn enn drwa, ledikasyon ek lasante vinn iniversel e gratis, lakaz vinn enn drwa, ena lakantinn, lakres organize par Leta, lavortman legal, kontrasepsyon gratis. Sa finn ena lefe lor lemond antye. Kapitalism finn bizin kapitile donn sertin drwa (mem si limite) kuma servis sosyal gratis e mem parfwa iniversel, pansyon vyeyes parfwa iniversel, kontrasepsyon gratis e lib, sertin drwa lor sayt travay.

An 1991, Linyon Sovyetik ekrule lepok Gorbachev, e kapitalism rantre avek enn vanzans su Yeltsin, ki kareman privatiz partu e enn oligarsi kapitalist instale. Anmemtan, su lidership Reagan ek Thatcher, neo-liberalism vinn for dan lemond, enn neoliberalism ki kodifye par FMI-Labank Mondyal-WTO dan bann *Structural Adjustment Program*. Sa finn amenn enn defet pu klas travayer onivo mondyal dan sa rawnd batay kont kapitalist, pu lemoman, kot gin su sosyal-demokrasi (kuma dan Laswed ek UK) osi ekrule, kuma drwa dan USSR ti ekrule. Li enn defet ki pe tuzur inpoze lor klas travayer mondyal – ziska prosenn flanbe dan lalit klas travayer, ki nu pe donn kudme prepare.

Dan pei oksidantal, kan klas travayer ti vinn for apre revolisyon Larisi, Leta ti osi parfwa infliz bel represyon kont organizasyon politik klas travayer. Dan USA par exanp, kan klas travayer lev latet, ti gayn premye gran pirz anti-kominis apel “*red scare*” su Prezidan Woodrow Wilson. Ti ena lasas o-sorsye kont tu sosyalist dan muvman sindikal. Ideolog kapitalis ti telman per ki klas travayer pu al fer enn revolisyon ki li finn realize pli-vomye sede lor terin drwa fam plito ki permet travayer fer lavanse. Alor zot finn sede lor drwa fam, me zot finn gard yerarsi patriarkal intact. Dan bann lane 1950 kan klas travayer revinn for dan Lamerik, gayn enn dezyem “pirz” anti-kominis apel “McCarthyism”, nom enn Senater alatet sas-o-sorsye la. Lerla ankor enn fwa, kan muvman fam vinn for dan bann lane 1970 viz egalite pu tu dimunn, olye gayn egalite, konsesyon ki gayne se pu fam monte dan yerarsi existan. An retrospek, ideolog burzwa (kuma dan liniversite ek lapres) krwar ki se samem ki feminism ti ete, savedir pu fam monte dan yerarsi patriarkal!

Anfet, sa finn reprezant enn defet pu muvman fam osi.

Sistem kapitalis finn reysi aprivwaz muvman fam, kanaliz li ver “egalite de-sans” ek “egalite di-zar” alinteryer yerarsi patriarkal kapitalis, andan dan sa piramid inegalite kriyel la. Sa vedit, lareaksyon reysi fer enn-de fam vinn supervayzer, manejer, rant dan bord direkter konpayni, vinn ti-antreprenier, vinn Minis, vinn Prezidan, vinn sef. Kuma fam grinpe dan lesel inegalite, li vinn kuma zom macho, li osi. Kan anfet, dan lalit avan, muvman fam ti pe viz *liberasyon fam depi patriarsi e depi sistem kapitalist*, e sa lepok la muvman fam ti enn alye klas travayer.

Alor, kumsa isi osi, nu finn truv lalit fam pas par plizyer faz: avan e zis apre Lindepandans, muvman fam ti pe lite pu emansipasyon fam, ki finn amenn gran gin kuma drwa devot, kontrasepsyon gratis dan tu dispanser, ledikasyon ek lasante gratis, dilo dan robine. Enn milye lasosyasyon fam finn kree, enn-de dan sak landrwa. Lerla dan bann lane 1970, ti ena lalit pu liberasyon fam, ki ti mars ansam avek lalit klas travayer ki ti vinn telman for ki li ti reysi

amenn muvman degrev Ut '79-Septam '80 ki ti vinn preske insireksyonel. Fam ti zwe enn rol lavangard ladan. Ariv lafin bann lane 1980, kumans ena rekipasyon ki klas kapitalist amene kont lalit fam. Lalit fam redwir a lalit pu “drwa” fam (ki byin plis restriktif konpare avek *emansipasyon fam* ubyin *liberasyon fam*). Leta isi ti kumans nuri lorganizasyon fam onivo sak relizyon ek su-relizyon, e onivo tit-antrepriz ki viz profi, olye amenn lalit pu liberasyon fam. Se sa stratezi la ki apel “ekite jennder”. E ariv zordi, nepli ena lasosyasyon fam indepandan dan kartye, kuma ti ena avan. Tu lasosyasyon finn swa absorbe alinteryer organizasyon kominalo-relizye, swa rant dan rulman tit-antrepriz, sipa zot kurbe divan Minister. E zordi, finalman, lalit fam finn rekipere, denatire pu vinn lalit pu fam gayn “egalite-de-sans” pu monte dan yerarsi patriarkal. Ankore enn fwa, nu azute: ziska prosenn gran mobilizasyon pu liberasyon.

Ki arive kan fam monte dan yerarsi?

Ki sa vadir fam “rekipere” par patriarsi? Lexanp plis kri seki riske arive kan fam rant dan yerarsi patriarkal, ti aparet pandan enn lager resan. Li ti kan ti ena gran lager USA kont Irak, kot Bush ek Blair ti desid pu “desann” Saddam Hussein an 2003. Pandan lager, ti ena gran, gran lasas o-sorsye kont nerport kisannla dan Lirak ki solda Amerikin ti anvi arete, zet dan prizon. Zot ti zet zom Irakyin brit-brit dan prizon. Dan prizon, sa bann prizonye ti sibir buku abi. Li finn byin dokimante kimanyer staf prizon militer Abu Ghraib ti abiz e tortir prizonye Irakyin. Kikenn ti fimle, e li ti vinn piblik lor TV. Kan alafin ti met sarz kont staf prizon pu sa tortir-la, 3 lor 7 ofisyer prizon truve kupab ti anfet fam. Zot ti’nn plizumwin partisip dan vyol prizonye zom par band. Sef prizon-la, Zeneral Karpinski, li ti enn fam. Sef interogatwar tu prizonye ti enn fam: Mazor Zeneral Barbara Fast. Dimunn ansarz prizon militer dan Irak ki ti’nn tir latet pu ki uver exsepsyon lalwa pu fer tortir, li osi, ti enn fam: Condoleeza Rice. Sa montre nu kimanyer fam ki monte dan piramid patriarsi fini par fer iltim krim patriarsi: vyol. E anplis, vyol dan context lager. Nu truv fam ki finn grinpe dan yerarsi patriarkal vinn vyoler, al mem ziska fer “vyol par band”.

Lyin ant lalit deklas, lalit pu sosyalism ek lalit pu liberasyon fam

Alor kan nu gete, patriarsi ek sosyete deklas finn pran nesans preske anmemtan kan pe etabli sa sistem propriyete prive lor mwayin prodir seki nesaser pu sirviv, ki alabaz sosyete deklas. Alor lalit kont patriarsi, li natirelman form parti lalit pu sosyalism, pu li reysi. Lalit pu sosyalism bizin forseman artikile avek lalit kont patriarsi lor lekel sistem kapitalis pe tuzur fye, pu li reysi.

Danze si pa liye lalit fam avek lalit klas travayer

Si nu pa liye lalit pu liberasyon fam avek lalit klas travayer, nu finn truv kimanyer sa kapav vinn enn frin dan lalit pu sosyalism. Kan lalit klas travayer vinn pli for, sistem kapitalis rod diviz sa lafors la par rekipar sartin seksyon ladan: leta kapitalis kumans fer konsesyon vizavi fam dan enn fason ki rekipar muvman fam dan yerarsi kapitalis e dan yerarsi patriarkal. Sa fer prinsipalman zordi atraver enn seri ONG ki gayn sutyin Leta, mem Leta inperyalis, e mem larzan patron direk, pu fer sa travay la.

Lapor potansyel imans fam

Lamwatye klas travayer, proletarya, se fam. Kan nu lite kont patriarsi, nu pe liber lamwatye lafors klas travayer. Fam ena enn lapor potansyel imans dan sanzman revolisyoner. Se fam ki ti deklanser Revolisyon Larisi e, avan li, mener dan Kominn de Pari. Fam ti, plitar, vinn dan lavangard muvman-degrev Ut '79 – Septam '80.

Ena osi buku pu aprann depi lalit kont patriarsi ki muvman pu liberasyon fam amene. Fam ena lexparyans milener, depi avan sosyete deklas, lor kimanyer rul enn sosyete san ki ena yerarsi, san ki ena konpetisyon dan vid. E, enn parti sa konesans la, sa lexparyans la, li tuzur reste. Remarke mem zordi kan tu zafer komersyalize, vinn marsandiz, fam kontiyn partaz

reset kwi-manze gratis, partaz konesans kimanyer okip ti-baba, grandi zanfan, kuma okip dimunn malad – tusala san okenn komersyalizasyon.

Fam konpran kimanyer fer travay “gadyin lape” dan sosyete – sa osi enn konesans milener, sirman dat depi avan sosyete deklas. Kan ena problem dan landrwa, kan fam intervenir, mem par prezans buku fam, li ede pu kalme konfli.

SAPIT 7

Kriz provoke par Kapitalism **POLISYON LANVIRONNMAN**

Problem lanvironnman inn deza poze pu limanite dan lezot lepok me zordi problem la enn lot natir: so lakoz se nu-mem, limanite. Samem pe apel nu lepok *antroposenn*. Polisyon indistriyel, ansam ar destriksyon lafore, pe menas laplipar form lavi lor planet. Kriz lanvironnman 21yem syek, ansam ar kriz politik ki pe anpes nu rezud problem la, li met andanze lexisans limanite mem.

Zordi imin so sirvi menase, ansam ek sirvi tu spishiyz vivan lor bul later, aköz bulversman deplizanpli zeneralize ki nu pe provoke, antan ki spishiyz. Li enn sityasyon ki pe kontiyne agrave. Tulezur, atraver medya, nu kapav get andirek kuma lanvironnman lor planet pe degrade. Nu finn viv, an 2022, linondasyon dan Pakistan apre lapli plizyer mwa konbine ar flashflod ki finn fer plis ki 1,700 mor; 33 milyon dimunn finn afekte e enn-tyer teritwar Pakistan ti anba dilo net. Ena par milye karo diri finn inonde. Li enn katastrof pu Pakistan, e li pli grav etan done ki li enn gran prodikter diri. Kan karo diri anba dilo se enn surs manze ki'nn perdi, pa pu kapav re-planté desito. Buku pei, inklir Moris, inport diri depi Pakistan. Alor lanpler ki kriz lanvironnman pe pran li depas kad Pakistan ubyin mem enn kontinan. Li ena reperkisyon dan tu rezyon lemond. Avan lagrikiltir Pakistan rebran, ena linondasyon inn detrir plantasyon diri dan Lind.

Resaman medya finn bonbard nu ar zimaz enn seri katastrof 'natirel' dan lemond. Finn ena lasesres dan Lagres, Lasinn ek Sid Afrik, gro lapli ek linondasyon dan Delhi, Bangladesh ek Kerala. Nu finn truv osi insandi lafore dan Lostrali, Hawaii, Lerop, ek linondasyon dan Sid Langleter, freser extrem dan Texas ek saler infernal dan Lespayn ek Portigal, partu dan lemisfer dinor. Tusala nu viv layv lor televizyon, lor ininternet. Me, medya, ki kontrole par gro-gro konpayni prive, swazir pu met lanfaz lor laspe destriktif lanatir, suvan kumadir zot suzantand li kitsoz normal e inevitab.

Me kriz lanvironnman li pa zis sanzman klimatik. Selman, bann gran medya finn swazir pu fokes lor klima e minimiz lanpler ek gravite kriz lanvironnman. Zot prezant bulversman klimatik la kuma enn spektak, kumadir enn treyler pu fim katastrof. Kumsidire zot pe prepar nu pu abitye ar sa kalite fenomenn la. Nu deplizanpli invahi par sa kalite zimaz la, kot anfet pe maske rol vre responsab enn tel dezaz. Setadir burzwazi alatet konpayni miltinasyonal, ki kontrol enn sistem prodiksyon mondyal baze lor akimil profi kut-ke-kut odetriman swin e proteksyon lanatir. Kapitalism global, e depi lane 1970 politik liberalism ekonomik, ki kupab pu agrav kriz lanvironnman, inklir deregleman klimatik. Medya ek ideolog burzwa pe anfet deturn nu latansyon e reflexion depi bann vre foseyer lanvironnman lor bul later.

Rol FMI

Zordi *Fon Moneter Internasyonal*, FMI, enn parmi bann linstitisyon prinsipal ki antrenn lekonomi bann pei dan langrenaz neo-liberalist. Setadir, so politik viz pu amenn bann pei vinn totalman depandan lor sistem prodiksyon kapitalis ki fer ditor lanvironnman lor bul later. Kriter FMI servi, kan li pret larzan, se konkirans, rantabilite. Pakistan, par exanp, li andete net ar FMI. E pu repar dega linondasyon dan so pei, li'nn bizin ankor enn fwa al tap laport FMI. Me FMI, li enn labank ki antrenn pei dan landetman e so finansman atase ar bann kondisyon ki viz pu demantel Welfer Steyt, pu afebli sekter piblik e ogmant puvwat kapitalis. Par exanp, politik FMI favoriz dereglemantasyon lekonomi, privatizasyon, e li favoriz mezir ki diminye kontrol leta lor lekonomi. Li viz sirtu pu donn plis liberte *kapital* pu sirkile dan lemond. Alafin FMI form parti lansanb linstitisyon ki garanti reyn lalwa marse, kot redwir tu zafer an

komodite, inklir lanvironnman. Anfet FMI, e osi Labank Mondyal, zotmem ki tultan sutenir lindistri baze lor lenerzi fosil, zot ki promuvwar sekter finansye, imobilye, sekter ki plito nuri kriz ekolozik olye ankuraz devlopman lenerzi renouvlab ubyin prodiksyon ki pa fer ditor planet. Zot politik viz pu transform prodwi alimenter an marsandiz, ki sumet a spekilasyon lor marse mondyal, kot enn poyne miltinasyonal ki fixe pri.

Anmemtan ideoloji burzwa finn fer nu truv problem lanvironnman kumadir separe depi nu, kumadir nu pena rol ladan antan ki sosyete imin. Lanatir pa pe deregule par li tousel. Kriz ekolozik li anfet enn lefe direk sistem prodiksyon kapitalis mem. Telman konpayni kapitalis an konpetisyon ant zot ki zot pa truv lanpler domaz ki zot fer. Kapitalism so sel bi se pu fer profi, pu maximiz so profi. Akoz samem li enn sistem ki tultan bizin expann, bizin konkerir nuvo teritwar, nuvo marse, nuvo surs profi ek larises. So devlopman ek ekspansyon dan listwar finn marke par piyaz resurs natirel, finn repoze lor ekstraksyon lenerzi fosil prinsipalman petrol, dilwil lur, gaz natirel ek sarbon. Samem bann lager kolonyal, osi byin ki tu lager resan, zot konsern ekspansyon inperyalis, konket nuvo teritwar, e kontrol plis resurs natirel.

Kriz ekolozik agrave

Revolisyon indistriyel 19 syek finn ogmant diseminasyon dese toxik dan latmosfer, ki finn polye lanvironnman kot dimunn viv e lor sayt travay. Li finn amenn bann sanzman rapid dan fason zer resurs, fason ki sosyete prodir e fonksyone. Me depi revolisyon indistriyel nu ti gayn enn long peryod plizumwin stab kot lemond finn fonksyone san ki kapitalism finn provok gran debalans dan lanvironnman, ziska apeare 1950 kan kumans remark li.

Anfet kriz ekolozik aktyel li pa konsekans lineer devlopman indistriyel depi sa lepok la, me plito rezilta enn bon kalitatif onivo mondyal avek boom ekonomik lane 1950 e 1960 kan finn zeneraliz itilizasyon petrol, konbistib fosil, kan finn ena sir-ilitizasyon dibwa e deforestasyon pei an devlopman, kan lindistri otomobil finn expann, e lindistri simik finn penetre tu sekter, sirtu lagrikiltir. Sa kalite aktivite ekonomik kot pe zet par tonn gaz dan latmosfer, kan li ogmante, li favoriz resofman planet. Apel sa “lefe laser”. Parey kuma si servi enn laser pu plante, reyon soley rantre, e pa kapav re-sorti. Tu sa gaz depi prodwi petroye li monte dan lesyel, form enn laser ki permet reyon soley rantre, anpes li sorti.

Bann gro lindistri ki depi plizir deseni pe itiliz, lor gran lesel, sa kalite lenerzi la zot pe provok enn dezekilib dan lanatir, e bann lefe destriktif. Zordi, dan lepok globalizasyon, pena okenn plas dan lemond kot kapitalism pa finn penetre. Seki osi vedir ki pena okenn plas dan lemond kot nu lanvironnman vremem proteze, vremem ansekirite. Lekonomi mondyal domine par enn minorite kapitalis ki inpoz zot mod prodiksyon, sirtu nuvo form prodiksyon akselere, san evalyasyon oprealab zot konsekans ekolozik. Zot mintenir teknik fabrikasyon ki purtan rekonet kuma destriktif, e mem mortel, kuma lindistri armaman.

Progre teknolojik finn anmemtan ogmant posibilite imin azir lor lanatir, me osi ogmant so kapasite pu bulvers lekilib lanatir, e detrir li. Zordi nu pe travers enn nuvo lepok kot limanite finn vinn lakoz mazer sanzman dan lanatir. Sa riske antrenn lafin tu, ubyin preske tu, seki vivan lor nu planet. Me propagann burzwazi, atraver medya, pe rod fer nu kwar ki problem lanvironnman li konsern zis sanzman klima.

Sityasyon lanvironnman pe anfet agrave. Sa li akoz sartin prosesis dan lanatir ena seki apel enn *sey-kritik*, sa vedir enn pwin baskil pe riske depase. Setadir bann pwin non-retur, bann limit ki, kan depase, zot deklans enn kaskad lefe ireversib pu bul later. Parmi sa bann prosesis natirel la ena ogmantasyon to lasid dan losean, polisyon simik, dilo du ki pe ize e pe kumans manke, sikl nitrozenn ek fosfor pe debalanse, pert biodiversite. Tusala riske destabiliz lanvironnman lor bul later kot imin kapav viv sennman. Zordi ena enn kasir profon, enn fraktir dan lanatir, enn fraktir koze par sistem ekonomik global.

Sa kasir profon li rezilta konfli ek kontradiksyon sosyete kapitalist aktyel. Lemond domine par konpayni miltinasyonal ki posed e kontrol avanse teknoloji, rezo internet, ki zot pe itilize pu satisfer gurmendiz profi klas kapitalis, pu prodir seki pa esansyel, kuma armaman, inklir zarm destriksyon masif. Lindistri zarm pe fer gro profi dan lager Ikrenn, kot USA atraver

LOTAN pe arm Ikrenn pu defann kont Larisi, li riske fini dan enn lager nikleer e antrenn extinksyon limanite pli vit ankor.

Devlopman sovaz, konfli ek lager ki kapitalism amene reprezant enn menas konstan pu lexisans imin lor bul later antye. Alor vre defi divan limanite se pu ranvers enn tel sistem. Kumsa nu pu lib pu konfront tu sa difikilte dan sov lanvironnman nu planet.

Konba pu lanvironnman

Panser ki finn met size lanvironnman lor azanda premye se Karl Marx. Sirtu dan Das Kapital, ki kumans pibliye an 1867, li finn get danze piyaz bul later par sistem kapitalist pu lanatir. Li ti truv imin kuma enn parti lanatir. Li zis an 2002 ki John Bellamy Foster, enn Marxist Amerikin, finn ekrir enn liv net lor kontribisyon Marx dan konpran ekolozi. Foster finn osi explike, dan lezot liv ek lartik, kimanyer tandans Stalinyin finn tuf tandans ekolozist dan muvmman sosyalist mondyal, pa zis dan USSR, me osi dan Gran Bretayn ek USA. Seki finn siprim refleksyon ekolozik pandan 20yem Syek, apre Karl Marx, ti konbinezon ant ideoloji kapitalist rapas, ek ideoloji Stalinist egalman dedye a prodiksyon indistriyel akselere, pu met paryaz ar sistem kapitalist.

Me, omilye 20yem Syek, muvmman ekolozis ek Parti Ver finn ena merit pu lefet zot finn re-met lor azanda politik lirezans problem lanvironnman. Bann lezot anti-kapitalist, kuma parti sosyal demokrat, finn innyor uswa minimiz sa isyu la. Me solisyon ki buku defanser lanvironnman finn propoze se fos solisyon, fos aköz zot innyor lyin intrinsek ant destriksyon lanvironnman ek lozik profi kapitalism.

Dan Moris bann parti tradisyonel, ki li PT, MMM, PMSD, MSM, pa finn kontribye pu vremem konbat kriz lanvironnman. Okontrè, kan zot dan puvwar zot tu finn donn plis puvwar klas kapitalis, finn favoriz sektor prive. Pu sa bann parti la, problem lanvironnman rezim a kanpayn kont sak plastik zetab, pu netwayaz laplaz, pu napa zet salte. Zame pa tann zot koz polisyon ki tablisman fer ar tusa pestisid, insektisid zot fane dan karo, ni lor polisyon simik lindistri tekstil e lezot prodwi toksik ki konpayni kapitalis zet dan later ek latmosfer. Pli grav, tu sa bann parti dan Parlman pa finn amenn kanpayn suteni pu ferm baz militer Diego kot Lamerik stok zarm nikleer, e ki responsab polisyon pli danzere lor teritwar Repiblik Moris. Dayer, baz militer pli gran polyer lor bul later.

LALIT finn aktif dan diferan kanpayn politik lor lanvironnman onivo lokal osi byin ki internasyonal. Depi lane 1980 nu ti denons prezans zarm nikleer lor Diego avek kudme sindika doker Laoland. Nu finn proteste kont exklizyon (alepok) Diego Garcia depi Trete Pelindaba pu enn Lafrik san Zarm Nikleer, lor baz ki Diego pa form parti Repiblik Moris, alor li pa dan Lafrik. Nu form parti muvmman internasyonal pu ferm tu baz militer, inklir baz US lor Diego. LALIT ti inisye kanpayn internasyonal pu amenn enn flotila bato ziska Chagos, inklir Diego. Ansam ar muvmman etidyan, nu finn manifeste kont test nikleer Franse dan Pasifik. Nu finn partisip dan rezo *Environmental Justice* dan Lafrik Ostral, kot lye lalit kont linzistis ar kestyon lanvironnman. Nu manb finn aktif dan *Fron pu anpes Privatizasyon Zardin Konpayni*. Nu manb aktif dan Komite abitan pu konbat polisyon lizinn tekstil e anpwazonnman ar diplon depi lizinn batri. Nu finn mobilize ansam ar abitan site EDC antye Moris pu ranplas lakaz lamyant e finn gayn enn viktwar. Guvernman pe antrepran ranplasman tu lakaz lamyant. Li fini alwe enn bidze pu sa, fini met enn Yunit.

Pena dut ki Nasyon Zini, e plizir lorganizasyon internasyonal, rekonet menas kriz lanvironnman. Me depi 27 an dirizan lemond kontant zot fer bel deklarasyon dan konferans COP me, ziska ler, zot pa finn reysi met anviger enn plan global pu vremem konbat kriz lanvironnman e so lefe. Zot solisyon tro timid, nek bann pansman teknokratik pu adapte nu ar debi katastrof, olye met ankoz rasinn problem lanvironnman. Par exanp, zordi li irzan ki asir suverennte alimanter sak pei, pu li devlop so kapasite prodir so nuritir debaz, e pu limit trafik maritim, ki polye. Seki inplik kontrol e proteksyon resurs natirel ki li later, dilo, semans. Pu sa bizin met ankestyon puvwar gro konpayni kapitalis ki dikte ki pu prodir e kuma pu prodir. Kapitalism napa prodir dan lintere lepep ek lanatir.

Dan *Manifesto*, Marx finn analiz e kritik kuma lekonomi kapitalis finn pran nesans alepok Revolusyon Indistriyel. Li finn osi explike kuma developman sistem kapitalis inseparab depi aparisyon 2 klas antagonik burzwazi ek proletarya. E sirtu kuma proletarya li ena potansyel pu chalennj efikasman klas kapitalis, kuma li ena kapasite ek lintere ranvers enn tel sistem. Marx ti anmemtan get imin kuma enn eleman ki form parti lanatir, e malgre li ti viv lepok kot kapitalism pe pran puvwar, li ti reysi antisip lefe nefast enn tel sistem lor lanvironnman. Zordi kapitalism finn inplante partu, e li pe akseler destriksyon lanvironnman lor bul later. Pena solisyon pu kriz lanvironnman alinteryer kapitalism. Seki nesaser se pu stimil repriz lalit deklas, pu ki klas travayer pran ladireksyon konba pu ranvers kapitalism, e pu met anplas enn sosyete ki sweyn lanvironnman olye polye li e detrir li.

Kuma Chico Mendes, enn militan sindikal dan Brezil, ti dir '*lalit lanvironnman san lalit deklas li kumadir zardinaz*'. Aksyon LALIT pu lanvironnman so bi li zisteman repoz lor lalit deklas e lalit pu ranvers sistem kapitalism.

Kovid ek problem lanvironnman

Pandemi Kovid finn fer nu fokes lor lesansyel, lor seki nesaser pu nu viv. Sa li vre, tandi ki sistem kapitalis pe tultan sey redwir tu kitsoz a marsandiz, sey fer nu get nu-mem kuma konsomater, sey fer nu galup deryer prodwi siperfisyal ek initil, sey nek swiv lamod layfstayl, sey fer sakenn get so prop lintere individyel olye lintere kolektif. Fode pa nu re-bliye seki nu finn aprann pandan lokdawn Kovid.

Atraver medya ek lindistri piblisite, kapitalis finn fer lanvironnman, li osi, vinn enn marsandiz ki avann lor marse. Kapav bayant later, kup lafore, deturn larivyier, kokin dilo – purvi fer profi. Burzwazi ek zot ideolog finn oblize kumans fer kanpayn lor lanvironnman, me nu bizin fer atansyon. Anmemtan burzwazi ek so bann ideolog pe promuvwar zot sistem, ki li-mem ki responsab detrir lanatir e dominn sosyete imin pu ki li difisil anpes sa.

Zordi, dan buku pei, zot dirizan ek gran medya pe fer 'green washing', ki pe maske rol konpayni kapitalis dan destriksyon lanvironnman par pretann zot pe sweyn lanvironnman. Pe mem prezant sa bann konpayni la, kuma konpayni petrol, kuma '*eco friendly*'. Dan Moris, par exanp, ena Winners ki finn sanz kuler so logo depi oranz pu vinn ver. Ena lezot firm, kuma McDonald, ki finn anonse li pe aret servi payp an plastik, ranplas zot par seki resiklab. Li telman enn mezir minim, kan McDonald pe promuvwar manz buku bef, ki pa sutenab a lonterm. Ubyin konpayni Shell ki organiz eko-maraton pu swadizan montre li anfaver protez lanvironnman. Ena mem nuvo stil biznes ki apel eko-biznes, kot sertin konpayni zot prodwi gayn label swadizan prodwi la inn fer dapre norm pu pa polye lanvironnman.

Dan Moris, ena osi tandans pu get konba pu lanvironnman kuma anbelisman ek netwayaz diferan sit natirel. Tule 5 Zin, pu Zurne Lanvironnman, nu truv grup etidyan, zenes dan landrwa al ramas salte lor laplaz, al netway larivyier, partisip dan kanpayn anfaver resiklaz. Li bon mem. Me, sa kalite aktivite la suvan organize par fors viv, MTPA, Rotary, ki anmemtan finanse par kapitalis ki fer polisyon. Ena osi Linyon Eropeen ki sponnsor pubel pu triyaz dese dan vilaz-lavil, e osi dan lekol, me Linyon Eropeen limem li gurman fosil-fyuel. Anplis, dan sistem edikatif montre zanfand ki proteksyon lanvironnman li vedir konpostaz, pa zet salte partu e servi pubel, ubyin kuma fer enn ti zardin andemik dan u lakur, uswa enn ti potaze familyal uswa plantasyon akwaponik. Me lor linportans protez bio-diversite an-gro, lor rol insektisid pestisid ki tablisman servi, lor polisyon USA pe fer lor Diego Garcia, lor lakaz lamyant, lor tusala, zot pa pip enn mo.

E Leta usi, ena tandans get problem lanvironnman dan enn manyer plis individyalist. Par exanp, kuma lapolis lanvironnman donn u enn lamann aköz u'nn zet enn mego lor lari, me pa truv Leta aret patron tablisman ubyin proprieter lizinn daying ki zet polisyon dan larivyier ek lagon. Zame Leta pa nom kapitalist kuma pli gran polyer lanvironnman.

Tu dernyerman, guvernan, atraver Mauritius Research and Innovation Council, finn apruv enn proze pu ranz lakaz apartir blok plastik, ki fer depi resiklaz. Enn proze ki kalifye kuma inovan, e sapote par Olivier Thomas, kandida indepandan dernye eleksyon dan Bo-Bassin/Rozil, ki zordi direkter Sant Nelson Mandela. Sa proze la li inovan selman pu dimunn ki pa truv pli lwin ki zot but nene, alor ki laplipar syantis pe averti lor danze mikro-plastik ki truve dan later ek plant pe absorb sa depi zot rasinn. Ziska andan pwason finn truv tras mikro-plastik. E zot pe ankuraz ki ranz lakaz ar blok plastik, avan kone sipa mikro-plastik pu poz problem pli divan!

Nu guvernan, etan done li pro-kapitalist, li pena vre solisyon pu fer fas gravite kriz lanvironnman.

SAPIT 8

SOSYALISM sinon BARBARI

Ena enn sitasyon atribiye ar Rosa Luxemburg kumkwa “Sosyalism ubyin barbari”. Pandan nu Kongre 8 zur, nu finn adapte li, fer li lir: “Lalit pu sosyalism, sinon barbari!”

Kan nu get lavenir, nu truve ki ena plizir kalite barbari ki pe get nu dan figir. Sa bann danze la buku pli grav ki lepok Rosa Luxemburg, ki ti predir barbari Premye Ger Mondyal ki ti fek kumanse. Zordi, divan lizye, divan lizye klas travayer mondyal, nu pe truv tu kalite barbari dan diferan konbinezon.

* Ena barbari lager existan dan buku plas dan lemond: par exanp, dan Lerop ena lager Larisi-Ikrenn, dan Lafrik ena konfli arme dan Sudan, Repiblik Demokratik Kongo, dan Mwayenn Oryan ena Lasiri.

* Ena barbari lokipasyon militer existan dan buku pei – Palestinn okipe par Israel, Repiblik Moris okipe par USA-UK, e USA ena 800 baz militer ki enn form lokipasyon.

* Ena barbari lager nikleer, ki kapav eklate nerport kan – par expre, swa par malantandi ubyin enn lot kalite aksidan.

* Ena barbari enn espes distopi kot ena kontrol par kamera sirveyans ki pe filme san-ses, ena data pe akimile e vande sanses mem kan nu al aste kiksoz supermarket avek enn kart fidelite, patron pe filme travayer dan travay. Zordi avek AI (intelizans artifisyel) ena nuvo kalite menas pli grav ankor, kot algorit riske infliyans seki nu lir, seki nu truve ek tandé, onnlaynn sirtu, plis ankor ki avan.

* Ena barbari kan bann band zom arme pran puvwar dan kartye, kuma nu fini truve dan Haiti. Nu finn osi truv li par ISIS dan Lasiri ek Lirak. Sa kalite barbari la, li ena tandans vinn for dan vakim kree par lokipasyon inperyalist ubyin lager inperyalist.

* Ena barbari ki rezilta polisyon indistriyel ki pe provok deregleman klima, kolaps spishiyz, e lezot pwin baskile dan lanatir – ki lerla provok, asontur, lager pu resurs, lamizer extrem, e migrasyon demas.

* Ena barbari kan ena refizye – depi lager e depi kolaps klima – pe refule, pe nwaye dan lamer, pe anprizone dan bann kan, ubyin lor bato dan larad, ubyin pe “exporte” ver Rwanda kuma leta UK pe rod fer.

* Ena barbari tu sa muvmán dextrem drwat, nasyonalist, byin represiv, mem par fwa kareman fasist, ki finn re-vinn for, 100 an apre ki zot ti pran puvwar dan plizir pei dan Lerop.

E suvan ena barbari ki enn melanz ant tusala. Sa-mem nu finn servi lexpresyon “diferan konbinezon” lao.

Sel manyer pu anpes, ubyin omwin sey anpes tusala, se pu ranvers sistem kapitalis a-tan. Kumsa ki nu kapav met enn sistem demokratik e sosyalist anplas, pu evit sa kalite barbari fane partu. Pu sa nu bizin konsyans deklas vinn byin ot dan klas travayer, ki vini sirtu dan aksyon lamas travayer. Nu osi bizin enn konsyans politik. Sa, par kont, li dan nu lame. Nu pe konstrir nu parti pu fer sa but ki dan nu prop volonte kolektif. Enn parti li responsab pu devlop enn program sosyalist koeran.

Nu bizin met latet ansam pu met sa kalite program la pu tu dimunn onivo mondyal. Sa vedir nu bizin tultan pe devlop enn program ki nu kapav propoz lezot parti politik ek lorganizasyon politik dan lezot pei. Par exanp, baze lor sa liv la, enn seri propozisyon kuma:

- * Bizin viz klas travayer pran puvwar. Kumsa tu dimunn vinn *travayer egal*. Kumsa tu dimunn asosye ansam dan travay. Lasosyasyon travayer, lorganizasyon, kartye, sindika, koperativ deza devlop sa potansyel la.
- * Travay pu tu dimunn, e pa plis ki 8 ertan par zur, lor 5 zur.
- * Bizin fini ar tu represyon.
- * Bizin larg tu prizonye ki pa kupab enn akt vyolans. Ferm buku prizon, batir lekol pu tu dimunn.
- * Tu liberte ki ena bizin expann. Nu lib, alor nu ti bizin pran tu desizyon ansam. Nu lib, alor nu bizin fini ar lamizer, fini avek traka lafin dimwa.
- * Tu baz militer bizin ferme. Bizin konverti zot an kiksoz itil pu sosyete.
- * Tu lager bizin al ver lape.
- * Tu lindistri zarm bizin konverti an lindistri itil.
- * Tu lenerzi fosil fyuel bizin kumans aret servi.
- * Tu pei bizin asir suvrennte alimanter.
- * Tu striktir yerarsik, kuma patriarsi, bizin vinn mwins yerarsik, plis egal-egal; li pa itil pu fam rod grinpe dan “lesel inegalite”.
- * Desizyon bizin pran dan enn fason demokratik. Sak eli, bizin revokab par seki finn elir li, pu kumanse.
- * Puvwar bizin desantralize, e bizin demokratize dan tu sfer, sirtu lekonomi.

Sa lalist lide programatik li reprezant bann eleman pu refleksyon.

Lepok la vreman montre nu linportans slogan: “Lalit pu sosyalism, sinon barbari!”

SAPIT 9

REVOLISYON, ki li vedir?

Nu kumanse ar enn definisyon “revolisyon”. Revolisyon li enn sanzman brisk sa klas ki pe reyne lor lezot klas dan sosyete. Ena enn sanzman brisk dan kalite “leta” ki ena ki reyne lor sosyete.

Me, pu konpran sa, anu get, premye dabor, depi kan ena diferan “reyn” anterm listwar. *Kan* exakteman, ki lepok, ki kumans ena reyn ek sanzman reyn, setadir revolisyon? Dezyem, nu get “revolisyon” an-konparezon avek lezot mo similer, setadir lezot form “sulevman”, “mitinnri”, “rebelyon”.

Nu gard antet listwar limanite, li kumans depi 160,000 an desela, me deplizanpli ena indikasyon ki li kapav 250,000 – 300,000 an. Pandan sa premye but listwar limanite, ki finn dire ant 160,000 ek 300,000 an, aköz pa ti ena diferan klas ditu, pa ti nesese ena “leta”. Kan pa ti enn “klas” opuvwar ki pe reyne lor lezot klas, pa bizin Leta pu tini li opuvwar. E, dan lavenir, si pena “klas” diferan, posib pena “leta” dan sans ki sa mo la ena zordi.

Savedir revolisyon li pa finn existe preske tutlong nu listwar antan ki imin. Li vini kan kumans ena stok – anterm prodwi, zaimo, bizu, larzan – lerla kumans gayn konfli otur kisannla pu gard sa stok-la, kontrol li. Kumans gayn enn grup dimunn, enn ti minorite, ki vinn enn “klas” ki ansarz sa stok-la, ki ariv posed sa stok la, e lezot dimunn, enn gran mazorite, ki vinn lezot “klas”, ki travay pu kree sa stok la, fer li agrandi. Kumsa ki tutswit kan gayn enn stok, u gayn enn grup dimunn ki ase malin ki konn pran enn par an-esanz pu “okip” sa stok la. Sa par ki zot pran, li vinn enn “tax”, e zot met dibut enn “servis” lapolis ubyin larme pu gardyin stok la. Sa se skelet enn Leta: tax ek lapolis/larme. E sa leta la li rule par klas opuvwar.

Reyn teokrasi

Preske dan tu sosyete kot klas diferan emerze, normalman premye reyn, li enn reyn nu apel “teokrasi”. Li sorti enn mo Grek “theos” ki vedir bann bondye. Li enn reyn kot ena enn klas sosyal ki reyne atraver lefet ki li (swadizan) kone ki bann bondye ule, e li sanse reprezantan bondye lor later. E antan ki sa interfas ant dimunn avek bondye, ki li gayn so sipremasi e gard so sipremasi. Li ki pran tax, met larme ek lapolis pu gard sirplis ki sosyete finn prodir.

Ziska zordi dan reyn modern ena restan sa teokrasi la. U pu tann Ansyin Spiyker Amerikin dan Kongre, Nancy Pelloosi, ubyin Prezidan Joe Biden koz bondye ar lepep Amerikin kan ena lager. U tann nu bann dirizan isi koz lor bondye, sirtu kan zot kwinse. Parfwa lor televizyon MBC, nu gayn kapav 30 minit bondyezri dan nuvel dizur, dan zurnal televize. MBC finn mem met tu kalite lespas relizye alinteryer enn lespas ki ti oredi et sekilye – dan so prop lakur. Li montre ki sa laspe teokrasi li persiste ziska zordizur. Sa li vre dan laplipar pei. Li ti anfet dan lansint enn Legliz Anglikan ki Charles III ti intronize pu vinn nuvo lerwa Langleter. E sa li an lane 2023.

Revolisyon kont teokrasi

Ena pei kot restan teokrasi byin mwins, par exanp dan Lafrans. Sa li vre depi Revolisyon Fransez, kan burzwazi vinn opuvwar, zot ti infliz enn gran defet lor klerze, osi byin ki lor monarsi ek nob, e zot finn fer enn gran muv ver banir tu bann siyn relizye “*ostentatoire*” ubyin sinbol relizyon depi lavi politik. Petet Lafrans pli avanse ladan.

Pandan Revolisyon Larisi e Revolisyon Lasinn osi, plas ek sinbol relizye ti byin siprime. Suvan, u pu etone, se pa parti politik ki siprim relizyon, lamas dimunn ena enn laraz tufe kont reyn relizye ki exprime pandan bann sulevman revolisyoner. Se lamas dimunn ki amenn sa rebelyon telman for. Antuka tutolong listwar, diferan teokrasi finn diskredite par zot profes, e zot koze san fondman reyel, e zot finn ranplase par klas dimunn ki posed e kontrol later, kot plante e fer lelvaz. Zot reyn swiv liyne. Li familyal. Li par swadizan “disan”. Zot, zot servi sa taxasyon ki zot pran ar peyzan pu gardyin enn ase gran siperfisi later, kuma enn domenn. Alor nu gayn kumadir enn sa bann espes senyer feodal, enn kote, ek enn lamas peizan san later, ki prodir pu li, lot kote.

Revolisyon ek Reyn Monarsi

Si u al dan pei kuma Lotris, u gayn partu-partu, enn montayn, enn kote, ena enn sato lor la. Ladan, so seyner feodal, ansam ek so fami ek so “lakur” reste, kumadir enn ti-lerwa pu sa rezyon la. Li form parti enn karst. Lerla lor enn lot lakolinn lot kote vale la, u pu truv enn legliz, ki persiste tuzur akote reyn feodal, e lerla anba dan laplenn, dan tu sa vale la kot li plat, la-mem leres dimunn reste dan vilaz. Zot, zot travay later, e fer lezot travay, e sak lane, kan zot fer rekolt, zot mont montayn, sarye enn tyer zot rekolt lor zot led, al kit li kot sa seyner la, sarye enn lot enn-tyer, al kit kot sa monper la, e zot viv lor sa trwazyem enn-tyer-ki-reste-la, e zot bizin servi sa pu renuvle zot zuti, osi. Senyer lor lakolinn protez peyzan depi swadizan atak extern, tandi ki lot lakolinn, savedir kote bondyezri la, li sanse protez kont “evennman divinn” kuma inondasyon, lasesres, dife, e ki ansarz fer lapli tonbe, fer rekolt bon, gard zanimo san maladi, fer servis otur nesans, maryaz ek lamor. U fini truve li pa pu devlop buku, sa sistem la, parski so tax li tro buku. Seki travay tro kraze pu ogmant prodiksyon.

Alor nu gayn enn reyn ki normalman, si li lor enn gran siperfisi, enn sef parmi tu sa bann su-sef feodal, ki reyne antan ki enn Monark ansarz enn pei la net. Savedir nu kumanse avek enn teokrasi, lerla gayn enn reyn feodal. Monarsi, li ena enn pli gran larme akot tusa bann su-sef zot zir lwayote anver li. Savedir si Lerwa pe bizin enn pli gran larme, zot tu kordinn zot larme ansam. Dan Lerop u truve kimanyer Vatikan, limem, pandan lepok teokrasi, li ti reyne depi Vatikan lor enn imans teritwar: pran depi Laswed, Grand Bretayn, ale mem ziska Lagres ek seki Palestinn ek Israel zordi e return ziska Litali, Lespayn, Portigal. Li ti ena so lanpir. Li devlop vit parski lanpir Romin finn adopte Kreyennte. Li ena so sistem tax ek so larme inkizisyon.

Ena sertin relizyon ki expann buku partu lor bul later. Se suvan relizyon ki ena enn larme deryer li ki expann kumsa. Li fer kuma bann krwazad. So lanpir agrandi. Lanpir Ottoman, par exanp, ti imans. E li ti pran tax partu.

Sa teokrasi la ti partu, e anmemtan, partu finn ena rebelyon kont li.

Kumsa ki sistem lerwa finn pran kontrol. Reyn lerwa (sistem feodal) li enn reyn, kuma nu finn dir, par “disan”. Li enn sistem karst. Sa vedir lerwa so pli gran garson ki vinn Lerwa apre li, dan lozik sistem patriarkal.

Me pu sanze depi enn teokrasi, pu vinn sa monarsi la, ti bizin enn revolisyon dan sak plas. Alor, dan Grand Bretayn, par exanp, sa Henry VIII ki ti ena 6 madam-la, ti lev lager kont Vatikan, inn pus Levek, met li ek so Lakur an exil alinteryer Langleter. Lerla limem li pran tax ki Vatikan ti pe pran, li met dibut so prop relizyon leta, *Church of England* (Legliz

Langleter). Sef sa relizyon la, ziska zordi, se larenn ubyin lerwa Langleter. Tusala ti lor TV an-direk kan Charles III ti intronize.

Zordi, ankore ena enn teokrasi opuvwar dan Grand Bretayn kan byin gete. Me ti ena enn revolisyon pu tir Vatikan. E, amezir tu bann pei vinn su reyn feodal, zot ti ranvers Vatikan kuma leta. Vatikan ti nepli kapav rul so Leta laba, ni so lakur, ni so inkizisyon, ni met dimunn antray kuma li ti fer pandan 400-500-600 an. Lerla gayn bann rebelyon, enn par enn, e nu gayn enn reyn sekilye, wi, me li gard sa teokrasi la vivan, mem dan enn kwin. Nu Leta isi, li osi gard ansyin leta, servi li kan li ule, kan li bizin – sirtu pu gard lamas dimunn “dan zot plas”. Leta ankore ena Lames St Louis. An 2023, tuzur Premye Minis ek Leta Moris antye, pu laba ansam ar nuvo Levek, Jean Michael Durhone.

Revolisyon e Reyn Sistem Kapitalis

Ariv lepok pli resan, vedit zis 250 an desela, nu gayn priz puvwar sistem kapitalis.

Sa lepok la, zis avan priz di puvwar sistem kapitalist, li karakterize par enn klas ki ti fini vinn ase for, ki ti’nn “burzone”: enn klas ki akimil kapital, istorikman par komers e pret larzan, e lerla li kumans akimil kapital dan enn tutafe nuvo fason: li aste “kuraz” depi enn lot klas, ki li osi, li vinn for, e ki, pu premye fwa dan listwar, kumans vann so kuraz pu li viv, vann so lertan-mem, pu li sirviv. Alor ena de klas ranze, enn kont lot: klas kapitalis ek klas travayer.

Li, klas kapitalis pu grandi-grandi ziska li vinn byin for ekonomikman pandan reyn feodal. Klas kapitalis, li servi kapital, vedit larzan ki li kapav konverti bonavini, timama li later, lerla si vann li, li revinn larzan; li aste masinnri, li aste matyer brit, li stok so marsandiz fini fer, dan so godam, li pey travayer ar enn parti so rant. Kumsamem li agrandi so kapital. Sa lozik pu tultan fer kapital vinn pli gran, se samem alafin ki pu amenn so larwinn.

Alor nu gayn devlopman enn sistem ekonomik ki ase for, ki napa aksepte pran lord ar lerwa ek so bann nob akaparere, e lerla sa provok enn seri revolisyon burzwa. Ti ena tu kalite revolisyon. Revolisyon Fransez li enn revolisyon tipik pu enn revolisyon burzwa. Lerwa ek larenn zot ti reyne atraver zot kabine minis. Kan ena revolisyon burzwa, monarsi perdi puvwar e zot ranplase par enn parlman burzwa, ki eli. Kifer nu dir li enn “*parlman burzwa*”? Li enn parlman kot buku dimunn elir reprezantan, setadir ena enn eleman demokrasi ladan depi kumansman. E dan sa eleksyon la, byin suvan, dan kumansman, dimunn ki ena drwa vote li ti byin restrin. Ti bizin ena inpe later u inpe kapital; pu vote ti bizin enn zom; ti bizin enn sitwayin. Apartir la, lalwa finn sanze, sanze, sanze ziska ariv sifraz iniversel ekzakteman 100 an desela dan premye pei kot tu dimunn gayn drwa vote aköz zot plis ki tel laz e zot rezidan. Fam ti kumans gayn drwa devot dan bann lane 1920. Savedir seki pli aze zordi zot granmer, kan zot ti zenn, pa ti pu ena drwa devot. Li osi resan ki sa.

Me anmemtan sa revolisyon burzwa seki li ule dir seki u gayn enn form parlman ki kree tu kalite institisyon ki ed fonksyonnanman klas kapitalis. Li la pu asir profi misye la. Sa so bi, so destin. Lamas dimunn tultan pe rod plis demokrasi depi sa sistem parlman la. E pa pe futi gayn li. A pa pu reysi gayn li alinteryer sistem kapitalis so reyn.

U gayn plizir leta, dabor dan Lerop lerla Leta Zini, ki emerze e ki organiz tut enn sistem piyaz ki pa zis nasyonal, me ki internasyonal, seki nu apel “kolonizasyon” – pu rod matyer brit pu kapitalis, e pu rod marse pu vann zot prodwi pu ogmant zot kapital. Leta organiz kimanyer pu gayn “mindev”. Wi, li redwir imin a “mindev”. Klas kapitalis, kan li pran puvwar, li met lalwa kot enn seyner feodal nepli gayn drwa gard kikenn lor so later zis aköz li finn ne laba, kuma enn peizan. Lalwa vinn liber peizan depi sa later la. “Liberasyon burzwa” vedit u nepli bizin res avek mem patron. U gayn drwa sanz patron. Me li tuzur enn leta *burzwa*, alor li ankore enn sosyete deklas, u ankore ena enn patron. Sa sanzman kot puvwar sorti depi enn klas, li al avek lot, li enn *revolisyon*: li fer enn transformasyon dan ki klas ki opuvwar, ki klas ki reyne.

Revolisyon proletarya

Enn revolisyon li arive dan enn *moman* done.

Revolisyon Fransez, ziska zordi, li selebre le 14 Ziyet. Revolisyon Amerikin le 4 Ziyet. Enn revolisyon li selebre pu enn dat presi.

Revolisyon Larisi suvan apel li “Revolisyon Oktob”. Savedir revolisyon la arive dan enn “moman”, e dan sa moman la, puvwar la li shifte depi enn klas, li al avek enn lot klas. Li enn *moman* kapav li enn segonn, kapav li 6 mwa, kapav li 2 an, me li enn moman dan listwar. Li pa kuma enn *reyn*, li enn *moman*.

An Oktob 1917, klas travayer dan Larisi ti pran puvwar, e li kumans met enn leta travayer, enn leta proletaryenn. Me zame li pa pu reysi tutafe met li. Me seki sir, li’nn reysi fini ar *reyn* par kapitalis dan sa moman la. Sa li donn nu definisyon revolisyon anterm letan. Ena sanzman dan ki klas ki opuvwar.

Zordi, dan lemond aktyel, nu tuzur pe viv dan diferan *reyn* kot enn infim minorite opuvwar, ankor pli infim sa dernye 50 an depi neoliberalism finn pran inpe partu dan lemond. E so *reyn* finn vinn pli dominer anterm inegalite. Pli tigit dimunn kontrol pli buku dimunn.

Me li enn sistem ki li ena bann kontradiksyon ki rann li totalman, eternelman, par definisyon, instab.

Li instab parski enn gran-gran mazorite dimunn pena puvwar, e nu truv sa kan nu truv tu kalite dimunn partu dan lemond pe amerde avek sa kalite demokrasi sitan limite, ki pe gayne la. “Nu vot enn, nu vot lot, nu vot lot, zot vinn parey”, dimunn dir. Nerport ki dimunn lor lari pu dir u sa. Me dan sa koze la, si u get byin, ena enn kritik profon: Burzwazi inn vinn opuvwar e li finn res opuvwar par promet lamas dimunn *demokrasi*. Me li inkapab donn demokrasi. Me, lamas dimunn exziz li.

Klas travayer li, kan li vinn opuvwar kuma enn klas larzman mazoriter, li byin diferan depi lezot *reyn* avan – ki li teokrasi, ki li burzwazi – ki ti enn *reyn* par enn ti minorite. Si nu definir klas travayer byin, zordi li kapav 75% fami dan lemond ki dan klas travayer. Savedir zot viv par *travay*, savedir zot gayn enn rant par vann zot kuraz, e san sa, zot pa pu res vivan fasilman pu plis ki, dizon, 6 mwa lor bul later.

Kan sa klas travayer vinn opuvwar, li bizin devlop enn kapasite, kan ena sa priz puvwar la, pu ras tu kapital ek tu gran later agrikol, tu labank, tu lizinn, tu lotel, ki finn expropriye par kapitalist dan lepase, e demokratiz manyer ki rul tusala. Nu servi lexpresyon “expropriye depi bann seki finn expropriye avan” parski sa kapital ki reprezante par tusala, li finn kree par kolektivite dimunn, savedir par klas travayer so *travay*, e burzwazi finn akapar li. Sa li kapital sosyal ki finn vinn leritaz prive pu enn tipti infim minorite dimunn. Kan klas travayer vinn opuvwar, li pe rezud sa kontradiksyon dan listwar la.

Alor sa “leta” klas travayer, ki reprezant lintere enn klas ki larzman mazoriter, li bizin inpoz sa *reyn* la lor minorite klas kapitalist, ki ti pe perpetye “diktatir kapitalist”. Samem kifer servi sa lexpresyon “diktatir proletarya”. Leta klas travayer li viz pu ki sa klas travayer *larzman mazoriter* la, li inpoz so diktatir lor enn klas minoriter burzwa ki ti pe reyne par diktatir, kuma aster. E li ena enn sel rol: li organiz pu expropriye sa klas minoriter ki finn expropriye pandan bann syek. Kan sa fini fer, li posib pu tu dimunn vinn enn sel klas. Lerla nepli pu bizin “leta”.

La, nu ti pe get listwar, leprezan ek lavenir dan enn sel flo. Nu pe get seki arive dan lavenir. Me, li finn deza arive, osi.

Revolisyon Oktob ti deza reysi fer sa an 1917 dan Larisi. Klas travayer sezi puvwar, e lerla li kumans sa expropriyasyon la. E li zis lerla, kan fini fer sa *travay* expropriyasyon bann ki finn expropriye par zenerasyon kapitalist, dan sa moman la ki nu ena enn “*revolisyon*” pe arive – pa zis leta finn sanze, me klas opuvwar sanze. Si revolisyon Larisi ti konplete, tu dimunn ti pu dan klas travayer. Setadir ti pu gayn enn sosyete san klas.

Kan finn ena revolisyon 1917, sa Leta Travayer la finn anserkle militerman par tu larme klas kapitalist dan lemond: Amerikin, Britanik, Franse, Alman, Zapone, ek lezot. Alor, lanseyman istorik ladan: seki ti pu nesaser, se internasyonalizasyon sa revolisyon Larisi la. E li pa ti inposib, me li pa finn arive.

Me, antuka, an zeneral, sa leta burzwa ki pran tax, gard enn larme ki separe depi sa sosyete la e ki su lord sa minorite klas burzwa, nepli pu nesaser kan nepli ena diferan klas sosyal.

Kan fini expropriye, kan sa leta proletaryenn la fini expropriye klas kapitalist, lerla nepli ena rezon-det pu gard enn larme separe, parski nepli ena nanye pu gardyin. Tu seki ena, li pu tu dimunn. Pena okenn inegalite ki Leta bizin tini anplas. Alor tu zafer kapav organize dan enn fason asosyativ. E la, nu truv linportans get kimanyer get listwar limanite. Parski pu laplipar nu listwar 160,000 - 300,000 an, limanite finn konn viv dan lasosyasyon, setadir san ki ena ni enn sosyete deklas, ni enn Leta.

Sosyete ki rule par asosyasyon

Mem dan sistem kapitalist modern, nu gayn enn sertenn degre reyn par lasosyasyon, nu gayn lakantite ki permet, par balans defors ant klas travayer ek burzwazi dan sistem kapitalis. Savedir nu gayn drwa sindike, nu gayn drwa form lasosyasyon, nu deza form e rul koperativ, met dibut klib, nu konn organiz enn petisyon. Dimunn konn viv par lasosyasyon. Dayer, nu fer nu sayt travay rule.

Ti ena enn madam ki ti gayn so 100-an resaman. MBC ti al kot so fet santener, kum dabitid. Bonnfam res Mon Fertile. MBC finn dimann li ki li finn kontan dan so lavi. Li finn reponn, “Mwa mo finn kontan travay: mo ti travay laburer”. Kan dimann li ki li ti kontan ladan, li dir, “Mo ti kontan parski mo finn gayn kudme dan mo travay.” Kan dimann li kisannla finn donn li kudme, li dir, “Me, lezot travayer. Kan mo pa ti reysi rann mo latas, bann seki fini pli avan, zot kumans travay lot kote mo laliyn pu vinn zwenn kot mo ete, pu mo fini mo latas. Lerla kan mwa mo fini avan, mo donn kudme mo kamarad.” Li finn fer enn rezime so lavi kumadir deza dan enn sosyete san klas – dan lavenir. Si u lir pyes *Tras* par Henri Favory, u pu truve kimanyer travayer Tablisman Anna ti organiz travay net kumsa an 1971. Savedir travayer konn asosye. Nu bizin konn sa, parski apre enn revolisyon tu depenn lor memwar sa kapasite la. Alor, la, nu truv sa flo dan listwar ver enn sosyete san klas.

Revolisyon an-term konseptyel

Ena plizir zafer ki similer, me pa idantik:

Mitinnri

Nu kapav gayn enn zafer ki apel enn mitinnri. Li inpe kuma enn revolisyon. Dan revolisyon Larisi, ena sertenn moman kot dan bann gran navir, revolisyon ti pe fer par marin kont ofisye. Kan ofisye finn rod intervenir pu siprim zot aksyon, marin la finn reponn, “Sa pa enn mitinnri sa, sa enn revolisyon”. Zot tu fini konn ladiferans: enn mitinnri, u pe pran puvwar dan enn sel bato e u pa mem kone ki pu fer apre. U al ferme kan u vinn ater dan prosenn lepor. Me, enn revolisyon li enn lot zafer. U klas ki pe pran puvwar, setadir kree enn nuvo form puvwar.

Sulevman

Alor mitinnri li pa parey kuma enn revolisyon, me ena enn eleman “buku mitinnri” dan sak revolisyon. Par kont enn sulevman ordiner, li pena nesaserman enn bi. Li plito enn lespresyon enn lakoler, enn refi kurbe. Kuma an Fevriye 1999, kan lapolis finn tuy Kaya dan kaso, ti ena enn sulevman. Savedir dimunn dan Moris, sirtu zenn, finn amerde, finn plizumwin fer de zafer: finn atak bann kordegard, finn demoli 9 stasyon lapolis, e finn met bann baraz dan lari ki finn anpes sosyete fonksyone normalman. Li ti enn sulevman, me li finn exprim enn laraz pu enn rezon ki tu dimunn ti kone, me pa ti ena enn plan ni pu pran puvwar ni mem pu gayn kitsoz programatik spesifik, mem dan kad leta burzwa. E kan sulevman finn reysi gayne kont leta, inn reysi akil leta burzwa, so sinbol dan sa moman la li grave dan nu memwar, nu, plizir

manb LALIT. Li ti enn moman presi. Li ti kan enn gran tenk SMF inn vini pu “met lord”, setadir fer represyon drastik, kont lamas dimunn ki ti rasanble lor e otur pon Grand Rivyer, kan RIOT ki dan bann jip, e sofer sa espes gran tenk, finn truv tu sa dimunn lor sime, zot finn tike. Zot finn reflesi enn moman, e zot finn vire, met aryer trankil, ale. Zot pa finn rant dan afrontman avek lamas dimunn dan sa sulevman la. E sa enn zafer inportan pu rapel: dan bann revolisyon e mem dan sa sulevman la, ena moman inportan. Gete ki finn arive: lapolis ek mem SMF, espes larme, zot finn sanz kote, enn sertenn moman. Zot finn aliyn zot ar lamas dimunn. Zot finn refiz infliz represyon.

Li pa zis enn kestyon ki lamas dimunn pu ale, san zarm, pu al lager kont enn leta ki, dan sartin pei, ena bom atomik. Non. Li pa kumsa.

Me, plito ki enn sertenn moman, kan klas travayer byin organize, kan li kumans pran puvwar, sa bann dimunn ansarz manye zarm, mem seki ansarz manye bom atomik, setadir travayer, pu dir, “Abe nu, nu pa pu servi sa zarm la kont lamas dimunn.” Zot fini dir zot sef, “Sa non, non, non”. Alor enn sulevman li enn zafer ki ena enn rol dan enn revolisyon, mem si, par li-mem, li pa enn revolisyon.

Lemet

Lerla nu gayn enn lemet. Enn lemet kuma dan Moris bann la apel sa lemet 1999 dan lesans ki li vinn enn lemet kan Leta finn sufer enn defet kuma isi lor pon Grand Rivyer, e lerla prizonye dan prizon ansyin Borstal, ki finn libere par dimunn ki finn uver prizon, kut forklif, tir geyt masif lor so gon, pe mars-marse avek linz ordiner lor sime pe partaz sigaret guvernan.

Dan sa moman la, kan u pena enn program, e u pena enn plan, e pena enn muvmant ver revolisyon, abe lerla, piyaz riske kumanse. Sann kut la, enn lot bann dimunn vini, bann zom 40an, zot trap lapins, pet-pet tu bann gro kadna lor bann godam, zot dir, “Pran!” Lerla tu bann grammer, zanfand, matant, tusala sorti kumans “kokin” dan sipermarse, sipa dan kinkayri, zot kokin drenaz, sipa zant kosmik, pa kone ki pu fer ar sa, me godam inn uver, abe pran li tuzur. Lot devaliz sipermarse, ale ar zafer dan trole.

Me sa kalite lemet, li preske tultan fini par represyon. Pandan 10 an apre 1999, bann pov bonnfam, bann bon madam byin an-ord, dan site kuma dan vilaz, zot finn al gayn kes, akoz zot finn kokin kitsoz kuma enn sinp sofa. Zot vinn vremem viktim de sa sulevman la.

Alor sa donn lide diferans ant enn veritab revolisyon ek lezet form sulevman, lemet, mitinnri.

Kuran “sosyalist reformist”

Pandan sa 200-an reyn kapitalis, finn ena *de* kuran mazer dan sosyalism. Sosyalism reformist ek sosyalism revolisyoner. Savedir enn reformist li enn anti-kapitalist. Kuma bann *Fabian* ki ti pran nesans dan *London School of Economics* (LSE), zot ti dir u kapav dusman-dusman, si u gayn ase bann benefis iniversel tusala reysi afebli kapitalism ziska ki kuma enn lisyin ki finn sede divan enn lisyin pli for, kapitalism vir anbalao, li kapitile, deklar defet. Sa li ti kuran mazer ki ti ena dan lalit pu sosyalism, si u get li dan lemond net.

Kuran “sosyalist revolisyoner”

Lot kuran, se kuran sosyalist revolisyoner. Li dir, get sa, si nu anvi fini ar sistem kapitalist, kontan pa kontan, oblize pas par enn moman kot nu devir sa leta aktyel e met enn leta ki instor enn reyn demokratik kot nepli ena enn klas patron.

Neo-liberalism rekiper term “reform”

Alor ti ena *de* kuran: reformist ek revolisyoner.

Lerla ep! apartir bann lane 1990, “reform” finn gayn enn lot sinifikasyon. Rosh Bhadain so *Reform Party*, li reflet sa “nuvo” deformasyon mo “reform”. FMI ek Labank Mondyal, Reagan ek Thatcher, ekonomist kuma Milton Friedman ek Friedrich von Hayek dan liniversite Chicago ki finn prodwir teori dedrwat, zot finn servi sa mo “reform” pu dir “reform

sistem kapitalis” pu donn kapitalis plis puvwar ankor, plis liberte depi leta, mwins reglemantasyon. Sa nuvo kalite “reform”, li viz diminye tax, diminye servis sosyal, redwir leta a “enn larme” pu kontrol klas oprime. Sa ki apel “neo-liberalis” – li liberal pu propriyeter kapital. Klas kapitalis bizin lib, dapre zot, pu explwat travayer a-fon. Su neo-liberalism, zot dir fale pa guvernman vinn met lalwa travay, vinn met lalwa pu protez lanvironnman, pu protez travayer, sipa vinn met lalwa pu ki ena demokrasi dan lekonomi. Dapre zot, tusala li pu diminye profi e pu zot, se atraver profi prive ki ena lavansman limanite. Neo-liberalism finn reyne pu 50 an, asterla. Li finn akil klas travayer buku.

Tusala pu dir ki, kan nu koz “reformism”, nu ankor pe koz sa kuran sosyalist reformist la, pa reformism ki bann neo-liberal koze. Sa mo “reform” inn servi par kuran neo-liberal pu buz depi enn reyn kapitalis inpe imanist (ki ti vini apre revolisyon dan Larisi, aköz patron ti krake onivo lemond) ziska enn reyn kapitalist pli sovaz ankor, kot klas travayer finn sibir defet lor defet.

Revolisyon Franse 1789

Tu dabor, nu bizin fer rapel, mem ki kantite pa bon leta burzwa ete, li san fwa meyer ki sosyete feodal. Dan sistem feodal, sef leta sipoze reprezant sanse “volonte bondye” lor later (donk li fer seki li ule) parski li desandan, par disan, enn dimunn ki ti ena mem post avan li. Par kont, leta burzwa li, li dir ki sef leta sipoze reprezant lamas dimunn parski li finn eli atraver eleksyon. Byinsir, sef leta dan leta burzwa pu anfet tuletan ena tandans reprezant lintere burzwazi, parski ena bann mezir dan leta burzwa ki gard sa balans defors la kumsa. Me anmemtan, se leta burzwa ki permet travayer partisip dan larenn politik – dayer, bann parti politik, se bann kreatir leta burzwa. Lexanp klasik revolisyon burzwa se revolisyon 1789 dan Lafrans.

110 an avan Revolisyon Oktob 1917 dan Larisi, ti ena Revolisyon Franse 1789.

Revolisyon Franse, partikilye parski sete enn revolisyon burzwa sitan for ki li’nn inflyans laplipar revolisyon burzwa ki finn swiv apre li. Sirtu konsernan “valeurs” ki li finn amene kuma drwa de lom, drwa liberte dexpresyon, drwa pu partisip dan politik.

Revolisyon Franse ti arive dan enn kontex sosyal byin partikilye. Savedir dan Lafrans, ti enn monarsi absolü e sosyete ti stratifye an 3 divizyon legal dan sosyete.

Ti ena *Tyers Eta* (savedir lamas dimunn ordiner ek burzwazi emerzan) ki ti 98% popilasyon Franse, ti ena nobles (1.5% popilasyon) ek ti ena klerze (zom legliz) ki ti form 0.5%.

Burzwazi ti form parti seksyon *Tyers Eta* ki ti pe aste-vann marsandiz, pret larzan, ubyin zot ti bann ti fonksyoner, profeser, avoka, intelektuel ideolog burzwa, etc. Burzwazi ti truve ki li byin inzis ki zot pena mem drwa komersyal ki nobles, malgre ki buku fami burzwa pli ris e ena plis lexpéryans fer biznes ki laplipar fami nobles ki ti’nn apovri avek letan.

Revolt kumanse kan Tyer Eta fer demand ki taxe klas sosyal pli privez. Fas a revolt, an Ut 1789, ena deklarasyon drwa de lom, alor deryer enn program, sa revolt vinn enn revolisyon. Tu buz byin vit. An Ziyet 1790, Lerwa aksepte nuvo konstitisyon, Septam 1792 monarsi aboli dan Lafrans, e enn an apre, Lerwa ek Larenn ti exekite par giyotinn. Kan revolisyon fini, burzwazi sorti telman for ki li vinn anmezir pran puvwar e li vinn pli gran ankor e pli for ankor.

Sa, se revolisyon ki finn azir kuma enn espes “maket” lezot revolisyon burzwa ki’nn vini apre, mem si zot pa ti tultan osi vyolan.

Dub Puvwar

Nu finn gete kimanyer gayn sanzman dan ki klas ki pe reyne. Nu finn truve ki sa vedit “revolisyon”.

Kan burzwazi ti fer revolisyen e li ti pran puwwar, sa priz puwwar la ti permet li devlop so lafors ekonomik: par etabli so mod prodiksyon, devlop lantrepriz kapitalis lor enn gran lesel, ogmant so kapital e so profi. Avan sa, burzwazi ti restrenn dan so kwin par enn monarsi ek so bann nob ki ti opuwwar. Lerla kan li finn vinn for ekonomikman, li finn reysi fer revolisyen pu pran puwwar politik depi monarsi.

Me, dan ki sirkonstans eski nu truv parfwa enn sityasyon “dub puwwar” pandan enn proses revolisyoner?

Klas travayer, li enn klas ki anfet prodikter: li, ki vann so kuraz travay, vedit li veritab prodikter. Kan ena revolisyen sosyalist, li etabli nuvo striktir puwwar demokratik ki pran diferan form. Dan Larisi an 1917, par exanp, kan ti ena revolisyen sosyalist ki finn permet klas proleter pran puwwar pu enn tan, avan Revolisyen, ti deza ena partu-partu “Sovyet”, setadir “konsey delege”, setadir striktir eli par travayer, solda ek peyzan, ki ti met dibut dan sak landrwa e ti zwenn pu pran desizyon lor ki pu fer. Zot finn mem kumans deside kuma pu rul lavi ankomin. Sovyet ti reprezant enn form demokrasi byin pli avanse ki parlman burzwa (Duma): delege pa zis elir, me osi revokab par lasanble ki elir li. Kan finn ena sulevman, Vladimir Lenin kan li truve ki Tsar finn perdi kontrol leta, li ti depas sa lide pu pran parlman burzwa, e finn dir bann parol presi, “*Tu puwwar dan lame Sovyet!*” Anfet, Sovyet ti deswit ena kapasite kumans organiz sistem prodiksyon e distribisyon manze, e gradyelman, zot organiz ledikasyon, lasante, lapres, tu sistem ki gard sosyete an-ord. Sovyet finn devlope lor gran-gran lesel. Sa, finn vinn leta travayer.

Me, Duma ti ankor anplas.

Alor kumsa ki ti gayn enn sityasyon kot ti ena “dub puwwar”? Parski anmemtan ki striktir demokratik proleter pe devlope e ranforsi, parlman burzwa e lezot lebra leta Tsar ankor lamem.

Sistem kapitalis ankor lamem.

Me deplizanpli, se striktir demokratik ki klas proleter pe devlope, kuma Sovyet, dan proses revolisyen Larisi, ki rul sosyete la dan realite.

Dan sak Sovyet, par exanp, ti ena tu kalite kuran politik ki exprime par delege. E amezir konsyans deklas e konsyans politik ranforsi dan klas proleter, kuran revolisyoner Parti Bolshevik ranforsi dan Sovyet. Ziska ki klas travayer, peyzan, solda su lidership zot parti anmezir konplet ranversman leta burzwa, e kumans fer Sovyet pran puwwar. Kumsamem gran modord revolisyen Larisi ti: “*Tu Puwwar bizin dan lame Sovyet*”.

E se saki finn arive pu enn tan.

Apré sa, aköz revolisyen sosyalist pa ti reysi devlop sa dinamik pu li vinn mondyal, e tu larme dan lemond alepok ti amenn lager kont Sovyet (larme Angle, Franse, Alman, Tirk, Amerikin, Zapone, etc) sa nuvo rezim proletaryenn ti gayn difikilte inpoz so demokrasi. Li finn sibir enn proses kot so puwwar finn biokratize, militarize pu fer fas tu sa invazyon la, e finn kumans fye lor represyon anplas deba uver. Savedir finn ena enn kus biokratik ki finn pran puwwar. E suvan, li finn res anprizone dan lozik kapitalist pu rulman so lantrepriz. Li inpe kuma si nu mazinn CWA, CEB ek lezot para-etatik pran puwwar.

Dan Moris finn ena bann lepok “pre pre-revolisyoner”, par exanp, dan muvman lagrev zeneral Ut 1979 – Septam 1980. Depi 1970 vini-mem, klas proleter ti vinn aktif. Ariv lagrev Ut 79, klas travayer ti ase for pu vit-vit met dibut so prop form organizasyon, an-form *Komite lagrev* dan sak landrwa ki deside si pa lagrev pu kontinye lelandime, apré ki finn analiz ki pe

arrive dan pei, e sipa klas burzwa ek so leta pe sede u pa. Savedir sa bann komite degrev desantralize ki decide sipa pu ena prodiksyon dan pei u pa.

Vedir ti ena enn kumansman sityasyon “dub puvwar”.

Lafors potansyelman revolisyoner ek Lafors anti-revolisyoner

Li inportan pu militan LALIT kone *ki* sa bann lafors ki pu ed nu dan lalit ver revolisyon sosyalist.

Kuma pwin de depar, ena lintwisyon imin pu laliberte ki kuma enn lafors potansyelman revolisyoner. Pena person ki kontan ena lasenn dan so lipye uswa so lame. E sa li enn lafors ki pus ver revolisyon sosyalist aköz sosyete sosyalist li ofer posibilite laliberte.

Dezyeman, ena enn realite ki apel lalit ant bann klas, *lalit deklas*. Ena kontradiksyon dan sa sistem kapitalis la ant lintere lamas travayer ki explwate, pe vann so lafors travay, enn kote, e lot kote, lintere burzwazi, klas posedan, pu gard sistem la kuma li ete. Pandan sa konfli ant klas la, dan klas travayer plizyer organizasyon, grup ek asosyasyon pran nesans. Sa kalite organizasyon proleter la li enn lafors lor lekel kapav pwize dan lalit ver sosyalism.

Pli gran lafors, pu lemoman, se organizasyon politik ki pe amenn lalit pu sosyalism. Dan Repiblik Moris, ena enn sel lorganizasyon kumsa: LALIT.

Rol enn organizasyon sosyalist se pu liyd enn revolisyon. San enn organizasyon politik ki gard memwar lalit lepase, travay zur par zur pu ogmant konsyans deklas e konsyans politik, e san travay politik nesaser pu liyd revolisyon sosyalist, revolisyon sosyalist pa posib.

Dan lepase finn ena lezot parti ki ti bann parti klas travayer a lepok. Rol PT dan bann lane 1940 ek rol MMM dan bann lane 1970 ti bann parti klas travayer alepok, me san enn program sosyalist revolisyoner kler. Zot finn selman kapav develop Welfer Steyt, kuma sistem pansyon vyeyes iniversel, enn tigit plis drwa dan travay, ledikasyon ek lasante iniversel e gratis. Alor finalman, zot finn azir kuma lafors “reformist” plito ki revolisyoner. (“Reformist” dan sans fer sanzman par ti-letap, ti-letap.)

Ena parti revolisyoner, kuma Parti Bolshevik ti ena kapasite pu liyd revolisyon sosyalist dan Larisi an 1917, mem si li ti zis pu enn tan. Ena buku pu aprann depi kimanyer Parti Bolshevik finn develop sa kapasite la.

Par kont bann lafors anti-revolisyoner dan lasosyete, zot opuvwar. Zot realite ki existe zordi. Se enn-de bann rol prinsipal Leta burzwa pu tulezur propaz ideoloji ki sistem kapitalis sanse “inevitab”, “eternel” u “natirel”. Kan anfet li pa vre ditu. Seki vre, par kont, se ki sistem kapitalist, li deza anplas. Se sa ki so lafors.

Institisyon Leta burzwa antrenn nu depi tipti pu aksepte sistem kapitalis, aköz li la, pu tultan la: sistem ledikasyon, lafami, lapres burzwa, larelizyon, tu ranforsi sa inevitabilite aparan. E iltiman, sistem la depenn lor lafors: lapolis ek larme.

Onivo internasyonal, ena institisyon kuma FMI, Labank Mondyal ek WTO ki inpoz enn sistem kapitalist lor preske tu leta dan lemond, sirtu seki andete. Zordi BRICS pe expann e pe kareman chalennj laspe inperyalist FMI-Labank Mondyal. Ena osi ONG ki pli suvan ena enn rol dan sistem kapitalist pu anpes enn chalennj sosyalist vinn for, e ki finalman form parti leta burzwa. Sindika, par kont, ki ena potansyel kuma enn lafors revolisyoner kan klas travayer for. Me, zordi kan sindika li biokratize — sirtu atraver lalwa travay ki fors li biokratize — ena plito rol pu stabiliz sistem kapitalis, anpes mobilizasyon lor baz demand ki ena dinamik ver revolisyon sosyalist.

SAPIT 10

IDEALIST vs. MATERYALIST

Anu kumanse par dir seki “materyalist” *pa* ete dan kontex politik, e seki “idealist”, li osi, *pa* ete.

Ki “materyalist” *pa* vedir?

Dan koze ordiner, kan kikenn apel enn lot dimunn “materyalist” sa vedir li pe kritik sa lot dimunn la lor baz so tandans pu galup deryer obze materyel, sipa rod aste linz grife ki kut ser, sipa ziz so kamarad par komye larzan li ena ubyin komye cc so loto. Alor, nu tann zom relizye ubyin travayer sosyal byin-intansyone pleyne ki problem ar zenn zordi, “zot tro materyalist”. Sindikalis kapav osi pleyne ki zordi-zur travayer lor flor inn vinn tro “materyalist”. Nu *pa* pe koz “materyalist” dan sa sans la. Me, sa sans la, li existe dan langaz ordiner. Les li.

Ki “materyalist” vedir dan koze politik?

Dan politik, term “materyalist”, li sorti dan enn long tradisyon filozofi. Li li dan sa laspe filozofi dan lekel rezonnman syantifik finn pwiz so nesans. Suvan, dan Loksidan, filozofi *materyalist* atribiye a gran panse *Epikir* (Epicurus, ki ti viv 300 an BCE, setadir plis ki 2000 an desela). Dan filozofi Oksidantal, nu kapav lir enn definisyon sinp dan Wikipedia lor “materyalis” pu kumanse, dan kad sa filozof Grek la. “Epikir ti krwar dan konsepsyon ki tu matyer fer ar tipti ‘atom’ invizib ... So materialism finn amenn li dut relizyon, atak siperstisyon an zeneral, e kritik filozof kuma Plato” ki ti anfet plito enn “idealist” *pa* enn “materyalist”. Alor, bann materyalist ti ena kapasite explik sanzman dan lemond, ki bann idealist *pa* ti ena. Sa li aköz zot ti atribiye posibilite sanzman a lefet ki tu matyer li konstitye depi buku tipti “atom” diferan e ki sanz zot relasyon enn ar lot avek pasaz *letan* san sanz zot-mem. Anfet, bann gran filozof dan sa tradisyon la, zot form baz pu *metod syantifik*. Li ti kumans devlope dan lepok modern par filozof kuma Thomas Hobbes dan bann lane 1600, lerla biolojist kuma Charles Darwin dan bann lane 1800 avek so dekuvert lor evolisyon spishiz e osi, mem lepok, Karl Marx avek so dekuvert ki klas oprime dan sosyete deklas azir kuma enn moter listwar sosyete. Seki *pa* materyalist, ena tandans krwar ki swa bann bondye, ubyin enn bondye, ki determinn listwar; bondye ek bondyeri ki kree lemond e ki diriz li; seki idealist krwar ki bann lerwa ubyin lezot individi pwisan ki moter listwar atraver zot puvwar mantal pu mazinn lemond depi zot “lide”.

An paralel avek filozofi Oksidantal, e sa osi depi 500 BCE, dan Lind ena filozofi materyalist finn kumans devlope. Laba li apel “Lokayata” ubyin pli tar “Carvaka”. Li konparab ar sa mem metod syantifik Oksidantal la. Sa vedir li baze lor zafer anpirik, setadir kapav pruve, e swivi par rezonnman lozik baze lor la. Ena enn gran matematisyin ki finn ekrir lor lyin ant sa filozofi la ek Marxism modern dan Lind, apel Debiprasad Chattopadhyaya, ki ti mor an 1993.

Alor, nu pe kumans gayn enn lide ki ete “materyalism”. Li enn fason get lemond baze lor realite. Li rod explik kimanyer zafer res parey, ubyin *pa* res parey – e li rod explik li atraver obzervasyon, analiz e rezonnman syantifik. Materyalism li rod explik osi, ki lyin ant tipti-

sanzman kuma revok enn lalwa, ek gran sanzman kuma revolisyon Fransez. E li rod explik li baze lor realite sosyal ek ekonomik, lor nu persepsyon sa realite la, e osi lor analiz difikilte kan fye lor persepsyon, e nesessite *rezonnman* lozik baze lor sa realite la.

Dan politik, kuran materyalist li tultan get limanite *anterm so listwar*. Li sitye limanite ek sosyete *dan letan*. Kot sosyete ete zordi dan enn fason reyel? Ki vre lyin diferan vre imin ena ar vre later ek ar kapital reyel? Kot sosyete zordi *sorti* – ki finn donn li nesans? Ki *diferan possibilite* ena pu lavenir, etan done so listwar ek so leprezan? Li spesyal, sa filozofi materyalist la, dan lesans ki li anmemtan get realite andeor de nu (ekonomik, sosyal, politik e tu laspe lemond reyel) e osi kimanyer kapav fye lor tandans inneran dan sosyete pu ki reysi liye sa realite obzektiv ar “volonte politik” ki enn grup dimunn ena pu sanz sosyete (enn realite sibzektiv – li nu swa kolektiv). Se sa ki vreman alabaz enn fason Marxist pu get politik. Li “materyalist” dan sa sans la.

Ki “idealist” pa ete?

Dan koze ordiner, enn idealist se enn “rever”. “*Pa pran sa bann zenn la kont,*” enn politisyin meynstrim kapav dir, “*zot zis bann idealist, sa. Realite zot pa kone.*” Pu zot, enn idealist se kareman enn “rever”. Nu tu kapav ena enn eleman “rever” dan nu. Sa pa enn problem. Li irelevennt, dan enn sans. Me, li pa liye ditu ar term “idealist” dan koze politik, selman. Sa, nu oblize sezi, sinon nu pa pu konpran nanyin dan politik sosyalist dan tradisyon marxist.

Ki “idealist” ete?

Kuran idealist dan filozofi, e dan politik, li sorti dan fason relizye get lemond, enn kote. Ena explikasyon pu tu zafer anterm sa bann lide relizye la. Lide relizye, pu zot, li determinn, anfindkont, tu.

Li osi sorti dan fason sartin filozof truv “lide” kuma kiksoz ki existe reelman, tandi ki, pu zot, seki dimunn truve ek tate, seki tanzib, li *pa* reyel. Realite tanzib, pu zot, li enn sinp zimaz ki nu finn kapav kapte. Realite li enn “lide”. Akoz sa, ki sa kuran la apel “idealist” (bann “lide-ist”). “Lide” ki prime, pa realite ki nu kone atraver lexperyans, zot dir. Plato, filozof Grek la, ti krwar tu zafer ki nu truve, tande, tusala, li enn refleksyon enn “lide”, ki li ti apel enn “Form”. Alor, anplas krwar dan bondye, li krwar dan enn abstraksyon apel “lide” ubyin “Form”. Alor, sel manyer u kone ki ete kiksoz dan realite, dapre li, se *pa* par persepsyon, me par reflesi anterm lide lor so “Form ideal”. Pu Plato, seki nu truve ar nu sink sans, li selman bann lonbraz sa bann Form la, pa “realite”. Realite, li sa bann “Form” parfe la.

Tusala pu dir ki dan LALIT nu pa “idealist” dan sa sans filozofik la. Nu “materyalist”. Nu krwar dan metod syantifik, dan nu persepsyon ek nu analiz lozik lor la. E nu aplik tusala a sosyete imin, osi byin ki lemond andeor de sak individi, e nu aplik tusala a seki alinteryer sak individi. E, nu dan enn kuran apel materyalist *istorik*. Sa vedir nu sitye realite materyel dan flo listwar. Sosyete, li pa kuma enn foto, dan enn sel moman, me li sorti enn lot realite, e li pe al ver ankor enn lot. Zame li pa anplas.

Lozik Dyalektik

Liye ar materyalism, ena enn lot konsep ki vo lapenn nu gete: “lozik dyalektik”. Ena lozik ki apel “lozik lineer”. Si u fer x , lerla y pu swiv. Dizon, *Kras dan ler, tom dan figir*. Wi. Me, selman, pu sitye sa dan enn lemond dyalektik, fode pena labriz pe sarye lakras la lwin. Fode ena gravite, e u pa dan lespas. Fode u res anplas kan fini krase. Ena buku zafer ki pe opere anmemtan, pa zis krase. Ena labriz, ena gravite, e osi, eski u pe buze kan fini krase. Sa kalite lozik konplex la, li kuver par term “dyalektik”.

Enn lot lexanp lozik lineer. Pa bizin fer x akòz li move. Si kikenn dimann u, “Eski mo bizin al klinik prive?” lerla li kapav enn bon konsey pu dir li “*non*” (akòz sistem lopital pli bon, ena labank disan ek buku spesyalist prezan). Me selman fode u *sir* kot li ena lintansyon ale, si li pa al klinik prive. U pa krwar li pe al klinik sipa lopital. Bizin dimann li ki swa li krwar li ena. Si li ti pe pans al get enn longanis, par exanp, lerla konsey pu al klinik prive li pli bon ki longanis. Bizin osi dimande pu ki problem. Si li byin deprime, e li pe pans al admet dan enn klinik ubyin al repoze plito dan enn lotel, bizin reflesi inpe ki pu pli itil pu li. Tusala, se lozik dyalektik. Lozik dyalektik pa zis dekret nerport ki aksyon kuma “move”, san cheke ki swa ena.

E, sirtu dan dyalektik, ena suvan lafors opoze andan dan enn zafer. Apel sa kontradiksyon intern. Enn dizef, li enn dizef, wi, me li anmemtan ena enn kapasite dan li, pu li vinn enn pul. (Fode li fertilize, dabor.) E dan sosyete, ena klas travayer, ki enn sel imans klas dimunn ki viv par money so kuraz fizik ubyin mantal ar enn lot klas. Anmemtan, li ena enn seksyon ki form enn potansyel “avangard klas travayer”. Klas travayer, li li-mem, me dan li ena sa kapasite pu prodir enn lavangard, enn lidèship alabaz. (Kuma dizef ena potansyel prodir pul.) Sa avangard la, li dan klas travayer, e li pe separ li depi klas an-antye la – e tulde anmemtan. Dan sertain sirkonstans, kan li “fertilize” par tu kalite kondisyon extern obzektiv dan listwar, sa lavangard la li rod enn parti politik pu reprezant so vizyon avangard la. Me, li tuzur dan klas travayer. Sa 3 lafors la, zot kapav ansam amenn enn *revolisyon* – kot enn dizef vinn enn pul, fason-parle – dan moman propis. Klas travayer ki pu amenn revolisyon – ansam ar so lavangard ki lye li ar enn parti avek enn program – li existe dan sistem kapitalist, me li an kontradiksyon ar li. Alor, kan kondisyon permet, li kapav fer sulevman konsyan e ranvers li.

Kumsa ki “lozik dyalektik” existe dan klas travayer.

Ena enn realite, par exanp. Ena bel-e-byin enn klas apel “klas kapitalist” li posed e kontrol kapital, e li dan enn relasyon ar sa lot klas, klas travayer, setadir, so relasyon se li *aste kuraz* sa lot klas dimunn. Sa realite la, sa relasyon la, li anmemtan stabilize lor letan, e anmemtan, li tultan instab. Sa enn realite dyalektik. Li stabilize par tut-enn imans “leta” – sistem ledikasyon, enn seri relizyon, lafors polisyer, sistem penitansyer, enn lot larme fonksyonè ki ramas tax pu li rul sa leta la, e realite li-mem stabiliz li kan tu pe mars byin pu li – e parfwa bann kontradiksyon sosyal dan sa relasyon deklas la, so tandans ver destabilizasyon, li eklate, e nu gayn enn sulevman kont sa reyn klas kapitalist la. Dan ek apre Revolisyon Haiti – esklavaz zame reysi retorne apre sa revolisyon la, mem si li finn retorne apre Revolisyon Fransez. Dan *Komin de Pari 1871* pandan 100 zur, klas travayer reyne. Dan *Revolisyon Larisi* pandan 4-5 an klas travayer ek klas peyzan reyne, lor sayt ek dan kartye. Dan *Revolisyon Lasinn*, pandan revolisyon klas travayer ek peyzan ti reyne dan sak lokalite. Revolisyon Kiba ki finn met deor sistem kapitalist laba pu enn tan.

Me, rapel ena, dan dyalektik, kestyon “seki antye” ek so bann “konpozant”. (Ziska so atom!) Alor, sistem kapitalist, li existe pa zis dan Haiti, Lafrans, Larisi, Lasinn, Kiba. Li enn sistem internasyonal an-antye. Ena enn tandans ver stabiliz sa sistem antye, e anmemtan ena tandans destabiliz li. Plis ena so “an antye” ek so bann “konpozant”, ki pa enn sel zafer. Enn revolisyon, li ena nesesite fer enn lasenn-konkatenasyon, enn seri revolisyon, pu ki li ranvers enn sistem ki internasyonal. Li difisil li stabiliz enn priz puvwar par enn lot klas (apar kapitalist) dan zis enn sel pei. So nuvo reyn pu ranverse.

Ala li la. Enn ti-introdikeyon konsep ki ed nu konpran lemond. Li enn lemond materyel, reyèl, ki nu kapav konpran. E li ena kontradiksyon intern, a tu nivo. Ena tu kalite lafors ki

existe anmemtan, ki nu ena pu sey rann pli fasil konpran, pa pli difisil. Ala travay divan nu. Kan nu kumans rod sanz li, nu oblize konpran li. E kan nu konpran li, li ed nu sanz li. Tusala form parti manyer lozik dyalektik marse.

Lenin lor “Revolisyon”

“Lalwa fondamantal revolisyon, konfirme par tu revolisyon sirtu trwa Revolisyon Larisi dan 20yem Syek, li leswivan: pu ki enn revolisyon fer, li pa sifi pu lamas explwate e oprime realize ki li inposib viv kuma avan, e fer demand pu sanzman; pu ki enn revolisyon fer, li esansyel ki bann explwater napa kapav viv e reyne kuma avan. Li selman kan ‘bann klas anba’ nepli ule viv kuma avan, e osi kan ‘bann klas pli lao’ pa kapav kontinye dan ansyin fason ki enn revolisyon kapav triyonfe. Sa verite la kapav exprime enn lot fason osi: revolisyon pa posib san enn kriz onivo nasyonal (ki afekte e explwate e explwater). Li dekul depi sa ki, pu enn revolisyon ena lye, li esansyel, dabor, ki mazorite travayer (uswa omwin enn mazorite travayer ki ena konsyans deklas, ki reflesi, ki aktif dan politik) fode realiz afon ki revolisyon absoliman nesaser, e ki zot pare pu donn zot lavi pu sa; e li esansyel answit, ki klas dirizan fode pe travers par enn kriz guvernmantal, e ki sa kriz la antrenn ansam mem seksyon lamas dimunn pli aryere *dan* lalit politik (seki karakteriz nerport ki veritab revolisyon se sa ogmantasyon rapid, enn miltiplikasyon par 10 uswa mem 100 fwa nomb lamas travayer ek lamas oprime – ki ti pasif avan – ki asterla ena kapasite fer lalit politik), e sa afebli guvernman, e tusala rann li posib pu bann revolisyoner rapidman ranvers li.”

– Vladimir Lenin, *Iltra-Gosis: Maladi Anfantin*.

SAPIT 11

Ki rol kad dan enn Parti Revolisyoner?

KAD PARTI

Antan ki sosyalist revolisyoner ki aktif dan enn parti, ena tu kalite exzizans lor nu. Asontur, sa bann exzizans la, lor letan, fini par vinn enn “benediksyon”, fini par mem arm nu avek tu kalite talan, skil, kapasite, ki zame nu pa ti pu ena, si nu lavi ti enn lot.

E li sa bann talan, skil, kapasite ki nu pe koze la. Se sa ki enn kad parti ete. Se sa ki enn bon manb parti ete.

Alor, kan nu truv sa tit la, “Kad Parti – Ki rol dan enn parti revolisyoner?” fode pa nu fer erer kwar nu pe koz enn manb “model” ubyin enn “kad ideal”. Non. Ditu. Nu pe plito koz skil nu aprann, parski lor letan nu angaze. Nu pe plito koz skil ki ede dan lalit pu sosyalism, skil ki nu bizin apresye dan numem e nercher dan nu kamarad dan parti e partaze ar nuvo manb.

Nu skil li byin diferan depi skil exzize depi enn manb enn parti tradisyonel, elektoralist, setadir dan enn parti burzwa. Zot, zot anvi zot manb travay kuma *azan elektoral*, konn tir dimunn pu al vote enn fwa 5-an, denons-denons parti adverser, e ranpli bis pu fer laful kan lider parti pu pran laparol dan enn rali pre-elektoral. Lerla, fonn.

Nu skil byin diferan, osi, depi skil elemanter exzize depi enn volonter dan kit ONG, swa mem enn anlplwaye enn ONG lor enn sel isyu. Zordizur ONG, zot lorganizasyon finanse par patrona, Leta, relizyon organize, ubyin mem Lanbasad inperyalist! Zot pa ditu otonom. E zot kad bizin pliye divan exizans zot bayer defon. Enn dimunn ki donn kudme dan kit ONG ubyin anlplwaye par enn ONG, sa pa ranplas nesese pu li dan enn parti politik.

Nu skil osi diferansye nu depi sa pasivite ki exzize depi swa-dizan “sosyete sivil”, ki vedir enn lamas dimunn inaktif ziska zot “desann dan lari” kan kit popilist dir zot desann pu sanse “BLD”. Parfwa zot kriye “BLD”, san mem spesifye kisannla zot pe koze, mem sipa zot pe koz BLD par enn kudeta, swa par enn dezord zeneralize, ubyin kwa – san konte ki zot pena okenn program lor lekel zot finn vinn dibut dan lari, e zot pa mem partaz enn sel lide lor ki kalite parti pu ranplas seki zot dir zot pe “BLD”. E tusala, san koz vilgarite e vyolans sa lespresyon BLD la-mem, ki degrad dimunn ki servi li: apre tu, li enn menas vyol par sodomi.

Alor dan enn lepok kot ena buku propagann “anti-parti”, e dan akademia e dan medya meynstrim – suvan enn nivo su konsyan – li inportan pu valoriz nu partisipasyon dan enn lorganizasyon politik revolisyoner, e valoriz sa rol telman spesyal ki sak manb ena, parski san enn bon lorganizasyon politik e san bon kad, pena sime nu batir sosyalism, ubyin, anfet, mem sap planet depi larwinn ki kapitalist pe inflize atraver so piyaz, so polisyon, e so lager.

Kan li vinn nesese defann mem demokrasi burzwa, e sa liberte debaz ki sistem kapitalist parfwa akord nu, par exanp kan demokrasi su atak par Rezim Jugnauth, mem lerla suvan se sosyalist revolisyoner tusel ki dibut. Mem kan ena pu defann demokrasi burzwa kan li su atak depi kuran popilist e fasizant dextrem drwat ki atak eleksyon burzwa li-mem (parey bann Trump dan USA), byin suvan kisannla tuzur ki fini par defann sa bann drwa la? Nu, bann revolisyoner sosyalist.

Ki ete enn bon kad parti?

Dabor sa mo “kad” la, li kapav servi an 2 fason. Li kapav vedir sakenn enn kad, enn kote. Li kapav osi vedir totalite manb aktif dan parti, lot kote. Dan tulde ka, li fer referans a militan ki ase konfyan ki li konn ase lor program parti pu ki li kapav rekrite lor baz so prop konpreansyon sa program la. Kad partaz enn konpreansyon, osi, lor kestyon “ki kote lamas dimunn ete”, setadir ki lamas dimunn pe panse, e sak kad aprann zize si lepok propis pu lalit

pu sosyalism, ubyin pa sitan propis. Sak kad develop enn pasyans ki korbtor ar lepok ki nu pe viv.

Enn Kad Parti li fer travay “Konstriksyon parti”

Enn kad LALIT vedir kikenn ki donn kudme dan “konstriksyon” nu parti. Li ondire enn travay fizik.

Sa inklir zafer kuma ranforsi brans parti dan landrwa. Li ule dir nercher lezot striktir kuma 4 rezyonal, e osi lasanble manb, ki instans siprem. E li osi vedir konsolid Komite Santral, ki elir par lasanble manb. (Get Revi LALIT 148 lor nu sayt pu enn organigram striktir LALIT.)

Sak kad parti donn letan e donn lespri pu so brans ranforsi. Sa inklir zafer debaz, kuma kontribisyon mansyel, pran minits (ki gard memwar kolektif) e ankuraz tu dimunn prepare pu reynion par swiv politik, diskite, e lir. Dan LALIT, enn bon kad se osi kikenn ki distribye enn sertin nomb revi bi-mansyel Revi LALIT, ki nu zuti prinsipal pu rekritman – lor baz lansanb nu bann lide, amizir zot evolue – e pu nu partaz enn konpreansyon ankomin nu program, ki kuma enn organism vivan. Sa implik panse lor kisannla pu interese lir ki lartik an partikilye. Sa osi implik reflesi lor kisannla pu kapav, avek enn ti ankurazman ubyin kudme, ekrir ki kalite lartik. E lor ki size, lor lekel zot deza implike. Sa, totalite travay otur revi bi-mansyel la reprezant kolonn vertebral nu travay politik.

Dan brans, sak manb donn kudme analiz evennman politik aktyel, e osi partaz tem teorik pu deba. Manb brans met anpratik desizyon ki nu pran ansam – ki li lor aksyon, kuma distribye trak, kol lafis, petisyon ubyin manifestasyon. Manb dan brans san-ses develop konesans ek konpreansyon landrwa kot nu truve -- ki kalite travay dimunn fer, ki anplwa ena dan landrwa, ziska detay lor ki kote bizin nuvo “lale bisiklet” swa santye pu pyeton, kan ena nuvo Metro. Tusala se seki enn kad parti ete.

Tulezur, tut long lazurne, enn manb parti li enn manb parti

Kan u enn kad LALIT, li pa parey kuma et enn manb enn lot parti. Kontan pa kontan, tu dimunn ki u kone – e buku dimunn u pa mem kone – atann de u ki u enn manb parti tultan – tulezur e nerport ki ler. Li vreman enn idantite “24/7” – pa kuma patron servi li pu atak travayer organize – me plito pu exprim lefet ki enn kad LALIT, li enn kad LALIT, “tulezur, tut long lazurne”. Ki u lor u sayt travay, dan u landrwa, ubyin zis pe met lake par la, ubyin sipa u pe rann vizit enn neve ferme dan prizon, u fini par, dan lapratik, defann pozisyon debaz LALIT – lor tu size.

Sa vedir ki u pe konstaman pofinn u prop lide.

Tulezur u gayn pratik. Li vini dan seki paret tipti zafer, par exanp, kan kikenn dimann u prezant u Kart Idantite kan li pa rezonab. Ena enn manb LALIT dir li finn pran li “sink an”, antan ki manb brans, avan li “kumans konpran” program LALIT. Purtan sa manb la ti deza aktivman politikman dan enn parti elektoralist avan. Li difisil konpran pu premye fwa, parski LALIT ule sanz pa zis ki parti politik dan Guvernman, me viz pu sanz sosyete li-mem. Li dir li pa fasil konpran sa pu premye fwa. LALIT, li dir, diferan depi so lexparyans dan lezot parti ki li ti sutenir avan. E kan u dan LALIT, u lavi vinn “olistik”, dan sans ki u konstaman defann u lide, e u viv sa sanzman ki u ule amene, deza. Kumsa, nu metod lalit, li form parti nu bi. Nu pa truv nu “bi” separe depi nu “mwayin delit”.

Kad Parti Partisipe dan Kanpayn Alabaz

Enn militan partisip dan kanpayn so parti. Sa vedir li aktif lor terin. Li pa zis ader a program, me li osi azir. Li enn militan lor terin. E li anmemtan “fer so lespri travay.”

Li kontan partisip dan kanpayn spesifik ki parti organize. Ena diferan kalite aksyon enn parti kapav pran desizyon fer. Nu pran desizyon ansam – atraver nu brans, e nu reprezantan dan Komite Santral, e dan nu Lasanble Manb. Lerla nu anfet fer seki nu finn decide pu fer, sakenn. Kumsa nu pran nu destin dan nu lame. Ala enn-de lexanp:

Distribiye Revi LALIT: Nu travay pli inportan, pu asir demokrasi intern, pu asir devlopman nu program, pu rekritman nuvo manb, li fer otur distribiye Revi LALIT. Sa enn gran diferans dan nu parti. Sakenn ena so rezo distribisyon. E kan nu distribiye Revi, nu osi invit dimunn ekir ladan. Sa-mem nu Revi li an Kreol. Li existe depi Novam 1976. Li sel e inik Revi politik dan Moris. Samem ki liye sak brans avek enn rezo inpe pli larz otur de li. Samem ki permet dimunn sindike gayn kopi pu lir. Samem ki pu permet ekspansyon vit, byin vit, kan nesaser.

Distribiye trak: Ena trwa diferan fason prinsipal ki enn militan LALIT aprann distribiye trak. Dabor ena dan Lagar: Nu leve boner gramatin – liver dan Lagar Kirpip 6h gramatin fer nwar, fer fre – me nu kontan distribiye trak sa ler la. Kifer? Parski kan kikenn pe al travay granmatin, li lir trak kan li pe atann so transpor, lerla dan so transpor, lerla dan travay li diskrit li ar koleg, lerla li al lakaz tanto ar trak la, so fami kapav lir li. Akoz nu ena enn kiltir distribiye trak gramatin lor lagar, lor letan, travayer arete, fer reket pu 7 trak, ubyin pu 21 trak, par exanp. Kumsa nu devlop kontak avek travayer nu pa mem kone. Ena osi distribisyon atraver tu brans dan wikenn – dan vilaz, dan kartye lavil. Sa asir nu ankraz, antan ki militan LALIT, dan nu landrwa. Ena lot kalite distribisyon trak lor sayt travay. Ena kuma Princess Tuna, ubyin garaz UBS ek Rose-Hill Transpor. Ansam ek lezot kamarad, nu prepar konteni trak pu sa sekter travay la, apre ki'nn resers linformasion inportan, fe exak, konsernan diferan problem dan sa sekter la, parfwa dan sa sayt la. Sa li devlop konsyans deklas depi lor sayt travay.

Manifestasyon: Parey pu enn manifestasyon, nu, militan, ansam, nu deside kifer e kan e kimanyer nu pu fer enn manifestasyon. Avan ariv enn manifestasyon, fode fini fer lezot travay. Par exanp, reynon, petisyon, forum. Lerla, kapav-et enn manifestasyon ena so rol. Enn manifestasyon li enn manyer dir kiksoz, kolektivman, ar enn seksyon Leta, ubyin ar klas dirizan.

Nu ansam tom dakor lor bann slogan pu met lor bandrol, slogan pu kriye dan enn lamars, kisannla li inportan pu invite, desid traze kot pu bizin pase, veye ki pena futer dezord, azan provokater, sa zur-la. Nu gard enn ley lor derulman nu prop manifestasyon, akoz se nu ki finn invit dimunn.

Kolaz Lafis lor Enn Tem: Kol lafis, pu parti tradisyonel finn degrade, vinn enn travay pu enn lamone. Me, dan LALIT, li enn aktivite ki dimann enn lar. Sak militan ariv konn plas stratezik pu kole e konn rod nuvo plas stratezik, kole. Sak militan kone ki kote fode pa kol lafis. Nu osi ariv kone kimanyer evit rant an konfli initil, ni ek lapolis, ni ek adverser, ni ek enn-de piblik insinifyan, ki parfwa kapav ena. Li enn skil, sa.

Eleksyon: Pandan enn kanpayn elektoral, ki li minisipal, parsyel u zeneral, nu manb, tanki posib, pare pu et enn kandida. Nu bizin devlop sa fyel. Nu bizin kapav poz kandida, viz gayne, e *anmemtan* gard antet ki nu pu gayne selman kan klas ki nu reprezante, for, setadir kan klas travayer for. Nu bizin konn modord parti avek presizyon. Nu ariv konn diferan laspe nu program ki pu interes dimunn dan enn moman done. Nu bizin tultan mazinn ki ena dan latet laplipar travayer dan enn moman done, e kumans ar sa kalite size la, lerla liye li ar nu program. Nu ariv konn nu bann demand, e konn explik zot. Nu devlop sa lar pu konn tap laport dimunn, dan enn port-a-port. Nu batir konfians pu adres sityasyon politik kan pu anim reynon.

Travay dan Komite Konzwin: Ena osi travay kot enn Brans ubyin rezyonal LALIT ki fer travay lokalize ki konzwin ek regroupman abitan laba. Kuma travay politik pu ranplas lakaz lamyant – sa li enn travay konzwin LALIT so bann rezyonal avek abitan 50 diferan site partu dan Moris. Enn lot lexanp, li travay avek komite peser dan tu rezyon Moris, pu gayn plis kart peser, pu organize kan ena katastrof kuma Wakashio dan lesid, e kumsa nu finn ariv enn *Sart Pu Peser (Fishers' Charter)*. Sa kalite travay la exziz enn skil diferan depi lezot travay.

Militan LALIT osi sey prezan dan aktivite parti onivo nasional, e mem kuma dan kongre internasyonal. Nu partisip dan aktivite flanbo anfafer lepep Palestinn, nu konteste data-beys santralize pu ID kart, nu milite kont baz militer Diego, nu milite pu langaz Kreol, nu milite anfafer gard eleksyon, nu milite dan nu rezyon.

Manb LALIT aprann kimanyer adres dimunn ki zot pa kone. Li enn skil sa. Nu bizin aprann kuraz ki sa pran, e nu bizin aprann montre respe ki nu dwa dimunn. Kumsa ki nu kapav apros nuvo dimunn pu interes zot dan nu kanpayn. Nu bizin kone ki size interes ki dimunn, e dan ki sirkonstans li apropiye koz ar li. Si kikenn prese, par exanp, initil enn kad LALIT pe sey koz ar li. Nu bizin aprann sa respe la. Nu ariv kone kisannla pu interese siyn enn petisyon dan nu vilaz, par exanp. Nu bizin ena enn fler kisannla pu itil pu invite dan enn reynon, swa pu partisip dan enn manifestasyon. Sa vedir, nu kad bizin byin vif lor plizir size: konn nu program, ubyin pwin exak enn manifestasyon, e osi konn sosyete dan lekel u viv, e sayt dan lekel u travay. Sa vedir fode nu manb konn ekut lezot dimunn pu kone ki interes li. Ena lokasyon koze kot bistop, dan dispanser, dan lapos, dan PTA, dan labutik koperativ. Lamas dimunn aprann pu fye lor enn manb LALIT, si plizir fwa, lor letan, li finn truve ki seki manb LALIT finn dir, li ti ena rezon. Li dan brans ki sak kad fit so konpreansyon e lor program LALIT e lor natir so landrwa ek so prop sayt. E kumsa li gayn respe so landrwa ek so bann matlo dan travay.

Kad parti lor sayt e dan labaz sindika

Lor sayt travay, ena tu kalite intervansyon inportan ki enn manb LALIT kapav fer. Dan labaz sindika, parey. Pandan travay ki parti la pe fer konzwin ek lezot lorganizasyon, kuma bann Fron Komin, la osi, enn kad individyel bizin konn zer sa par li-mem lor so sayt e dan labaz so sindika.

Dan travay, par exanp, kapav gayn enn koleg travay ki ena labitid vann prodwi lor sayt travay ar lezot koleg. Enn manb LALIT suvan bizin atann enn moman propis pu dir ki sa pu amenn tu kalite problem ant travayer e pu tu travayer. Li kree lyin landetman ant de koleg, e sa kapav enn divizyon initil lor enn sayt. Li kapav osi fer konfli aköz ena koleg, anplas pe fer zot par travay, pe al trenn-trene vann zot prodwi ar lot koleg, e lezot pe bizin fer so par travay. Gran skil se kimanyer fer sa kalite intervansyon dan enn fason ki amenn progre pu lavenir. Li enn veritab lar. Ansam enn manb LALIT introdri konsep ki “sakenn sey fer travay la marse”, e sa inkliir travay dan koperasyon avek nu prop koleg. Nu pa travay zis aköz sef pe donn nu lord. Nu pe fer sayt la marse. Si u travay konstruksyon, u bizin mont batiman la dan enn fason solid. E u ena pu travay dan enn fason koperasyon maximem, e dan sekirite ot-nivo, lor sayt. Kumsa u protez u prop koleg. Si u travay profeser, u rol se pu ed zanfankontan aprann, mem kontan lavi li-mem – e sa, malgre bi anplwayer, par exanp, Guvernman anvi zanfankontan gayn enn diplom, vinn obeisan, konform ar lotorite. Si u travay infermye, u viz pu donn pli bon swin dan pli bon fason ar tu malad, e sa ki gid manyer u travay e u respe pu u prop koleg. Kan enn ners ariv a-ler dan travay tuezur dan lopital ubyin kot dispanser, sa li pa aköz sef exziz ponktyalite, me sirtu pu donn enn pli bon swin a pasyan, e par respe pu u koleg, pu evit donn li plis travay. Si u laburer, u pa zis fer u latas, me u donn kudme ar latas enn matlo ki pa osi for ki u.

Kuma manb sindika alabaz, nu dan LALIT, nu swazir ki item pu propoz met lor azanda pu enn reynon. Sa swa la ki kle. Li bizin enn tem ki ladireksyon ule mete, e lerla u met argiman dan enn fason pu interes tu manb. Si dirizan sindika dimann bonis overtaym, fer kont-propozisyon pu rekrit nuvo staf.

Nu res vizilan pu propoz ladireksyon siyn enn petisyon internasyonal, par exanp. Nu organiz bann grup koleg dan enn grup WhatsApp pu inifye nu demand alabaz dan sindika.

Enn Militan LALIT li konn “arm li-mem” pu Fer Fas

Enn militan enn parti kuma LALIT se enn individi ki’nn deside pu angaz li, e li fer sa lor baz enn pwin delit ki’nn interpel li ubyin apre enn aksyon dan lekel li finn partisipe. Angazman

lerla res enn prosesis kot sa manb la kontribiye dan devlop program parti. Ena manb ek sinpatizan ki'nn zwenn parti pandan enn eptern, setadir kan klas travayer aktif kuma enn klas; ena lezot ki finn zwenn pandan enn dawntern pandan enn aksyon ki parti la inn organize. Ena lezot ki zwenn atraver enn asosiasion pre-politik, kuma enn muvman fam ubyin enn sindika, kan zot realiz limitasyon zis sa travay pre-politik la.

Enn militan, pu li sirviv kuma enn militan, li aprann arm limem kont plizir kalite atak. Li aprann enn espes self-defenns. Ala enn apersi seki nu aprann pu defann nu-mem.

Sa kumans ek nu prop fami. Li kumans avek nu bann pros, bann koleg lor sayt travay, bann sinp konesans, ki pu byin suvan, san-zenn, sey dekuraz nu. Ena pran enn gran plezir ladan.

Ena presyon ki nu sibir depi nu prop fami, parfwa lor baz “relizyon”. Enn manb inn dir, so gran ser dir li so kamarad inn dir ki nu manb “tro zenn fer politik”. Pa so gran ser ki pe dir, so gran ser so kamarad pe dir. Me, so gran ser azute ki vomye li rant dan lapriyer.

Kapav gayn enn lot kalite presyon depi, par exanp, enn gran tonton. Li rod met enn lord ar u. Li vinn met larezon ar u. Li vinn met enn kraking. Li kapav rod fer u santi kupab, “Mazinn to ti frer, to ti ser, zot lavenir. Akoz twa zot pa pe gayn enn faver ar depite landrwa.”

Zot pu dir, “Pena lavenir ladan,” ubyin “To pa pu gayn travay dan guvernan.” Swa, zot pu deklar “mari” par dir “Get ki kantite vot LALIT inn gayne pu eleksion! Zis gran parti ki gayn eleksyon! Kifer to pa rant dan enn gran parti.” Mem dimunn kapav dir u, “Perdi letan, tu parti parey!” Fami ki pa pran enn su traka sipa u ena manze, zot byin intervenir pu anpes u vinn aktif dan LALIT.

Ena dimunn kapav dir, kan u dan politik, li prezant bann “lye de rankont” kot u riske al marye kikenn ladan ki lafami pa dakor. Ubyin zot kapav dir lekotr, “To pa pu gayn maryaz akoz to dan LALIT.” Nerport-e-kwa.

Antan ki enn fam militan li ankor pli difisil. U ena pu lit kont sa patriarsi ki dominan ki rod interdier u liberte muvman. “Fer atansyon! Tansyon predater!” Ondire lezot plas pena predater. Get komye predater finn devwale dan diferan yerarsi relizye. Sa, zot pa remarke, pa mem pran lapenn protez zanfandepi sa.

Anfet bizin dir ki militan ki sirviv kuma militan lor letan, zot reysi fer li atraver enn konba permanan pu batir rezistans intern kont sa tupe ki dimunn ena pu interfere dan u lavi.

Donk u aprann pu evit rod faver ar dimunn. U aprann pu evit rod gayn kit fasilite ar dimunn. U aprann pu evit sa presyon pu fer lavansman personel lor ledor koleg ek kamarad dan lavi. U aprann ki promosyon dan travay, li pa enn bi nob.

Nu osi ena tandans, si nu sirviv lor letan kuma enn militan enn parti kuma LALIT, aprann kiltiv enn *pasyans revolisioner*, ki paret enn kontradiksyon: Nu ule gran, gran revolisyon (ondire nu inpasyan), e nu ule enn nuvo dime, me nu kone ki li dimann pasyans. Nu aprann bann bon prinsip organizasyonel, a zot tur, sa bann prinsip organizasyonel la, anpes parti eklate. Nu konn gard enn lespri kolektif. Nu mintenir enn lonete anver parti. Tusala, li batir lor letan.

Nu osi ena tandans aprann kimanyer “resurse”. Nu prepare pu enn Kongre, par exanp, atraver lektir lor teori. E pandan Kongre nu fer nu lespri travay.

Nu osi resurse atraver aksyon-demas kuma nu bann lasanble dan sa long lalit pu ranplas “lakaz lamyant”. Dan moman sa bann rasanbleman la, nu resanti nu resurse. E u pu remarke ki militan LALIT, nu pa zis ule gran sanzman e anmemtan ena pasyans, me nu osi riye buku. Ena resurse ladan osi.

Sak aksyon, ek sak viktwar pli tipti ki li ete, li enn lafors interyer ki gard nu angaze, ki ranforsi nu. Sa permet nu res konsyan, e servi lexpertyans, pu buz divan pu devlopman parti, pu ki nu kapav amenn enn rol dan sa revolisyon sosyalis ki telman nesaser zordi.

Arsiv LALIT ek nu websayt enn gran surs larises pu tu kad parti. Si u nuvo, byin vit u kapav ratrape. U ena zis pu lir, lir, lir. U ena zis pu koz ar lezot kamarad. Avan enn Kongre, par exanp, dimunn servi WhatsApp pu sirkil dokiman, parfwa enn liv antye, kuma Ernest Mandel so *Pu Enn Sosyete San Klas*.

Sak kad dapre so kapasite, so lintere, so lexperyans

Sak manb li rod vinn pli bon manb pu li-mem. Amizir kikenn konn parti, li devlop so kapasite vinn enn pli bon kad (pu li). Ena fer enn kalite travay militan pli byin – par exanp port-a-port – ena fer lezot -- par exanp, donn kudme rod slogan presi ki rezim enn kanpayn net. Ena konn koze dan ti-reynion. Ena konn fer diskur miting. Lezot dimunn konn koz ar dimunn dan so travay. Nu tu fer byin seki nu fer byin. Enn manb dan brans Bambous, par exanp, an-okirans fe Ramesh Khaytoo, ti sigzere ki fam manb brans bizin al get Mm Vev Kaya, aköz li res dan nu landrwa, Bo Sonz. E kumsa, alalong, ki nu pu truv nesans muvman JUSTICE. Seki inportan pu nu travay se respe pu totalite klas travayer, e so kapasite kuma klas. Nu pe tultan rod dimunn ki ule angaz li dan sa lalit tulezur la. Nu pe tultan idantifye lalit tulezur avek lalit deklas an-antye, e mem avek lalit internasyonalist.

APENNDIX I: LEKTIR ITIL

Enn lalis text debaz interesan

Text LALIT

“Editorial” dan Revi Lalit de Klas No.1

“Enn Nuvo Zeografi Ekonomik” (Websayt LALIT: News, 8 Ut 2015)

“Leta ek Ideoloji” (Liv *Leta*, paz 177)

“Leta ek Eleksyon” (*Leta*, paz 17)

“Burzwazi Deta, ki li ete?” (*Leta*, paz 45)

“Eleksyon, Elektoralism ek Anti elektoralism” (*Leta*, paz 167)

“Lalit politik kan li pa elektoral” (Websayt LALIT: seksyon documents)

“Short history of Labour in Mauritius” (Websayt LALIT: News, 3 Me 2018)

“Leta: Ki li ete?” (*Leta*, paz 1)

“Ki ete analiz deklas?” (Liv *Klas*, paz 19)

“LALIT so Demand Tranzisyonel: Enn Analiz Kritik” (Liv *Ki Stratezi*, paz 49)

“Travay ek Alyenasyon” (Websayt LALIT: News, 15 Desem 2007)

“Lavangard Klas Travayer” (Baze lor rapor Forum Richelieu) (Websayt LALIT: documents)

Intervyu manb LALIT (1982), *Week End*, 8 Me 2022

“Patriarsi ek dominasyon deklas” (*Klas*, paz 196)

“Sanzman dan Natir Travay” (Revi LALIT 137, paz 18-24)

“Teori Lenin lor Lorganizasyon” (Websayt LALIT: documents)

Manifesto Marx & Engels (youtube-odyo, kopi dan liv LALIT)

Pu Enn Sosyete san Klas (Liv E.Mandel)

Dyalektik Materyalis (Liv E.Mandel)

Ti liv LALIT 2017

Program LALIT 2019 (Revi LALIT 139, Seksyon 1)

“Internasyonalism” (Kongre Internasyonal LALIT, Fev.2008)

“Fas a nuvo faz inperyalism: Le Parti, Program-la, Klas Travayer, Internasyonalism” (Kongre Internasyonal LALIT, Fev.2008)

Text Internasyonal

Marx ek Engels

Manifesto pu enn Parti Kominis – par Marx ek Engels – ena tradiksyon an Kreol.

The Civil War in France 1971 – par Karl Marx – Panfle

Engels

Origins of the Family, Private Property and the State

The Condition of the Working Class in England

Marx

Capital, Vol I, II, III.

Marx ek Engels (lektir avanse) – Complete Works 50 Volim par la.

Vladimir Lenin – Complete works 44 volim

Lenin’s short exposé: “The Three Sources and Three Components of Marxism”

Lir so “Tez Avril” (*April Thesis*), kot li dekuver dan lapratik ki kan klas travayer for, li pa bizin atann travers “letap”, me li kapav sezi puvwar.

Kozri Lenin ar etidyan lor “Leta”.

Lenin koni, ant ot, pu so analiz lor lyin ant teori ek pratik dan politik revolisyoner.

Analiz lor inperyalism. Analiz lor kapital finansye, ki ti pe vinn ezemonik kan li ti pe ekrir.

Teori “lorganizasyon”. Par exanp, lyin ant “klas travayer” + “lavangard klas travayer” (ki dan e napa exakteman dan “klas travayer”) + parti politik revolisyoner

Leon Trotsky – Telman li ti ekrir buku, ki lalist tit so liv, panfle etc, li 1,100 paz.

Isaac Deutscher so liv ena enn bon seleksyon: **The Age of Permanent Revolution: A Trotsky**

Anthology <https://archive.org/details/ageofpermanentrevolution/mode/2up>

Dan sa Anthology, sak lartik byin kurt, byin swazire. 384 paz, me an tipti morso. Kapav lir dan bis.

Trotsky ekrir kuma enn gran ekrivin – li vivan net. Trotsky so kontribisyon li inklir lor:

- Revolisyon permanan.

- Devlopman konbine e inegal diferan sosyete.

Ernest Mandel: Tu so travay. *Pu Enn Sosyete San Klas* – an Kreol lor sayt. Li enn Trotskist.

CLR James – Sorti Trinidad

The Black Jacobins

Rosa Luxemburg – Tu so travay.

Akimilasyon kapital – Enn Piblikasyon LALIT.

Lor size kuma ki ete enn “muvman lagrev zeneral” par rapor ar “enn lagrev”? Ek lor anti-nasyonalism.

Antonio Gramsci – Tu so travay

Li fer kontribisyon lor lide swivan:

“Intelektuel organik” dan diferan klas sosyal.

“Blok Istori” - “Historic bloc” – burzwazi bizin enn mazorite politik pu li reyne. Li enn klas tro tipti pu reyne tsel. Alor, li bizin fasonn bann espes lalyans andeor so klas ki dire lor letan (e.g. Moris “bloc istorik” otur kann – tablisman dan “blok istorik” ar gran-planter, ti-planter, sindika artizan ek laburer dan sekter kann-disik).

“Ezemoni ideolojik” (ideological hegemony)

“Baz ekonomik” ek “siperstriktir”

Lor Vatikan.

Victor Serge – *Memoires d’un Revolutionnaire*

Tu so liv fasil pu lir, aköz li ti kuma enn zurnalist.

John Bellamy Foster: Ekoloji Fraktire (so introdiksyon – an Kreol lor sayt). Sorti USA

Marx’s Ecology – Li ekrir lor kimanyer Stalinism finn tuf sa laspe Marxist ki anvironmantalist – dan USSR e dan tu lezot pei kot bann PC Stalinyin ti for.

Raymond Williams – Tu so travay

“On Advertising: The Magic System”

“Key Words” – ese

An zeneral – lor kiltir, lor ideoloji

Frantz Fanon: Sorti Lalzeri

Peau Noire, Masques Blancs

Kolonizasyon lespri.

E.P Thompson – Sorti Langleter

The Making of the English Working Class

Sa enn liv listwar, kot li rod “surs” dan tu kalite plas. Par exanp, dan Rapor NIU a lepok, kot li zize si li konplezan ubyin vre atraver so skil kuma enn kritik literer.

William Hinton --

Fanshen – Li dokimant Revolisyon Lasinn 1947.

ROMAN (Fiksyon interesan)

Ousmane Sembene – Senegal – *Les bouts de bois de Dieu*

Victor Serge – Ne Belzik – *The Case of Comrade Tulayev* – *L’Affaire Tulayev, e osi Men in Prison.*

Robert Tressell – Ne Sid Afrik - *The Ragged-Trousered Philanthropists*

Ena osi liv ki ekrir kuma enn roman: OCTOBER: The Story of the Russian Revolution by China Mieville (2017)

LEZOT MARXIST – varyete, vo lapenn lir

Walter Benjamin

Samir Amin

Berthold Brecht

Angela Davis

Terry Eagleton

David Harvey

Neville Alexander

John Berger – on art and marxism – “My reading of Marx helped me enormously to understand history and therefore to understand where we are in history, and therefore to understand what we have to envisage as a future thinking about human dignity and justice.”

Debiprasad Chattopadhyaya

APENNDIX 2: KONGRE 6-ZUR li-mem

Kongre-6-zur

Dimans 14 – Lindi 15 Ut ek Zedi 1 – Dimans 4 Septam

Tem: **“Lalit deklas ver revolisyon sosyalist!**

“Anu fer nu Lespri Travay!”

Dimans 14 Ut

9:00 a.m. a midi: Ki ete lalit ant klas? *Kordinasyon: Kisna*

1:00 p.m. a 4:00 p.m: Ki ete “Leta Kapitalist”? *Kordinasyon: Alain*

Lindi 15 Ut

9:00 a.m. a midi: Ki lalin ena ant lalit internasyonalist, anti-inperyalis, anti-militarist avek lalit de klas?
– *Kordinasyon: Kisna*

1:00 p.m. a 4:00 p.m: Ki diferans ant enn stratezi politik baze lor muvmman sitwayin, lor Morisyanism, lor nasyonalism ek stratezi politik baze lor lalit de klas? – *Kordinasyon: Rada*

Zedi 1 Septam

9:00 a.m. a midi: Ki artikilasyon ant lalit deklas ek lalit kont patriarsi? *Kordinasyon: Rajni*

1:00 p.m. a 4:00 p.m: Menas existansyel pu imin: Lanvironnman dan teori Marxist - *Kordinasyon: Alain*

Vandredi 2 Septam

9:00 a.m. a 4:00 pm: Larevolisyon! *Kordinasyon: Ram*

Samdi 3 Septam

9:00 a.m. a midi: Sosyalism ubyin Barbari? Ki diferans dan sa swa la an 2022? – *Kordinasyon: Lindsey*

1:00 p.m. a 4:00 p.m: Ki ete Program Tranzisyonel? *Kordinasyon: Rada ek Rajni*

Dimans 4 Septam

9:00 a.m. a midi: Ki ete enn militan enn parti revolisyoner sosyalist kuma LALIT? - *Kordinasyon: Anne Marie ek Lindsey*

1:00 p.m. a 4:00 p.m: Sesyon lor folo-ep.